

ЗМІСТ

Секція 1.

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ:

ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ 6

Райковська І. Т., Паламарчук Н. О.

Причини недосконалості методичних підходів до аналізу ділової активності підприємств 6

Рафальська Н. М.

Тіньова економіка: загальна характеристика та тенденції в Україні . . . 10

Славкова О. П., Глушаченко А. І.

Документування бухгалтерських господарських операцій в сучасних умовах. 15

Собкалов Л. С.

Елементи системи внутрішнього контролю адміністративних витрат підприємства 18

Тарасова Т. В.

Системный подход как метод достижения целей и миссии предприятий АПК 21

Kharynovych-Yavorska D. O.

Tax Audit: an Instrument of Ensuring Economic Security of an Enterprise 24

Чайкіна А. О.

Сучасні тенденції оцінки конкурентоспроможності підприємницького потенціалу регіону 26

Чертенко К. О.

Облік і контроль розрахунків з оплати праці 30

Шерстюк О. Л.

Аспекти ідентифікації мети аудиту фінансової інформації 33

Шмиголь Н. М.

Планування заходів з корпоративної соціальної відповідальності в сучасній системі менеджменту. 35

Шпак В. А.

Проблеми та перспективи бухгалтерського обліку. 39

Секція 2.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ КОНЦЕПТУАЛІЗМ ФІНАНСОВОЇ

ІНФРАСТРУКТУРИ 41

Андрущенко Л. В.

Стан та перспективи подальшого розвитку ринку страхування в Україні 41

Баланчук Д. В.	
Роль корпоративного сегменту в діяльності банків	44
Бардаш С. В.	
Перспективи удосконалення державного фінансового контролю	46
Боева С. К.	
Теоретичні засади дослідження управління фінансовою стійкістю банківських установ	49
Глушак І. Ю.	
Фінансовий менеджмент грошових потоків підприємства	52
Громова О. О.	
Особливості управління персоналом комерційного банку	55
Дзюба В. В.	
Фінансовий менеджмент емісії цінних паперів підприємства	58
Дробот Н. М.	
Напрями удосконалення фінансового забезпечення вищих навчальних закладів в Україні.	60
Єфімцева Л. О.	
Роль агротехнічного сервісу в системі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників	63
Зверук Л. А.	
Сучасні пріоритети інноваційного розвитку України	66
Іванюк С. О.	
Управління кредитним ризиком як складова кредитної діяльності банківських установ	69
Івашук Ю. П.	
Доцільність впровадження децентралізованого механізму забезпечення суспільного блага «хороша екологія» в господарській системі України	72
Калюжний Р. А.	
Регулювання ринку цінних паперів в Україні та перспективи його удосконалення.	74
Кобець С. П.	
Концептуальні засади моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства	77
Козенко А. О.	
Реформування місцевих бюджетів в контексті бюджетної децентралізації в Україні	80
Кравцова Л. Л.	
Економічна сутність та проблеми формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств	83

Лазутіна Л. О. Розвиток системи державного регулювання фінансової інфраструктури України	86
Лемещенко Н.М. Особливості використання інтернет-маркетингу українськими страховими компаніями	89
Македон Г. М. Залучення інвестицій в агропромисловий комплекс України: організаційно-економічний механізм.	92
Onegina V. Investment and Energy Resources Saving Innovation in Agriculture in Ukraine	95
Підпанюк А. В. Роль фінансової інфраструктури в організації фінансового менеджменту підприємства	97
Рій Т. О. Суть та шляхи підвищення потенціалу конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах динамічного ринкового середовища	100
Стасіневич С. А. Ринок цінних паперів України: стан та проблеми	103
Танклевська Н. С. Фінансова безпека функціонування сільського господарства як базис економічного розвитку країни.	107
Ткачук І. Я. Егоїзм як фактор соціально відповідальної діяльності	111
Токар В. В. Інституційний концептуалізм санації та ліквідації комерційних банків в Україні	114
Чан-хі О. С., Мосійчук Н. О. Особливості фінансування сільськогосподарських кооперативів	117
Юзефальчик І. В. Зарубежний опыт институционального развития рынка производных финансовых инструментов.	120

Секція 1. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Райковська І. Т.,
*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
м. Київ, Україна*

Паламарчук Н. О.,
*магістрант кафедри обліку і оподаткування,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
м. Київ, Україна*

ПРИЧИНИ НЕДОСКОНАЛОСТІ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У зв'язку зі спадом темпів та обсягів виробництва, появою факторів нестабільності банківської сфери, зростанням курсу долара до національної валюти особливого значення набуває економічний аналіз як функція управління та сучасний інструмент моніторингу, діагностики та оцінки результативності діяльності суб'єктів господарювання. Зазначимо, що вивчення розвитку фінансової кризи в економіці України передбачає виявлення наступних особливостей як скорочення прямих іноземних інвестицій та відмова інвесторів від входження в Україну, зменшення обсягів кредитування, що призводить у підсумку до зниження ділової активності підприємств, яка є важливим індикатором ефективності використання ресурсів суб'єктів господарювання у цих умовах. Саме тому визначення сутності ділової активності та особливостей методичного інструментарію її оцінки є надзвичайно важливим питанням на сьогодні.

Особлива увага в економіці до кінця ХХ ст. не приділялася діловій активності як окремій категорії, тому її зміст та підходи до аналізу в процесі еволюції економічної думки набули відповідних змін. Поняття «ділова активність» увійшло до вітчизняної наукової школи у 90-ті рр. ХХ ст. із набуттям Україною незалежності, розвитком ринкової економіки, підприємництва й виникненням таких понять, як діловий ризик і діловий крах, запобігання якого вимагало активних дій від

підприємців [3, с. 215]. В сучасних ринкових умовах ділова активність є комплексною характеристикою діяльності підприємства щодо його відповідності зовнішнім факторам економічного розвитку та відображає переваги економічного суб'єкта на ринку порівняно з його конкурентами.

Поряд із удосконаленням сутності поняття ділової активності змінювався й інструментарій її аналізу. Здійснені теоретичні дослідження і вивчення практичного досвіду використання методик аналізу ділової активності підприємства дозволили визначити різноманіття методичних підходів до її оцінки, тобто відсутність єдиної на сьогоднішній день методики. Зокрема, оцінка ділової активності підприємств за допомогою показників ефективності управління оборотним капіталом (оборотності оборотних коштів, швидкості обороту капіталу); фондовіддачі [1, с. 195]; продуктивності праці [2, с. 184]; рентабельності; фінансового стану (прогнозування ймовірності банкрутства); з використанням коефіцієнтів ділової активності та виділенням показників використання коштів [4, с. 508] та ін.

Виділені підходи до методичного забезпечення аналізу ділової активності мають певні недоліки. По-перше, механізм оцінки ділової активності залишається не досить вивченим, оскільки відсутній остаточний підхід до визначення її сутності, що й ускладнює вибір та обґрунтування показників для розрахунку. Це приводить до того, що у ході аналізу характеризуються лише окремі аспекти ефективності господарської діяльності підприємств і відсутній комплексний підхід.

По-друге, відбувається ототожнення ділової активності та оборотності. Відмітимо, що аналіз оборотності — це є складова аналізу ділової активності і не єдина, за допомогою якої можливо визначити тільки поточну операційну активність суб'єкта господарювання, у тому числі з тієї причини, що розрахунок будується на базі виручки від реалізації продукції, яка відображає поточний аспект господарської діяльності. У той же час інвестиційна та фінансова діяльність, які відіграють суттєву роль у загальній діловій активності, залишаються нерозкритими, що суперечить змісту ділової активності підприємства.

По-третє, неточність розрахунку оборотності окремих видів активів. Зокрема, використання показника чистий дохід від реалізації продукції є доцільним тільки при розрахунку оборотності готової продукції, але не характеризує ділову активність підприємства з точки зору інвестиційної активності та привабливості.

По-четверте, окреслені підходи не включають розрахунку індикаторів аналізу руху грошових коштів, використання яких є обов'язковим з наступних причин, серед яких реальність відображення господарських операцій, а також подання у звітності руху грошових

коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Щодо достовірності грошових потоків, то вона забезпечується досить суворим контролем обліку грошових коштів та оформленням відповідної документації. Однак головна перевага аналізу грошових потоків у контексті аналізу ділової активності полягає в адекватному та точному описі фінансового стану підприємства в розрізі видів господарської діяльності.

По-п'яте, стандартні методики аналізу ділової активності не дозволяють отримувати зацікавленими користувачами істотну інформацію щодо отримання економічних вигод підприємством за результатами своєї діяльності. Так, аналітична інформація щодо ділової активності повинна забезпечувати дотримання інтересів різних груп користувачів, особливо для тих, які здійснюють операцій з активами аналізованого підприємства.

Враховуючи виділені негативні аспекти, існує необхідність пошуку більш досконалих методичних підходів до аналізу даної найважливішої економічної характеристики діяльності підприємства — ділової активності. Вважаємо, що при цьому слід враховувати наступні аспекти:

1. Практика свідчить, що найбільше значення в процесі аналізу ділової активності мають відносні показники, яким властивий ряд переваг перед абсолютними. Зокрема, на їх основі є можливість проводити просторові зіставлення між підприємствами різних напрямів і масштабів діяльності.

2. Обов'язковим є використання індикаторів оцінки інвестиційної привабливості в аналізі ділової активності. Так, якщо за звітний період відбувається приріст активів та основних елементів капіталу, то це свідчить про нарощування темпів ділової активності підприємства.

3. В систему показників аналізу ділової активності слід додати оцінку вартості бізнесу, оскільки саме цей критерій найчастіше є визначальним при прийнятті рішень про інвестування коштів в діяльність суб'єкта господарювання.

Таким чином, для розв'язання проблем, пов'язаних із забезпеченням необхідного рівня ділової активності, необхідні подальше вивчення та розробка економічного механізму їх вирішення. При цьому суттєвим аспектом є визначення системи показників та методичного інструментарію аналізу ділової активності й конкурентоспроможності підприємства.

Література:

1. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия [Текст]: [учебник] / С.М. Пястолов. — 3-е изд., стер. — М. : Издательский центр «Академия», 2004. — 336 с.

2. Варавка В.В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства / В.В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2. – С. 184-191.

3. Гринькевич О.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємств / О.А. Гринькевич, Г.І. Кіндрацька // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 215-218.

4. Мешкова Н.Л. Оцінка ділової активності підприємства на макрорівні / Н.Л. Мешкова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 5. – С 508-511.

Рафальська Н. М.,
студентка 3 курсу
Науковий керівник — к.е.н., доцент Нікитенко Д. В.
*Національний університет водного господарства
та природокористування
м. Рівне, Україна*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

Тіньова економіка за своєю природою явище багатогранне та неоднозначне, що має об'єктивний характер і впливає на всі аспекти економічної діяльності та проникає у всі сфери людського життя. Тому природно, що наразі пильна увага економістів прикута саме до цього сектору економіки, необхідність дослідження, ідентифікації та визначення рівня якого обґрунтована тим, що неврахування чи недооцінка його обсягу призводить до серйозних помилок у визначенні макроекономічних показників, економічних і фінансових пропорцій, до тактичних і стратегічних прорахунків при прийнятті управлінських рішень на державному рівні, а відтак впливає на реалізацію економічної політики в цілому, що зумовлює необхідність пошуку шляхів детінізації економіки задля забезпечення економічного розвитку [1].

Тіньова економіка — неконтрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей, тобто такі соціально-економічні взаємини між окремими громадянами, соціальними групами щодо використання діючих форм власності в корисливих особистих і групових інтересах, які приховуються від органів державного управління і самоврядування, громадськості.

До складових тіньової економіки за версією ООН відносять «приховану», «неформальну» та «нелегальну» (підпільну) діяльність. Наведена структура тіньової економіки являє собою процес виробництва, який охоплює перший і другий блоки («прихована» і «неформальна» діяльність) і є базою для визначення масштабів тіньового сектору. Третій блок — це кримінальна, протизаконна діяльність, в межах якої відбувається лише перерозподіл раніше створеного продукту [2].

Відповідно до видів тіньової економіки можна виділити три групи її суб'єктів: тіньовики-господарники, до числа яких можна віднести суб'єктів господарювання, які змушені йти в «тінь» через те, що

трансакційні витрати за існуючого інституційного середовища перевищують відповідні вигоди й доходи; наймані робітники як фізичної, так і розумової праці, дрібні, та середні державні службовці, для яких нефіксована діяльність є другорядною (неформальною) зайнятістю; кримінальні елементи тіньової економіки [3].

До чинників, які сприяють життєздатності тіньової економіки відносять: 1) неефективне державне регулювання економіки – відсутність довіри між бізнесом та державою, висока бюрократизація, недосконале інституційне та законодавче забезпечення; 2) неефективне адміністрування податків; 3) проблеми ринку праці, пов'язані з низькими економічними стимулами до офіційного працевлаштування працівників, зростанням рівня безробіття та відсутністю ефективної системи контролю та покарання за неофіційне працевлаштування та неоподаткування заробітної плати; 4) недосконале грошово-кредитне регулювання, що не відповідає реальним потребам економіки і має дефляційні або інфляційні наслідки; 5) недосконалість бюджетної системи та низький контроль за використанням бюджетних коштів; 6) недосконалість судової та правоохоронної системи; 7) загальне кримінальне середовище, що є фундаментом економічної злочинності та невіддільне від тіньової економіки [4].

Проте, тіньова економіка, як явище, має ряд і позитивних наслідків. Якщо її негативний вплив проявляється у деформації податкової системи та структури споживання, зниженні ефективності макроекономічного регулювання та деструктивному впливі на економіку, що призводить до загальної криміналізації держави та суспільства, скороченні податкових надходжень, неможливості держави забезпечити реалізацію соціально-економічних програм та гальмуванні економічного розвитку в цілому, то до позитивних рис тіньової економіки можна віднести наступні: забезпечення гнучкої системи працевлаштування населення, що, в кінцевому результаті, збільшує потік коштів в легальну економіку; великі податкові надходження від представників «тіні», спричинені нерозривним її зв'язком з офіційною економікою; можливість виживання суб'єктів тіньової економіки в часи економічної кризи.

Тіньова економіка є у всіх країнах світу, незалежно від рівня їх розвитку, різниця тільки в її обсязі. У Європі її рівень становить 18% від ВВП, хоча нормальним показником, який не шкодить державі є 10%, що об'єднують бізнес, який при легалізації просто не вижив би [5].

Для дослідження тіньового сектору економіки України необхідно проаналізувати її тенденцію, використовуючи дані Міністерства економічного розвитку та торгівлі (Рис. 1) [6].

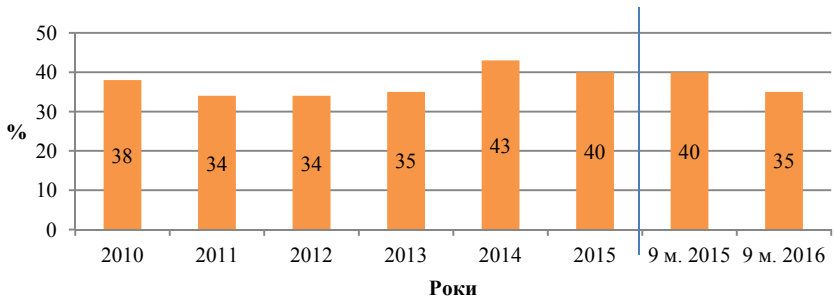

Рис. 1. Рівень тіньової економіки в Україні (у % від обсягу офіційного ВВП)

Діаграма свідчить, що рівень тіньової економіки в Україні в разі перевищує нормальний. За даними видно, що на кінець III кварталу 2016 року він знизився до 35% рівня від ВВП. Проте, реальні цифри більші, і про них можна тільки здогадуватися, адже виявити та виміряти явище, що навмисно приховується, надзвичайно складно. Свідченням цього є і те, що навіть офіційні дані різняться між собою в залежності від методу оцінки – від 24 до 51%. Достовірно порахувати даний показник неможливо. Але у всіх методиках розглядається тенденція до скорочення сектору тіньової економіки.

Рівень тіньової економіки залежно від видів економічної діяльності дозволяє визначити галузі-лідери за присутністю в «тіні» (Рис. 2) [6].

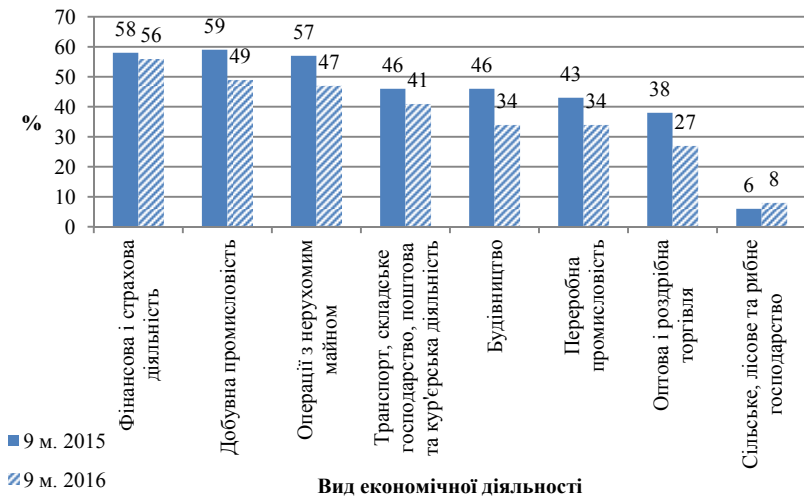

Рис. 2. Рівень тіньової економіки за ВЕД (% від офіційного обсягу валової доданої вартості відповідного ВЕД)

Найбільший рівень тіні у фінансовій та страховій сфері – 56%, спричинений використанням даних компаній при оптимізації податків. Наступний ВЕД – добувна промисловість – 49%. Високий рівень тінізації даного ВЕД є наслідком діяльності великої кількості стихійних шахт, нелегальний видобуток бурштину та блокування спроб його легалізації. Третій великий тінювий сектор – операції з нерухомістю – 47%.

Наразі економіка України поступово виходить з «тіні», найбільший відсоток зниження в будівництві – 12%. Проте, є і сектор, рівень тінювої діяльності в якому зріс – сільське, лісове і рибне господарство, хоча, як і раніше, більша частина даного сектору діє в офіційній економіці – 92% [5].

За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі України детінізація економіки України у 2016 р. стала результатом:

- збереження відносної макроекономічної стабільності (зростання реального ВВП на 1,3%; зниження темпів інфляції (з 41,4% до 6,4%) і девальвації обмінного курсу (з 39,5% до 12,2%) за 9 місяців 2016 року в порівнянні з відповідним періодом 2015 року);

- поступової легалізації відносин на ринку праці внаслідок зниження ЄСВ;

- поліпшення бізнес-клімату в умовах проведення політики з дерегуляції підприємницької діяльності та підвищення ефективності державного сектору (80 місце у рейтингу Doing Business – 2017 серед 190 країн (Україна піднялася на 3 пункти));

- відновлення та формування нових міжгалузевих зв'язків в економіці країни.

Процес детінізації в Україні, як видно з проведеного аналізу, має позитивну тенденцію. Проте, він гальмується проблемами, що мають деструктивний вплив на економіку країни в цілому, а саме: великі фінансові ризики, пов'язані з отриманням кредитів від МВФ; наявність невідконтрольованих державі територій та збройний конфлікт на її теренах; збереження несприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури. Невирішення перелічених проблем в поєднанні з необґрунтованими рішеннями владної верхівки негативно відображається на розвитку економіки України [6].

Для забезпечення стабільного економічного розвитку України необхідно скоротити до мінімуму тінювий сектор. Результативність даного процесу залежить від спроможності держави створити безпечні та сприятливі умови, які дозволять суб'єктам господарювання нарощувати економічну активність та підвищувати результативність

своїї діяльності в офіційній економіці, з дотриманням встановлених «правил гри».

Література:

1. Лейфура М.В. Основні методики оцінки рівня тіньової економіки та її динаміка в Україні / М.В. Лейфура // Економіка. Управління. Інновації. — Випуск № 2 (10), 2013.
2. Баранов С.О. Тіньова економіка: сутність, причини, соціально-економічні наслідки та шляхи подолання в Україні / С.О. Баранов // Вісник НАДУ — № 3—2015. — С. 47–54.
3. Національна економіка [текст]: навч. посіб.: / За заг. ред. Носової О. В. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 512 с.
4. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://icps.com.ua>.
5. Тіньова економіка: чому вона виникає і як допомагає економічному зростанню / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://news.finance.ua>.
6. Тенденції тіньової економіки в Україні у січні-вересні 2016 року / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://me.gov.ua>.

Славкова О. П.,
д.е.н., професор завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Глушаченко А. І.,
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

ДОКУМЕНТУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Першою фазою здійснення бухгалтерських записів є реєстрація господарських операцій кожного суб'єкта ведення діяльності, а саме складання бухгалтерських документів. Правильно оформлені первинні бухгалтерські документи є підставою для проведення господарських операцій та забезпечують правдивість і точність відображених в них облікових даних.

Організація процесу документування регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 8), де зазначено «Первинний документ — це документ, який містить відомості про господарську операцію»[1].

Допускаємо, що принципово в цьому визначенні нічого не змінилося. Основною ознакою за якою бухгалтерські первинні документи різняться між собою є їх суть або зміст. Так можна погодитися з думкою Л.К.Сука, що зміст документа визначається фактом господарської операції, яка в ньому фіксується, а зміст господарської операції — це результат цілеспрямованої діяльності особи, яка складає первинний документ. Таким чином, первинний документ та господарська операція — це нерозривно пов'язані між собою економічні категорії [2].

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність[1]» та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку №88 від 24.05.1995 р.[3], всі господарські операції відображаються у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування. Облікові реєстри заповнюються на підставі даних первинних документів, створених у письмовій або електронній формі, що фіксують та підтверджують господарські операції.

Окремої уваги потребують документи створені засобами обчислювальної техніки на машинних носіях, які застосовуються у бухгалтерському обліку за умови надання їм юридичної сили і доказовості, яку надають первинним документам обов'язкові та

додаткові реквізити. В останній час внесено декілька змін в нормативні документи, які регулюють процес документування. З 03.01.2017 р. введено в дію зміни, які стосуються засад бухгалтерського і податкового обліку – первинних документів згідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг» від 03.11.2016 № 1724-VIII[4].

Відбулись певні зміни в змісті форм первинних форм, зокрема в елементі обов'язкові реквізити. Тут є важливим виведення реквізиту: «місце складання», який тепер розглядають, як не обов'язковий реквізит первинного документа. Усі інші обов'язкові реквізити первинного бухгалтерського документа загалом залишилися незмінними. До них належать (ч. 2 ст. 9 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»): назва документа (форми); дата складання; назва підприємства, від імені якого складено документ; зміст, обсяг і одиниця виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають можливість ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції[1].

Кожна окрема галузь має свою специфіку, яка відображається в організації процесу документування. Дослідження особливостей ведення документообігу сільськогосподарських підприємств в Сумській області, визначило існування певних проблем у площині використання бухгалтерських програм з ведення процесу документування. Так, близько 62 % підприємств мають лише частково автоматизований процес обліку, 21 % підприємств здійснюють всі облікові операції вручну, і тільки один відсоток має повністю автоматизований процес обліку, майже 14 % підприємств знаходяться в процесі впровадження автоматизації обліку.

Значна кількість сільськогосподарських підприємств мають низький ступінь організації автоматизації складання первинної документації Рис. 1.

Варто враховувати зміни, що внесені до поняття електронні документи. Позитивними фактами можна вважати зміни внесені в Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» зафіксували можливість складання первинних документів в електронній формі. Принаймні це було закріплено в Положенні № 88[3], але Первинні документи, складені в електронній формі, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи і електронний документообіг.

Таким чином підсумовуючи вищенаведене, можна зазначити, що сільськогосподарські підприємства на сучасному етапі проходять період вивчення можливості застосування електронних первинних документів створених за допомогою програмного забезпечення різних бухгалтерських програм та подальшого розвитку електронного документообігу і консолідації законодавчої бази в напрямку легалізації електронного документообігу.

Організація процесу документування в с.г. підприємствах Сумської області

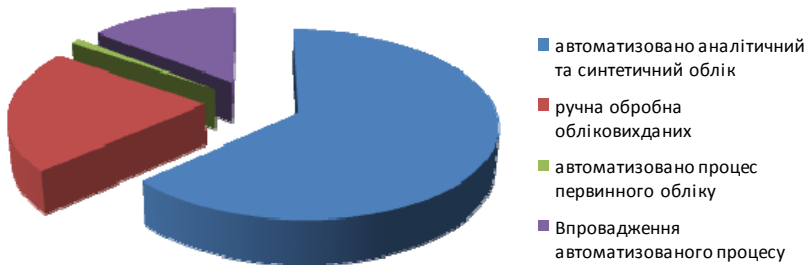

Рис. 1. Структура сільськогосподарських підприємств Сумської області за формами обробки інформації. Джерело: власні дослідження

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Сук Л. Організація документування господарських операцій та документообігу [Текст] / Л. Сук, П. Сук / Бухгалтерія в сільському господарстві: Всеукраїнський щомісячний науково-практичний журнал. – 2007. – №18. – с. 6-18.
3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95>
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг: Закон України 03.11.2016 № 1724-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу // www.zakon5.rada.gov.ua/1724-VIII.

Собкалов Л. С.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
м. Київ, Україна

ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Враховуючи складність соціально-економічних процесів, що відбуваються на мікрорівні, та їх вплив на макроекономічні показники перегляду потребує система внутрішньогосподарського контролю формування та визнання адміністративних витрат підприємства. В ринкових умовах господарювання зростає потреба в удосконаленні методичних та організаційних аспектів контролю в економіці України. Реалізація функцій внутрішнього контролю є об'єктивною необхідністю і однією з основних умов прийняття правильних управлінських рішень, зокрема, в частині визнання, формування та списання адміністративних витрат підприємства, оскільки важливим є оптимізація їх величини та визначення впливу на розмір отриманого прибутку.

Задля ефективного формування системи внутрішнього контролю за операціями з формування та списання адміністративних витрат в цілому та за окремим елементами є ідентифікація основних її елементів. Виходячи з того, що контроль, зокрема, внутрішній є однією з функцій менеджменту та одночасно є замкнутою системою, для якої притаманним є вхід інформації про господарську діяльність підприємства в цілому, так і в розрізі окремих об'єктів та вихід інформації для власника за результатами здійснених контрольних процедур.

Особливість організації та методики здійснення внутрішнього контролю визначаються специфікою підконтрольного об'єкта. Враховуючи системний підхід до господарського контролю та узагальнивши проведені дослідження з порядку організації системи внутрішнього контролю, виділено та приведено у систему основні складові методики здійснення внутрішнього контролю формування адміністративних витрат підприємства (рис. 1).

Ідентифіковані складові системи внутрішнього контролю визнання та формування адміністративних витрат потребують ефективної реалізації в господарській діяльності підприємства, що неможливо без чіткого окреслення завдань контролю адміністративних витрат та формування переліку внутрішніх документів, в яких врегульовані основні моменти його проведення та узагальнення результатів в системі бухгалтерського обліку. Наведемо узагальнений перелік

основних завдань внутрішнього контролю адміністративних витрат підприємств:

- формування достовірного інформаційного забезпечення, що задовольняють потреби управлінського персоналу суб'єкта господарювання та його структурних підрозділів у достатній, точній та адекватній інформації для прийняття необхідних рішень з питань управління адміністративними витратами;
- отримання необхідної облікової інформації про адміністративні витрати у розрізі місць виникнення та центрів відповідальності з метою своєчасного та доречного формування та складання фінансової та управлінської звітності;
- забезпечення адекватного розподілу адміністративних витрат між конкретними видами продукції для потреб управлінського обліку;
- збір та формування інформаційної бази з метою забезпечення удосконалення процесу планування величини адміністративних витрат;
- своєчасний контроль за адміністративними витратами, які є непродуктивними і нерациональними з точки зору здійснення ефективної господарської діяльності, для виявлення внутрішньогосподарських резервів їх зниження.

Рис. 1. Складові системи внутрішнього контролю адміністративних витрат підприємства

Пакет внутрішніх документів контролю в частині врегулювання контрольних процедур відносно формування адміністративних витрат повинен включати:

- графік документообороту (фіксує рух первинних документів та дозволяє відстежити своєчасність та правильність визнання адміністративних витрат);
- наказ (положення) про облікову політику (в частині регулювання складу адміністративних витрат підприємства, а також особливостей облікового відображення їх визнання та списання);
- положення про службу внутрішнього контролю (окремі пункти повинні розкривати та закріплювати функціональні обов'язки суб'єктів контролю адміністративних витрат за центрами відповідальності та місцями виникнення);
- посадові інструкції функціональних працівників, що беруть участь у реалізації контрольних процедур підприємства в частині визнання та виникнення адміністративних витрат.

Отже, для отримання конкретної та точної інформації, що дасть змогу ефективно здійснювати контроль за понесеними адміністративними витратами структурних підрозділів підприємства, контролеру слід усі виробничо-господарські відділи групувати за центрами виникнення адміністративних витрат і центрами відповідальності, як це було запропоновано вище. За таких умов на кожній ланці й на кожному рівні управління можливо забезпечити чітку відповідальність працівників за здійснені адміністративні витрати та їх оптимізацію.

Тарасова Т. В.,

*к.э.н., доцент, доцент кафедры «Экономика и управление»
Пензенский государственный технологический университет
г. Пенза, Россия*

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД КАК МЕТОД ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ И МИССИИ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК

Сельское хозяйство – наиболее трудоемкая отрасль, как в агропромышленном комплексе, так и во всем народном хозяйстве. Обусловлено это, прежде всего воздействием на производство почвенно-климатических условий. Несмотря на определённые периоды подъема, отечественное сельское хозяйство еще не вышло на мировой уровень развития.

Очевидно, что для выживания на рынке и поддержания конкурентоспособности в целях сохранения капитала собственника руководители должны своевременно вносить изменения не только в финансово-хозяйственную и производственную деятельность, но и корректировать стратегические цели, структуру и методы управления развитием предприятия.

Хозяйственная практика требует разработки эффективных методов менеджмента, адекватных постоянно меняющейся окружающей среде. С позиции системного подхода предприятие – объект стратегического управления и рассматривается как сложная, открытая экономическая система. Объективно современные предприятия находятся в режиме постоянной смены состояний, как отдельных элементов, так и всей системы в целом. При этом традиционно внеэкономический характер реформирования отечественной экономики деформирует естественный режим смены состояния системы, вызванный ее эволюционным развитием. Вследствие этого уровень интенсивности изменений, вызванных внешним воздействием на экономику в целом и на каждое отдельно взятое предприятие, длительное время близок к критическому уровню. Это значительно усложняет для предприятия процессы отслеживания, корректировки и управления изменениями состояния системы в целях его устойчивого развития [1].

Экономические отношения находят свое конкретное воплощение в экономическом механизме, под которым понимается совокупность организационно-экономических мер, обеспечивающих согласованность действий партнеров. Основной задачей рациональной организации экономического механизма взаимоотношений является такое их построение, которое бы возможно сильнее интегрировало контрагентов

на основе общности интересов, так как «Где нет общности интересов, отмечал Ф. Энгельс, там не может быть единства цели, не говоря уже о единстве действий».

Эффективное стратегическое управление предприятиями можно обеспечить, если оно будет отвечать определенным принципам и свойствам:

- оптимальные соотношения состояния целостности и обособленности;
- обеспечение единства организационного и функционального;
- рыночная устойчивость за счет усиления синергетического эффекта;
- достижение оптимальной иерархичности за счет декомпозиции исходной экономической системы на ряд уровней с установлением отношения подчиненности нижестоящих уровней вышестоящим;
- экономическая целесообразность функционирования системы [2, с. 94].

Являясь одним из субъектов рынка, организация должна обладать устойчивостью к изменениям среды, влияющих на структуру распределения его финансовых потоков, их величину и интенсивность. Это позволяет ей с помощью предварительных мер или ответной реакции сохранять устойчивость хозяйственной деятельности и достигать намеченных целей в конкурентной борьбе за рынки сбыта [3, с. 161].

Согласно концепции управления развитием организации главные специалисты предприятий должны постоянно следить за основными компонентами окружающей среды и оперативно делать выводы относительно необходимости корректировки целей и методов управления предприятиями. Традиционно среди этих компонентов выделялись: экономические; политико-правовые (изменения в законодательстве, институциональное проектирование); технологические (разработка и распространение новых технологий); социально-культурные (переоценка ценностей, изменения в системе приоритетов).

Специфическая особенность современного периода развития рыночных отношений в нашей стране состоит в том, что в быстроменяющихся и непредсказуемых российских условиях преобразований в экономике и социальной сфере существующие в мире классические стандарты управления предприятием работают не достаточно эффективно.

Программно-целевой метод является шагом вперед в поисках новых подходов к управлению, для которых на первом месте стоит не формальный контроль за выполнением задания, а создание условий для эффективного функционирования организации [4, с. 48].

Он сложнее в реализации, более емко информационно, предполагает применение нестандартных организационных структур. Тем не менее, в динамичных рыночных условиях именно эти обстоятельства обеспечивают его эффективность.

Быстрота принимаемых решений зачастую является главным фактором успешности работы большинства организаций [5, с.46].

Если рассматриваются стратегические задачи управления предприятиями АПК, то в их числе в первую очередь необходимо удерживание имеющихся и поиск новых рынков сбыта продукции, повышение конкурентоспособности выпускаемой продукции и оказываемых услуг, достижение запланированной рентабельности вложенных активов.

Однако главный смысл управления предприятием – направлять методы руководства в желательное для организации русло, на повышение эффективности и конкурентоспособности предприятия.

«Прямая обязанность руководителей любого ранга – способствовать экспериментаторству, стимулировать рабочих на поиск новых форм более эффективных методов производства», считает профессор Гарвардской школы бизнеса Роберт Хейс.

Правильная модель развития предприятия, на наш взгляд, может быть эффективной и принести предприятию успех на конкурентном рынке, если она оригинальна, эксклюзивна и оперативно реализована на практике.

Литература:

1. Кильдеев Р.Х., Тусков А.А. Роль программно-целевого метода в управленческом воздействии на развитие социальной инфраструктуры села [Электронный ресурс] // Управление экономическими системами. –2013. – № 9 (57). – URL: <http://uecs.ru/logistika/item/2482-2013-10-31-06-13-10> (дата обращения 11.04.2017).
2. Москалёв М.В., Ильин Н.П., Туфанов А.О. и др. Стратегическое развитие экономического потенциала и конкурентоспособности субъектов аграрного сектора региона: Монография. / Москалёв М.В., Ильин Н.П., Туфанов А.О., Виноградова Т.Г., Аверьянова В.Ф., Москалев С.М., Талалай Г.С., Валиахметов С.Н., Семилетова Я.И., Ильин В.Н., Султанов А.М. – СПб.: СПбГАУ, 2015. – 244 с.
3. Пospelов Г.С. Программно-целевое планирование и управление: Учебное пособие / Г.С.Пospelов, В.А.Ириков. – М: Экспо, – 2008. – 440 с.
4. Руднева Е.В. Целевые комплексные программы: организационно-экономический механизм: Учебное пособие для ВУЗов / Е.В. Руднева. – М.: Наука, – 2007. – 119 с.
5. Тарасова Т.В. Бизнес требует автоматизации. // Достижения науки и техники АПК. – 2006. № 8. – С. 46-47.

Kharynovych-Yavorska D.,
*Candidate of economic sciences, associate professor
of Accounting and Taxation Department
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
Kyiv, Ukraine*

TAX AUDIT: AN INSTRUMENT OF ENSURING ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

The majority of businesses functioning in market environment faces an array of threats to efficiency of their growth and thus has to take measures to combat such threats. Communication with clients, customers, partners, competitors, government bodies and other parties in external environment constantly causes undesired consequences and therefore, ability to foresee these factors is vital, because successful solution of such problems allows for not only achieving positive business results, but also for retaining the right to function. Under these circumstances it is necessary to develop means of timely detection of threats, predict the level of their impact and develop measures of their neutralization. It is the economic security of an enterprise that materializes activities aimed at defending an enterprise from various threats. The necessity of achieving a high level of economic security of an enterprise is inextricably connected with its growth, which allows safe development an enterprise and control over it. That is why it is necessary to carry out tax control, specifically a tax audit in order to discover tax risks in activities of economic entities and to avert these risks accordingly. These methods must be brought into compliance with International Auditing Standards and reference to specific features of the Tax Code of Ukraine, as well as own unique business practices of each individual enterprise, along with their re-examination and consideration of vast experience of international organizations.

The main goal of tax audit is uncovering mistakes made during taxation of an enterprise, as well as development of measures aimed at correcting such mistakes. Tax audit is carried out in the following cases: prior to inspections by controlling bodies; during changes of management or inventory custodians; during oversight of accounting department work; during tax risk assessment; during examinations of organizational structure quality or change of a business model; during tax payment optimization measures; during uncovering of mistakes made in submitted tax reports. As a result, assessment of adequacy of an enterprise's defense mechanisms and employees' main powers in conflict of interests aversion and improving economic security is carried out.

Separate objects of tax auditing can be matters other than review of tax calculation and payment accuracy, but which are subject to tax agencies

inspection. These matters include: accuracy of foreign economic activity; inspection of licensing and patenting activity.

The main results of tax auditing for interested stakeholders will be: confidence in an enterprise tax accounting system correct functioning, tax calculation and avoiding unpleasant fines, which allow for safeguarding against tax agencies' pressure; accounting department oversight; consulting on tax optimization matters; inspection of tax accounting system, carried out by an external independent party.

Timely tax auditing allows averting substantial financial losses and possible conflicts and misapprehensions with overseeing bodies. It will also allow to:

- Develop or improve existing corporate economic security standards (CESS);
- Allocate responsibility for CESS fulfillment between enterprise departments and external organizations;
- Assess the correlation between economic risks and enterprise growth plans;
- Carry out staffing evaluation and encourage employees to utilize modern information work and data protection technologies;
- Carry out internal investigation in cases of fraud, corruption or corporate espionage;
- Provide information management and verify the reliability and accuracy of information as an economic asset for safe management, increase in profits and reputation maintenance;
- Facilitate negotiations and competitive intelligence;
- Evaluate the quality of accounts receivable and corporate debts;
- Calculate first-time score and carry out ongoing oversight of the enterprise's large partners' and contractors' economic status (solvency evaluation, contract administration, participation in debt recovery solutions).

Following the results of tax auditing, an audit report is provided, summarizing the results of financial and tax accounting and containing the list of all accounting mistakes and recommendations on correcting them with references to applicable legislation.

Thus, tax auditing is an instrument of a responsible business that accounts for both public and owner interests and provides a possibility for business activities optimization.

Reference:

1. I.O. Tsymbaliuk. Tax security in state financial security system / I.O. Tsymbaliuk // National economic growth strategic management: [monograph] : in 2 tomes; under the general editorship of O.V. Kendiukhov. – Donetsk : DonNT, 2013. – T. 2. – P.p. 13–23
2. O.I. Hutsaliuk, N.P. Levkovets Effect of taxation on financial security of enterprises / O.I. Hutsaliuk, N.P. Levkovets // Project management, system analysis and logistics. 'Economic Sciences' series. – 2015. – Issue #15. – Part 2. – P.p. 70–76.

Чайкіна А. О.,
*к.е.н., ст. викладач кафедри менеджменту і логістики
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
м. Полтава, Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

На сучасному етапі економічного розвитку країни, підприємницький потенціал регіону не має чіткої єдиної методології оцінки своєї конкурентоспроможності. Питання взаємозв'язку конкурентоспроможності і підприємницького потенціалу розглядалися у працях І.З. Должанського та Т.О. Загорної [1], де під конкурентоспроможністю підприємства автори розуміють здатність виробляти й реалізовувати товар чи послугу швидко, дешево і якісно, продавати її в достатній кількості, при високому технологічному рівні обслуговування; тоді як підприємницький потенціал – це можливість ефективно розпоряджатися власними і запозиченими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Найбільш змістовно дослідили цей взаємозв'язок А.Е. Воронкова та Ю.С. Погорелов [2], які визначили, що вплив конкурентоспроможності на підприємницький потенціал та його розвиток є більш причинним, ніж наслідковим, а зворотній вплив – більш наслідковим, ніж причинним, хоча ефект рекурсивності впливу і зберігається. В їх дослідженні зазначається, що конкурентоспроможність характеризує поточний стан підприємства, тоді як потенціал більшою мірою – майбутній стан і рівень розвитку підприємства, і цей потенціал становить практичну цінність тільки з позицій забезпечення довгострокового функціонування підприємства.

Нами ж конкурентоспроможність підприємницького потенціалу регіону (КС ППР) розуміється як якісна і ефективна здатність загальнодержавних, регіональних та локальних систем управління регіону забезпечувати реалізацію наявного підприємницького потенціалу у конкурентній боротьбі.

На основі аналізу сучасних поглядів вчених-економістів, які пропонують розрізняти три основні рівні конкурентоспроможності підприємницького потенціалу, ми пропонуємо змістовно розширити такий підхід до аналізу та оцінки конкурентоспроможності підприємницького потенціалу регіону – КС ППР за рахунок включення ознак та факторів впливу, а також рівнів управління ним (рис. 1).

Ступеневий характер формування підприємницького потенціалу регіону дозволяє в якості ознак високої конкурентоспроможності ППР, з урахуванням запропонованої трьохрівневої інваріантної моделі ППР [3] та рівнів управління, виділити наступні:

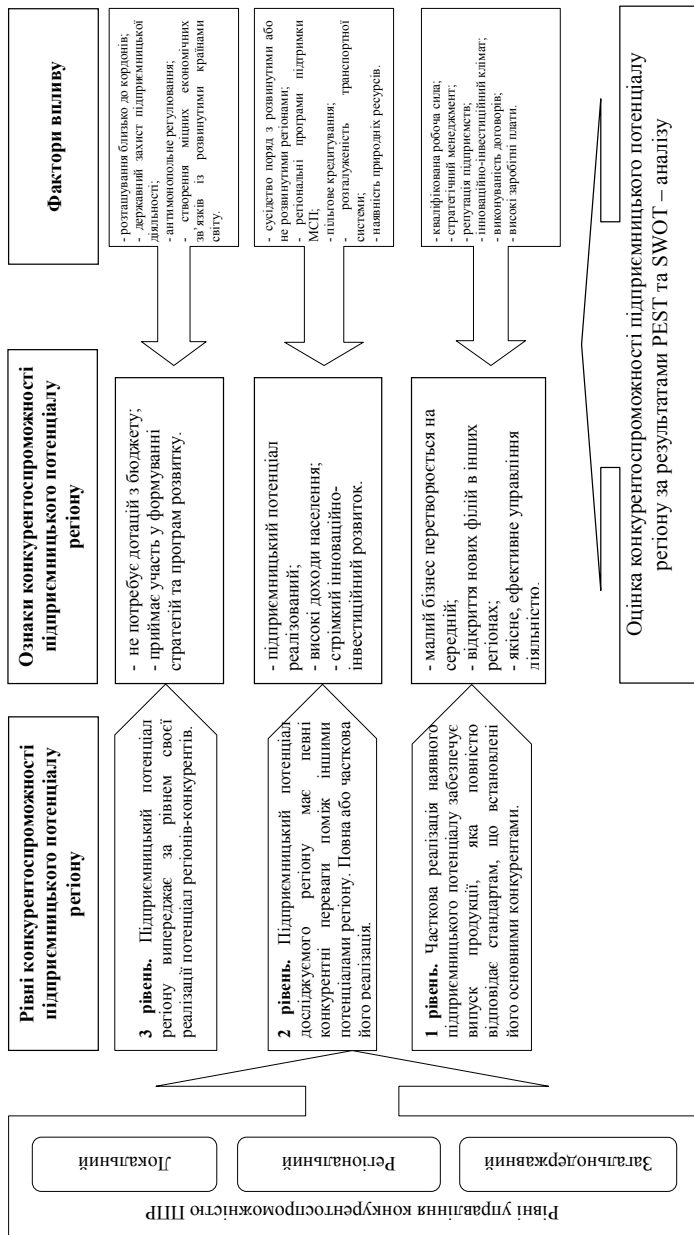

Рис. 1. Концептуальний підхід до оцінки конкурентоспроможності підприємницького потенціалу регіону

1. На державному рівні — управління здійснюється через нормативно-правове регулювання діяльності (при правильному адмініструванні мале та середнє підприємництво не потребує дотацій з бюджету, приймає активну участь у формуванні стратегій та програм розвитку регіону/країни).

2. На регіональному рівні — управління здійснюється через встановлення координаційної взаємодії між державними органами влади, органами місцевого самоврядування, підприємцями (при вдалому менеджменті підприємницький потенціал має високий рівень реалізації; населення має високі доходи; йде потужний інноваційно-інвестиційний розвиток).

3. На локальному рівні — управління здійснюється керівним апаратом кожного підприємства (мале підприємництво має можливість трансформуватися у середнє; існує можливість для відкриття нових філій в інших регіонах; наявне якісне, ефективне управління підприємницькою діяльністю).

Тобто підприємницький потенціал регіону досягає високого рівня конкурентоспроможності у повноті його реалізації. Така спрямованість буде означати, що регіон, у порівнянні з іншими регіонами країни, зміг при наявній економічній ситуації та на різних етапах життєвого циклу економіки, повністю використати свій підприємницький резерв.

Такий висококонкурентний регіон, при високому рівні розвитку малого та середнього підприємництва, буде мати значні переваги серед інших, що дозволить приваблювати нових інвесторів, виводити із тіні латентних підприємців та заохочувати до відкриття власної справи нових власників бізнесу, розширювати свій економічний вплив, що забезпечить потужний соціально-економічний ефект — зменшиться рівень безробіття, соціальна напруженість, підвищиться рівень доходів населення, збільшаться надходження до бюджету регіону та держави.

Враховуючи взаємозв'язок і взаємовплив між конкурентоспроможністю регіону та конкурентоспроможністю підприємницького потенціалу стає можливим визначити цілі та стратегічні плани з боку державних та регіональних органів управління. Головна ціль такого управління, на базі встановлення Державних стандартів України міжнародного зразка — це досягнення повної реалізації підприємницького потенціалу через реформування нормативно-правового поля, покращення інституційної взаємодії між усіма економічними агентами, що суттєво вплине на розвиток вітчизняного малого та середнього підприємництва.

Література:

1. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посібник / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
2. Воронкова А. Е. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку / А. Е. Воронкова, Ю. С. Погорелов // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №4 (94). — С. 77 — 82.
3. Chaikina A. O. Scientific principles of modeling entrepreneurial potential of the region / O. V. Komelina, A. O. Chaikina // Actual Problem of Economics. — 2015. — P. 38 — 45.

Чертенко К. О.,
студент групи 11 МО
Кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Одна із найважливіших і складних ділянок облік праці і заробітної плати роботи, що потребують точних і оперативних даних. У складі виробничих витрат оплата праці складає до 40% всіх витрат і значно впливає на формування фінансових результатів діяльності підприємства. Від організації обліку оплати праці залежить якість, справедливність, повнота і своєчасність розрахунків з робітниками з оплати праці.

На сьогодні у цій сфері ще існує велика кількість невирішених питань і суперечностей. Для більшості населення заробітна плата втратила свою відтворювальну та стимулюючу функції і фактично перетворилася на різновид соціальних виплат, не пов'язаних з кількістю, якістю та кінцевими трудовими результатами. При цьому, її рівень у нашій країні значно нижчий порівняно з розвиненими державами світу. В той же час, на деяких підприємствах наявні неофіційні поза облікові нарахування й виплати заробітної плати працівникам без сплати встановлених законодавством податків і платежів, так звана заробітна плата «у конвертах». На це слід звернути увагу, і цей момент також потребує вдосконалення існуючих підходів бухгалтерського обліку.

Організаційно-правові та економічні основи оплати праці в умовах переходу до ринку викладені в законах України, Кодексі законів про працю України, Положеннях (стандартах) та інших нормативно-правових актах.

Освіта персоналу має свої нюанси, але в результаті підвищення кваліфікації виграють і підприємство, і громадяни. Організація має бути зацікавлена в рості своїх кадрів, в кваліфікованих спеціалістах, працівниках, здібних забезпечити реалізацію завдань її розвитку, адже, якщо головний бухгалтер кваліфікований в своїй сфері спеціаліст, то і облік буде в належному стані, і з податками все буде добре та інше.

Також, потрібно запропонувати можливість виплати заробітної плати працівникам підприємства пластиковими картками. Розвиток електронної техніки дає змогу широко використовувати безготівкові розрахунки у формі пластикових карток, що містять зашифровану інформацію, яка дозволяє їх власникам здійснювати платежі та

отримувати готівкові кошти. Також наявність аудиторської групи дуже важлива для підприємства. Всередині організації за вимогою та з ініціативи її керівництва аудиторами підприємства проводиться і внутрішній аудит. Внутрішній аудит – це невід’ємна частина загальної системи управління, створюється на середніх і великих підприємствах, виконує контрольні функції, залежно від мети і завдань. Завдання внутрішньої аудиторської служби полягає в допомозі працівникам підприємства ефективно виконувати свої посадові обов’язки. Відділ внутрішнього аудиту має бути складовою частиною підприємства і функціонувати в рамках політики, визначеної керівництвом і правлінням. Удосконалення витрат на оплату праці в управлінському обліку. Ведення обліку праці і заробітної плати набуло кращих результатів за допомогою програми «1С: Підприємство». Програма «1С: Підприємство» є універсальною бухгалтерською програмою і призначена для ведення синтетичного й аналітичного бухгалтерського обліку по різних розділах.

Важливим моментом в організації та стимулюванні праці на підприємстві є мотиваційні заходи, серед яких найбільш розповсюдженими для українських підприємств є преміювання, доплати та надбавки. На мою думку, не слід заохочувати усіх працівників однаково. Щоб підкріплення поведінки було ефективним, заохочення повинні ґрунтуватися на результатах роботи. Однакове заохочення всіх працівників буде стимулювати середніх або поганих робітників й ігнорувати високу продуктивність кращих працівників.

Основним і визначальним елементом трудового процесу є працівник з його вмінням і кваліфікацією, відношенням до праці, потребами й можливостями їхнього задоволення. Тому від ініціативи й заповзятливості, розкриття можливостей кожного залежить якість і конкурентоспроможність виготовляємої продукції, наше благополуччя.

Заробітна плата повинна залежати безпосередньо від результатів праці й у той же час впливати на його показники, стимулювати розвиток виробництва, ефективність роботи, підвищення кількісних і якісних результатів праці. Реформування оплати праці на основі кардинальної зміни принципів її організації в сформованій обстановці просто необхідне, оскільки це створить базу мотиваційного механізму підвищення трудової активності працівників.

Тому основна задача обліку і аудиту розрахунків підприємства по заробітній платі – знайти оптимальний рівень таких витрат, що забезпечував би і прибутковість підприємства і достатню мотивацію працівників.

Література :

1. Гапоненко Н. В. оплата праці в сільському господарстві: аспекти удосконалення/ Н. В. Гапоненко, Л. В. Мельянова// науковий вісник НУБіП України – №163. – Частина 1. – 2011. – С. 2008-213.
2. Кантаєва О. В. Шляхи удосконалення обліку праці / О. В. Кантаєва, Л. С. Герасимчук// Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – №2. – С. 186.
3. Кім Г. С. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. / Г. С. Кім, В. В. Сопко, Ю. Г. Кім; 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 480 с.
4. Потриваєва Н. В. Перспективи удосконалення обліку оплати праці в сучасних умовах господарювання / Н. В. Потриваєва, М. Д. Бабенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – №3. – С. 31.
5. Сирцева С. В. Проблеми обліку розрахунків за виплатами працівникам в сучасних умовах / С. В. Сирцева // Вісник Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професійно-викладацького складу – Миколаїв. – 2011. – 133 С.
6. Секіріна Н. В. Удосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємствах / Н. В. Секіріна, І. О. Лобанов // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2012. – №2. С. 34.
7. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві / Терещенко О. О. – К.:КНЕУ, 2010. – 268 с.

Шерстюк О. Л.,
к.е.н., доцент,
Директор ТОВ Аудиторська фірма «Практик-КМШ»,
м. Київ, Україна

АСПЕКТИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МЕТИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Вирішення завдань суб'єктів економічної діяльності на основі застосування фінансової інформації ґрунтується на певному рівні довіри до неї з боку користувачів. Одним з механізмів забезпечення такої довіри є висловлення незалежним фахівцем (аудитором) обґрунтованої професійної думки щодо якісних та кількісних характеристик інформації, що, відповідно до усталеної практики визначається метою аудиту. Її досягнення, що полягає у наданні об'єктивної оцінки характеристикам фінансової інформації, має забезпечити реалізацію очікувань користувачів інформації щодо можливостей та результатів її використання для вирішення попередньо визначених завдань.

За результатами аналізу нормативних документів та наукових публікацій, можна зробити наступні висновки:

1) у нормативних документах та в публікаціях, представлених науковцями та практикуючими аудиторами, існують різні аспекти визначення мети аудиту. Враховуючи зазначені аспекти, нами були ідентифіковані підходи до формування визначення, які ґрунтуються: на обставинах, що обумовлюють виникнення та існування аудиту; на процедурному аспекті формалізації його результатів; на підставі її ідентифікації за ознакою змісту контрольних заходів;

2) для визначення мети аудиту у нормативних документах та в публікаціях пропонується враховувати низку характеристик аудиту, серед яких — зміст заходів, що виконуються під час виконання завдання, їх спрямування, врахування інтересів користувачів інформації, а також — формальні характеристики процедур узагальнення результатів аудиту та їх доведення до користувачів;

3) у нормативних документах та наукових публікаціях розглядаються визначення мети аудиту, переважно, інформації, що має історичний характер, у зв'язку з чим обмежуються можливості реалізації інтересів користувачів у застосуванні під час обґрунтування відповідних рішень гіпотетичної та перспективної інформації;

4) при формалізації мети аудиту акцент робиться на проведенні дослідження джерел інформації (звітність, системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю), а не самої інформації, що не дозволяє належним чином отримати розуміння характеру та змісту аудиту фінансової інформації її користувачами, що призводить до

проблем з тлумаченням ними ролі завдань з аудиту, та безпосередньо аудиторами, що може вплинути на якість їх роботи.

Зважаючи на викладене, а також з урахуванням результатів опитувань суб'єктів господарювання, інформація яких була перевірена аудиторами, вважаємо за доцільне запропонувати інтегральну модель ідентифікації мети аудиту фінансової інформації (рис. 1).

Рис. 1. Модель ідентифікації мети аудиту фінансової інформації [розроблено автором]

Застосування наведеної моделі дає можливість обґрунтувати наступне визначення мети аудиту фінансової інформації: метою аудиту фінансової інформації є надання упевненості користувачам фінансової інформації шляхом висловлення думки аудитора, що ґрунтується на оцінюванні відповідності результатів виконання завдань їх очікуванням.

Запропоноване визначення мети враховує необхідність ідентифікації мети аудиту фінансової інформації незалежно від джерел її отримання, що вирішує проблему обмежень аудиту та застосування користувачами інформації перспективного та гіпотетичного характеру.

Її застосування дозволить удосконалити процес ідентифікації видів завдань, що виконуються під час аудиту фінансової інформації.

Водночас, визначення мети аудиту фінансової інформації сприяє отриманню аудитором розуміння відповідних категорій, що сприятиме підвищенню якості його роботи.

Шмиголь Н. М.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна

ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ З КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Довготривалий розвиток сучасного підприємства залежить не тільки від рівня його прибутковості. Він залежить від справедливого ставлення до найнятих робітників, гідної оплати і безпеки їх праці, високої якості продукції і послуг, збереження навколишнього середовища, правдивості реклами, дотримання всіх зобов'язань перед державою, партнерами, акціонерами, працівниками, участі у соціально-економічному розвитку регіону, де розташована фірма тощо. Тому слід зазначити, що на сьогоднішній день вплив застосування методів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на систему управління підприємством для підвищення його конкурентоспроможності є досить суттєвим.

Корпоративна соціальна відповідальність можлива за умови досягнення стійкого розвитку самостійних і відповідальних компаній та організацій, що відповідає їх довгостроковим інтересам, сприяє досягненню соціального миру, безпеки, благополуччя громадян, збереженню навколишнього середовища, дотриманню прав людини [1].

Втім, в Україні більшість компаній, їх співробітників та споживачів вбачають в корпоративній соціальній відповідальності лише заходи, які спрямовані на скорочення екологічної шкоди навколишньому середовищу або ж заходи на покращення екологічного стану на певній території. Рідше — різні благочинні акції, проекти, тощо. Насправді корпоративна соціальна відповідальність включає не лише перелічені заходи, а й справедливе відношення до власних працівників, до конкурентів, до держави та до соціуму взагалі. Як засвідчує практика, майже усі сфери управління підприємством у тій чи іншій мірі пов'язані із соціальною відповідальністю.

По відношенню до елементів середовища існування підприємства, традиційно, корпоративна соціальна відповідальність враховує можна два рівня: внутрішня відповідальність і зовнішня відповідальність.

1. До внутрішньої КСВ можна віднести відповідальність організації у сфері трудових і соціально-трудова відносин.

2. Зовнішня КСВ – відповідальність, що виникає у результаті діяльності організації, що має наслідки для навколишнього зовнішнього середовища. До обов'язкової зовнішньої відповідальності можна віднести необхідність організації відповідати перед суспільством за якість що поставляються ними товарів і послуг; шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу дією/ бездіяльністю організації; результати впливу на політичну, економічну, соціальну сфери (в даному випадку мається на увазі, спроби створення монополій, змова корпорацій, створення законів, які лобіюють інтереси меншості) [2, с.234].

Звичайно ж, підприємство, менеджмент якого вирішив проводити КСВ повинна мати запас фінансової потужності, щоб не витратити забагато ресурсів на впровадження принципів КСВ у власну діяльність. Може скластися ситуація, коли організація витратила наявні фінансові ресурси на соціальну відповідальність, потім дана компанія зазнає непередбачуваних втрат і потрапляє в скрутне фінансове становище або, навіть, стає банкрутом. Для запобігання неконтрольованих витрат на КСВ організації розробляють план соціально відповідальних заходів (на 1 рік, 3 роки, 5 років) в залежності від обсягів діяльності компанії та рівня доходу. Також під кожний конкретний захід КСВ повинен розроблятися бюджет, в якому було б зазначено обсяг витрат на кожен окрему складову соціальної відповідальності.

Планування КСВ пропонується здійснювати за наступними напрямками, враховуючи, в тому числі, наведені заходи (таблиця 1):

Таблиця 1.

Планування заходів з КСВ

Напрямок планування	Типові програми КСВ
Управління персоналом	<ul style="list-style-type: none"> ▪ навчання і професійний розвиток; ▪ прогресивні мотиваційні програми; ▪ сприяння у підготовці працівників у разі їх скорочення; ▪ сучасні системи безпеки робочих місць; ▪ медичне страхування персоналу; ▪ створення кімнат психологічного розвантаження; ▪ профілактика професійних захворювань
Управління стосунками з місцевою громадою і органами влади	<ul style="list-style-type: none"> ▪ реалізація соціально вагомих для місцевого населення ініціатив ▪ організація місцевих культурних, освітніх і спортивних заходів ▪ участь у діалозі з органами влади задля вдосконалення політики і норм, які регулюють такі сфери, як трудові відносини, охорона довкілля тощо

Закінчення табл. 1

Напрямок планування	Типові програми КСВ
Маркетинг-менеджмент	<ul style="list-style-type: none"> ▪ забезпечення точної і об'єктивної інформації на упаковці товару і у супровідних документах ▪ етична рекламна компанія ▪ налагодження «зворотного зв'язку» із споживачами, «гарячі лінії», консультування щодо особливостей продукції тощо
Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ мінімізація та/або недопущення забруднення довкілля; ▪ система публічної звітності щодо впливу компанії на довкілля ▪ програма утилізації відходів ▪ використання сучасних енерго- та ресурсоощадливих технологій; ▪ розробка заходів вторинного використання відходів
Інноваційний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ проведення ґрунтовних експертиз і оцінок потенційного впливу проектів на екологію і місцеву громаду
Логістика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ програма співпраці із постачальниками щодо спільного дотримання принципів КСВ ▪ формування екологічно безпечної системи складського забезпечення ▪ налагодження безпечної системи транспортування вантажів
Операційний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ використання у виробництві максимально надійних і безпечних предметів і засобів праці; ▪ відмова від використання у виробництві елементів екологічно шкідливих або непридатних до вторинного використання ▪ запровадження тотального контролю якості на всіх етапах виробничого процесу
Фінансовий	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ефективний фінансовий контроль; ▪ «прозорість» фінансової документації; ▪ політика неприйнятності хабарництва та інших нелегальних методів вирішення фінансово-господарських питань
Стратегічний	<ul style="list-style-type: none"> ▪ справедливий розподіл прибутків; ▪ включення до стратегічних планів комплексних соціальних ініціатив

Важливою складовою успішного проведення корпоративної соціальної відповідальності є корпоративний соціальний звіт, який розкриває інформацію про пріоритети та цінності компанії, про її відносини з пов'язаними з нею організаціями та соціальними групами, а також про ступінь інтеграції принципів корпоративної соціальної

відповідальності в діяльності компанії. На думку зарубіжних економістів, професійно підготовлений корпоративний соціальний звіт має значно більший публічний ефект, оскільки він спрямований не лише на покупців, а й на великі громадські групи та інститути. Тому корпоративний соціальний звіт компанії сприяє формуванню єдиного уявлення про діяльність компанії, її ролі в суспільному розвитку. Також звіт, як правило, користується увагою з боку інвесторів при їх оцінці компанії, проведенні порівняльного аналізу, а також при прийнятті інвестиційних рішень [3, с. 34].

Отже, корпоративна соціальна відповідальність є необхідним елементом стратегічного управління підприємством, так як, в першу чергу, забезпечує формування позитивної репутації компанії в очах споживачів та дозволяє отримати перевагу над конкурентами. В той же час організацію необхідно ретельно готувати до впровадження КСВ, так як раптове впровадження може нанести значний фінансовий збиток підприємству.

Література:

1. «Корпоративна соціальна відповідальність» . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.conf.eu.org/ua/competitiveness/csr.html>
2. Буян О.А. Відповідальний маркетинг як складова механізму корпоративної соціальної відповідальності / О.Буян // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – Вип.5(2). – 399с.
3. Иванова Е. А., Акопян А. Р., Литовченко С. Е. Корпоративный социальный отчет: как правильно рассказать о вкладе вашей компании в развитие общества // Под ред. С.Е. Литовченко. – М.: Ассоциация Менеджеров, 2004. – 56 с.

Шпак В. А.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасне економічне життя дуже динамічне у всіх його проявах і сфера управління, в т. ч. облікова діяльність – не виключення. Новітні інформаційні технології ставлять перед бухгалтерським обліком нові виклики, які породжують нові проблеми. Однією з таких проблем є невідповідність традиційної моделі бухгалтерського обліку, якій притаманна певна ступінь консервативності, вимогам користувачів.

Бухгалтерський облік на протязі п'ятиста років (з часів Луки Пачолі та Бенедетто Катрульї) розвивається, на основі методу – подвійного запису. Як слушно зауважує Я. В. Соколов: сучасне розуміння проблеми пов'язане з тим, що господарська діяльність у всіх її формах породжує проблеми великі і малі, але вирішуються вони у бухгалтерії одним методом: подвійним записом. В традиційній науці вказували ще сім методів, але це було помилкою. Баланс, рахунки і звітність – це ніщо інше, як наслідок подвійного запису, документація та інвентаризація – це тільки юридичні підстави для реєстрації способом подвійного запису фактів господарського життя, а сама реєстрація передбачає вибір оцінки або способі її визначення (калькуляції) [1].

Напевно той традиційний бухгалтерський облік, для якого притаманною є процедура подвійного запису, поступово вичерпує себе. Не заперечуючи значення та ролі цього ексклюзивного елементу методу бухгалтерського обліку, зауважимо, що сучасний бухгалтерський облік, як інформаційна система управління, вже не отожднюється виключно із рахівництвом, про що свідчить розвиток підсистем управлінського обліку, контролю, господарського аналізу тощо. Його функції значно розширились і не обмежуються наданням інформації у формі фінансової звітності.

Поставимо питання: наскільки є актуальною для власників, менеджменту підприємства, держави в особі фіскального органу фінансова звітність підприємства і, зокрема, інформація бухгалтерського балансу?

Відповідь: дані бухгалтерського балансу є цікавими вузькому колу користувачів для проведення ретроспективного аналізу фінансового

стану підприємства. Ще раз підкреслюю: цікавими, а не вкрай важливими для прийняття управлінських рішень. Чому? Тому що дані бухгалтерського балансу є: по-перше – застарілими (квартальними, річними), по-друге – відносно об'єктивними.

Чому відносно об'єктивними? – а тому що пріоритетною оцінкою активів підприємства – є історична (фактична) собівартість.

Сучасні інформаційні технології сприяють розширенню можливостей бухгалтерського обліку і, зокрема, дозволяють отримувати інформацію про фінансовий стан підприємства в оперативному режимі (хоча б на підприємствах з відносно нетривалим операційним циклом діяльності, а таких – переважна більшість) та оцінювати активи за справедливою (ринковою) вартістю на момент складання балансу.

На сьогодні складання фінансової звітності перетворюється у традиційний щоквартальний та щорічний ритуал. Для чого? Складається враження: для того щоб здійснити завершальну процедуру облікового процесу і передати фінансову звітність в архів.

Ще одне невирішене питання: чому не впроваджується в практику бухгалтерського обліку та фінансової звітності концепція збереження капіталу? яка б дозволила дати більш об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства.

Відповіді на це не риторичне питання досі не має ні у науковців ні у практикуючих бухгалтерів.

На завершення дозвольте привести слова Пітера Друкера, який аналізуючи завдання менеджменту у ХХІ столітті, вказував на виникнення у середовищі менеджерів питання про те, які інформаційні концепції потрібні для вирішення завдань, що стоять перед ними. Менеджмент вимагає інформаційних концепцій сформульованих традиційними постачальниками інформації – працівниками бухгалтерських служб [2].

Це висловлювання вселяє в обліковців стриманий оптимізм щодо перспективи бухгалтерський облік. Безперечно, інформація бухгалтерського обліку є вкрай важливою і необхідною для менеджменту підприємства. І для того, щоб вона була ще й актуальною, необхідно трансформувати, адаптувати систему бухгалтерського обліку до сучасних вимог користувачів, з використанням можливостей новітніх інформаційних технологій.

Література:

1. Соколов Я.В. Название, предмет и метод Бухгалтерии [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.buh.ru/document-1292>
2. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в ХХІ веке: учеб. пособие: пер. с англ. / П. Ф. Друкер. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2002. – 272 с.

Секція 2. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ КОНЦЕПТУАЛІЗМ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Андрущенко Л. В.,
к.ю.н., доцент кафедри права
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Незважаючи на значний потенціал, роль та місце вітчизняного страхування, останнє залишається достатньо нерозвиненим та не відповідає завданням, які стоять перед Україною в сучасних умовах формування ринкової інфраструктури [1, с. 192].

Розвиток страхування вимагає інтеграції національних страхових систем у світову фінансову систему, яка реалізується, у тому числі за рахунок механізмів перестраховання. Міжнародна кооперація у страхуванні необхідна для функціонування цілих секторів економіки, таких як міжнародна торгівля та перевезення, авіація, космонавтика, туризм тощо. Однак, надмірна відкритість доступу для іноземних операторів може призвести до неефективного перерозподілу акумульованих ресурсів на міжнародні фінансові ринки, придушення національних страховиків та посередників, зниженню конкуренції тощо.

Проте, незважаючи на останні зміни у фінансовому законодавстві, що мали місце протягом останніх років, стан розвитку страхового ринку в Україні не відповідає стану розвитку ринку ні країн-членів Європейського Союзу (далі – ЄС), ні більшості країн-кандидатів.

Як зазначають аналітики страхового ринку України: «лише третина страхування працює на легальну економіку. Решта – тіньові та напівтіньові фінансові схеми. Страхові надходження зростають, а виплати практично не змінюються. Через «псевдостраховання» значно зменшується база оподаткування, а через перестраховання капітал вивозиться за кордон» [2, с. 58].

Занепокоєння щодо розвитку страхового ринку України викликає у експертів міжнародних організацій, що здійснюють дослідження ринку

та сприяють реформі системи державного нагляду та регулювання. Зокрема, міжнародні експерти, вказують на те, що предмети законодавчого регулювання страхової діяльності розкидані поміж Цивільним кодексом України та Законами України «Про страхування» та «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» досить несистемно (наприклад, усі три закони містять положення про договори страхування, які суперечать один одному).

На сьогодні страховий ринок в Україні перебуває на стадії формування, опанування інструментарієм і методикою цього бізнесу [3, с. 112].

Зауважимо, що на процеси подальшого планомірного розвитку страхування як у регіонах, так і в Україні у цілому, впливають проблеми різного характеру, більшість яких знаходяться власне поза площиною страхового ринку, зокрема: а) повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки; б) значна частка тіньової економіки; в) збиткова діяльність більшості підприємств; г) приховані монополні утворення.

Крім цього, в силу недооцінки значимості страхування в економіці країни, основний тягар витрат з попередження та ліквідації наслідків стихійних явищ, катастроф і техногенних аварій продовжує лягати на державний бюджет.

Разом з тим, незважаючи на значні темпи приросту основних показників діяльності страховиків та страхових посередників, страховий ринок України має ряд об'єктивних причин свого недостатнього розвитку і невирішених проблем, до яких можна віднести: 1) низька зацікавленість у страхуванні, через недостатню платоспроможність населення, у першу чергу через відносну нечисленність «середнього класу» населення та низький рівень його страхової культури; 2) недосконале законодавство щодо обов'язкових видів страхування, у тому числі значна кількість недоцільних видів обов'язкового страхування та відсутність необхідного контролю з боку держави за виконанням власниками автотранспортних засобів вимог щодо наявності укладеного договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності перед третіми особами; 3) нерозвиненість довгострокового страхування життя, пенсійного страхування та інших видів особистого накопичувального страхування; 4) недостатня капіталізація та низька ліквідність страховиків; 5) високий обсяг страхових премій, переданих за кордон за договорами перестраховування; 6) оптимізація оподаткування суб'єктами господарювання через інструменти страхового ринку, в результаті чого щороку рівень

страхових виплат неухильно зменшується; 7) недостатнє регулювання страхового посередництва, що не сприяє загальному підвищенню страхової культури населення, а, у деяких випадках, призводить до поширення елементів шахрайства та неконкурентних засад діяльності; 8) недостатній рівень правого забезпечення медичного страхування; 9) невідповідність вітчизняного страхового законодавства вимогам міжнародного законодавства, у тому числі країн-членів ЄС, а також принципам та стандартам Міжнародної асоціації страхового нагляду; 10) недостатній рівень кадрового та наукового забезпечення [4, с. 47].

Як висновок підкреслимо, що на сьогодні у державі до першочергових завдань стосовно подальшого розвитку ринку страхування можна віднести цілу низку актуальних проблем.

Передусім потребують законодавчого удосконалення правила та механізми функціонування і розвитку страхового ринку в Україні, приведення національного законодавства, що регулює відносини на ринку страхових послуг, у відповідність до стандартів країн-членів ЄС, забезпечення максимального захисту страхових резервів шляхом впровадження спеціальних державних інвестиційних програм, усунення адміністративних бар'єрів для розширення числа пропонованих страхових послуг, щоб страхування стало ефективною та необхідною складовою життя кожної української родини, сприяло піднесенню національної економіки, входженню України до країн-членів ЄС [5, с. 22].

Література:

1. Машина Н. І. Глобальні питання розвитку страхування в Україні на межі тисячоліть / Н. І. Машина // Прометей. — 2000. — № 1. — С. 185-195.
2. Усатий Г. О. Відмивання грошових коштів у сфері зовнішньоекономічної діяльності: криміналістичний аспект: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю на етапі реформування кримінального судочинства»], — Запоріжжя: Юрид. ін-т МВС України, 2002. — Ч.1. — 256 с.
3. Самойловський А. Л. Пропозиції щодо вдосконалення страхового ринку України / А. Л. Самойловський // Фінанси України. — 2000. — № 11. — С. 106-113.
4. Стратегія розвитку фінансового сектору України (матеріали Координаційної ради з питань політики фінансового сектору при Кабінеті Міністрів України). — К.: Козаки. — 2005. — 256 с.
5. Пацурія Н. Б. Система законодавства України про страхову діяльність / Н. Б. Пацурія // Підприємництво, господарство та право. — 2000. — № 3. — С. 20-23.

Баланчук Д. В.,
аспірант кафедри банківської справи
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО СЕГМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

З 1 січня 2009 року на банки в Україні розповсюджується Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 (МСФЗ 8) «Операційні сегменти», згідно якого вони повинні розкривати інформацію за кожним операційним сегментом. З огляду зазначеного, особливої актуальності набуває проблема дослідження методичних підходів щодо тлумачення корпоративного сегменту банківського бізнесу та визначення його ролі в діяльності банків.

При дослідженні сегменту корпоративних клієнтів була обрана фокус-група, яка представлена банками трьох груп згідно зі класифікацією НБУ, що була затверджена рішенням Правління НБУ №76-рш від 10 лютого 2017 року. До фокус-групи увійшли:

- державні банки (до цієї групи з шести діючих державних банків не включені ПАТ «Розрахунковий центр» та АТ «Український банк реконструкції та розвитку», які не обслуговують корпоративних клієнтів);
- іноземні банки (всі діючі банки);
- приватні банки (включають 15 найбільших приватних банків).

Таким чином, фокус-група представлена 44 банками з 94 діючих, що функціонували в Україні станом на 1 січня 2017 року. Про репрезентативність вибірки свідчить той факт, що на досліджувані банки припадає 97% активів, 98% зобов'язань та 91% капіталу.

За даними фінансової звітності банків фокус-групи було встановлено наступне.

По-перше, 34 банки з 44, звітність яких була проаналізована, виділяють в окремий сегмент своїх корпоративних клієнтів. Найбільша кількість банків (11 з 44 або 25%) виокремлюють у своїй звітності такий сегмент, як «послуги корпоративним клієнтам», що повністю відповідає методичним рекомендаціям НБУ щодо порядку складання приміток до фінансової звітності (затвержені Постановою Правління НБУ №965 від 29 грудня 2015 року). Великі державні банки (Укрексімбанк, Ощадбанк) та окремі іноземні та приватні банки (Укрсоцбанк, ВТБ Банк, ОТП Банк, БМ Банк та ПУМБ), які в сукупності складають 16% від фокус-групи, називають сегмент «корпоративний бізнес». Зустрічаються випадки, коли

банки для виокремлення корпоративного сегменту вживають назви «послуги юридичним особам», «операції з юридичними особами» або просто «юридичні особи» (частка у досліджуваній сукупності складає 11%), а також «корпоративна банківська діяльність» або «корпоративне банківське обслуговування» (питома вага у фокус-групі становить також 11%).

По-друге, до банків, що не виділяють сегмент корпоративних клієнтів, відносяться 10 банків з 44 тобто 23%. Близько 10% банків фокус-групи наголошують, що їх діяльність представлена одним сегментом, в межах якого обслуговуються усі категорії клієнтів (Ідея Банк, Правекс Банк, Кредит Європа Банк та КредитВест Банк). Єдиний банк, який виокремлює звітні сегменти, однак при цьому корпоративних клієнтів не виділяє в окремий сегмент, це Аркада Банк (входить до фінансово-промислової групи, що займається будівництвом нерухомості).

По-третє, відповідно до зазначеного МСФЗ 8 «Операційні сегменти» банки представляють щорічно за кожним своїм операційним сегментом інформацію про доходи, витрати та результати діяльності, а також активи та зобов'язання. В активах балансу банків фокус-групи станом на 30 вересня 2016 року частка корпоративного бізнесу коливається в межах від 8% до 100%, а в пасивах – від 3% до 100%. Середнє значення частки корпоративного сегменту в активах та пасивах банків фокус-групи склало 54% та 34% відповідно. Сегмент корпоративних клієнтів займає суттєву частку доходів у всіх банках, а у 18 банках частка доходу від сегменту корпоративних клієнтів – понад 50% від усіх доходів банку.

Проведений аналіз дає змогу стверджувати, що застосування банками різних морфологічних звучань для ідентифікації корпоративного сегменту банків: «послуги корпоративним клієнтам», «корпоративний бізнес», «сегмент корпоративних клієнтів», «корпоративне банківське обслуговування» та інших не впливають на сутнісне розуміння цього сегменту банківського бізнесу. На нашу думку, назва корпоративний бізнес (або сегмент корпоративного бізнесу) є найбільш прийнятною, оскільки широко використовується в міжнародній банківській практиці як аналог – Corporate Banking (або Business Banking).

Сегмент корпоративного бізнесу у більшості універсальних банках України генерує основну частку доходів, а у деяких з них є виключним. Такий стан справ відповідає міжнародній практиці, оскільки в розвинутих країнах корпоративні клієнти, навіть незважаючи на масштабність інших сегментів, традиційно становлять першочергову групу клієнтів для більшості банків.

Бардаш С. В.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Перманентні зміни підходів до управління економікою України зробили неминучим радикальне перетворення одного з найважливіших важелів державного управління, — державного контролю. Наслідком таких змін стало те, що державний фінансовий контроль (надалі — ДФК) втратив ефективність, йому стало притаманне епізодичне безсистемне ситуативне фрагментарне охоплення фінансових, у т.ч. бюджетних та податкових відносин суб'єктів національної економіки. Незавершеність процесу трансформації ДФК не дозволяє одержувати інформацію про законність, доцільність та ефективність розподілу і використання фінансових ресурсів держави для розробки довгострокової та середньострокової стратегії її розвитку.

Вагомий внесок у розв'язання теоретико-методологічних проблем державного фінансового контролю, а також розробки концепції трансформації його системи здійснили такі науковці, як: Басанцов І.В., Виговська Н.Г., Дмитренко Г.В., Дрозд І.К., Іванова І.М., Симоненко В.К., Слободяник Ю.Б., Стефанюк І.Б., Шевчук О.А. та інші. Проте, схвально оцінюючи одержані результати проведених досліджень, загальних позитивних системних невідворотних зрушень констатувати ще зарано, адже залишаються певні суттєві недоліки, основними з яких є недостатня превентивність контрольних заходів, низька якість доказової бази щодо фактів фінансових порушень та подальшого відшкодування державі завданих збитків.

Протягом останніх 10-и років держава фактично втратила координуючу і спрямовуючу роль у формуванні політики стосовно управління державним майном та державними фінансовими ресурсами. Існуючі проблеми державного управління обумовили інституціональну розбалансованість ДФК. Стан фінансово-бюджетної дисципліни істотно погіршився, що загрожує національній безпеці України у фінансовій сфері.

З року в рік продовжують виявлятися масові факти розкрадання бюджетних коштів, інших порушень фінансового та майнового

характеру. Показники, наведені в джерелах [1, 2], а саме зростання обсягів виявлених порушень до 2010р. може свідчити про досягнення певної фінансової стабілізації, диверсифікацію фінансових потоків та певне посилення ДФК (виявлено порушень Рахунковою палатою України (надалі – РПУ) на 52 млрд. грн., Державною аудиторською службою України (надалі – ДАСУ) – 12,1 млрд. грн.). Тенденція зміни показників виявлених порушень після 2010р. може свідчити про певний перерозподіл фінансових потоків, що могло обумовити вибірковість заходів контролю та реакції на їх результати, наслідком чого стало виявлення найменших обсягів порушень (2012р. РПУ – 12,9 млрд. грн., ДАСУ – 3,7 млрд. грн.). Для фахівців зрозуміло, що такі показники не мають нічого спільного з свідомим коригуванням економічних інтересів вищого менеджменту державних підприємств та установ на користь громадян України. Протягом 2-ї половини 2013р. і до 2016р. інтерес держави до фінансового контролю почав зростати, адже спостерігався брак фінансових ресурсів (2015 р. РПУ – 22,7 млрд. грн., 2014р. ДАСУ – 7,6 млрд. грн.). Разом з тим, показник виявлених порушень ДАСУ, починаючи з 2014 р. свідчить, що рівень зацікавленості виконавчої влади у проведенні ДФК починає зменшуватися (виявлено порушень за 2015р. на 3,7 млрд. грн.).

Одним з факторів незадовільної оцінки громадянським суспільством діяльності органів ДФК й низький рівень відшкодування завданих збитків, що у свою чергу призводить до невиконання фінансовим контролем превентивної функції. Так, кількість перевірених ДАСУ підприємств, установ і організацій зменшилася з 80075 одиниць у 1997 р. до 15200 у 2009 р., а у 2013р. їх було перевірено лише 6040, однак це не привело до зниження кількості та вартісної оцінки порушень. Так, у 1997 р. у середньому на одне перевірене підприємство (установу, організацію) приходилося порушень на суму 18038 грн., а у 2009 р. такий показник дорівнював 210526 грн., що у 11,7 рази більше за показник 1997 р.. Середній рівень відшкодування за 1997-2009рр. склав 42,7%. В абсолютному вимірі обсяг відшкодування за 11 років склав 8787,6 млн. грн., або 42,45%. Відповідно 11911,8 млн. грн. залишилися не відшкодованими [3, с.497].

Окреслена негативна тенденція спостерігається й сьогодні. Виходячи з офіційних статистичних даних ДАСУ [1] та РПУ [2] встановлено, що за останні 10 років номінальний обсяг усунутих фінансових порушень у порівнянні з виявленими склав 5,1 % та коливався в межах 2,7-11,6 % щорічно [4].

Суттєве удосконалення діяльності органів ДФК може бути досягнуто завдяки:

— усвідомленню парламентом та урядом важливості здійснення державного контролю, як єдиного інструменту забезпечення центрів прийняття управлінських рішень державного значення інформацією про фактичний стан справ у національній економіці;

— реалізації концепції превентивного контролю, що сприятиме оптимізації заходів контролю, економії бюджетних коштів на їх проведення та утримання органів державного контролю, формуванню необхідної доказової бази з метою подальшого відшкодування державі завданих збитків, а також зменшення кількості та обсягів фінансових порушень у майбутньому;

— централізації ДФК [5], що дозволить консолідувати зусилля в частині контролю повноти формування, законності, доцільності та ефективності розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів держави та суб'єктів господарювання державної форми власності, усунути факти дублювання заходів контролю, створити єдину інформаційну бази про заходи контролю та їх результати, оптимізувати витрати на утримання органів ДФК.

Література:

1. Аналіз стану та динаміки діяльності Державної аудиторської служби України за 2006-2015 рр. Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>
2. Аналіз стану та динаміки діяльності Рахункової палати України за 2006-2015 рр. Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>
3. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні : системний підхід : монографія / С.В. Бардаш. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 656 с.
4. Бардаш С.В. Трансформація теоретичних основ та практики державного фінансового аудиту / С.В. Бардаш, Ю.Р. Баранюк // Економічний дискурс. №3, 2016. — С. 26-36.
5. Бардаш С.В. Про доцільність централізації державного контролю в Україні / Бардаш С.В. // Менеджмент: зб. наук. пр./ голов. ред. А.І. Кредісов. — К., 2009. — Вип. 12. — С. 39–50.

Боєва С. К.,
*магістр Київського кооперативного
інституту бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Провідна роль банків як інституціональних фінансових посередників у механізмі розширеного відтворення полягає у тому, що вони володіють широким інструментарієм впливу на реальний сектор економіки. Банки надають широкий спектр послуг в процесі акумуляції коштів, їх розміщення та розрахунково-касового обслуговування учасників відтворювальних процесів, чим впливають на перерозподіл та управління грошовими потоками в системі суспільного відтворення. Через мобілізацію заощаджень юридичних і фізичних осіб, банки формують і розподіляють інвестиційний капітал, забезпечуючи фінансово-кредитну підтримку ділової активності в економіці. Тому проблема забезпечення фінансової стійкості банківських установ в умовах необхідності економічного зростання набуває особливого значення.

Сучасна криза у фінансовій системі продовжує набирати обертів, високими темпами вилучаються фінансові ресурси банків населенням, інституційні інвестори відмовляються від розміщення коштів на банківських депозитах і віддають перевагу державним цінним паперам, велика частина ресурсів виводиться за кордон. У такій непростій ситуації досить актуальним постає завдання оцінки не тільки ресурсних можливостей банківських установ, а їх здатність забезпечувати задані темпи економічного зростання за рахунок власних і залучених ресурсів в мінливих умовах зовнішнього середовища.

На сьогодні немає єдиного науково-методичного підходу щодо формування поняття «фінансова стійкість комерційного банку» та чіткого, системного механізму управління нею. Виходячи із цього важливим є дослідження як у теоретичному, так і в практичному плані основних елементів управління фінансовою стійкістю комерційних банків.

Визначаючи фінансову стійкість, слід зауважити, що це стан у якому банківський сектор здатний виконувати такі функції, як: ефективно сприяння руху фінансових ресурсів; оцінка майбутніх ризиків з прийнятною точністю та успішне управління ними; здатність вирішувати непередбачувані події фінансової системи та реальної

економіки [1]. Тобто, фінансова стійкість банківських установ визначається їх спроможністю максимально ефективно та з мінімальним ризиком трансформувати свої ресурси попри вплив внутрішніх та зовнішніх факторів.

Питання управління фінансовою стійкістю банківських установ та її забезпечення знайшли відображення у працях багатьох вітчизняних вчених–економістів, зокрема: М.В. Бодрецького [2], В.Я. Вовк [3], Ж.М. Довгань [4], Д.В. Завадської [5], А.О. Золковера [6], Л.А. Ключко [7], Я.Ю. Лабай [8], А.В. Олійник [9].

Так, в наукових працях авторів В.М. Бодрецького [2] та Ж.М. Довгань [4] здійснювалось дослідження впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість з метою виявлення вузьких місць у діяльності банку та розроблення політики щодо управління його фінансовою стійкістю. Різноманітні підходи до забезпечення фінансової стійкості як на макро- так і на мікро- рівнях розглянуто у працях В.Я. Вовк [3], яка стверджує, що одним з найбільш ефективних засобів нарощування потенціалу фінансової стійкості банку є його капіталізація. Автор Д.В. Завадська [5], особливу увагу звертає на те, що головною умовою створення потенціалу фінансової стійкості банку є його виважений ризик–менеджмент. Рекомендації щодо розроблення ефективного механізму управління фінансовою стійкістю банку представлено у наукових працях А.О. Золковер та [6] А.В. Олійник [9], які вказують на необхідність формування певних пропорцій між окремими елементами цього механізму. На залежність рівня фінансової стійкості банку від якості управління його активами та пасивами вказує у своїй праці Л.А. Ключко [7]. Необхідності удосконалення інформаційного та технічного забезпечення фінансової стійкості банків, що сприятиме систематизації методичного інструментарію її оцінки та підвищенню її об'єктивності визначає в своїй праці Я.Ю. Лабай [8].

Отже, механізм управління фінансовою стійкістю банківських установ – це сукупність певних макро- та мікроекономічних інструментів та технологій їх застосування, що можуть бути використані суб'єктами економічних відносин у сфері банківських послуг для зменшення негативного ефекту від несприятливих змін економічної кон'юнктури, які призвели або можуть призвести до суттєвого погіршення фінансових показників діяльності банківської системи в цілому. Такий підхід до розуміння фінансової стійкості банківських установ дає можливість запропонувати нові шляхи розвитку механізмів управління фінансовою стійкістю окремих банків та розробити пропозиції щодо побудови дієвого адаптаційного механізму банківської системи з метою протидії загрозам економічної стабільності України.

Література:

1. Зверук Л.А. Антикризисні заходи в забезпеченні стійкості та стабільності банківського сектору економіки / Л. А. Зверук // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Зб. наук. праць: Випуск 35.- К.: НАУ, 2012. – С. 68-75.
2. Бодрецький В. М. Забезпечення стійкості банківської системи / В. М. Бодрецький // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2013. – Т.18, № 3/1. – С. 43–46.
3. Вовк В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах кризи / В. Я. Вовк, Ю. В. Дмитрик // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 41–44.
4. Довгань Ж.М. Аналіз релевантних факторів забезпечення фінансової стійкості банківської системи України / Ж.М. Довгань // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 2(31). – С. 57–62.
5. Завадська Д. В. Особливості забезпечення фінансової стійкості банків України / Д. В. Завадська // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – 2011. – №3 (43). – С. 73–80.
6. Золковер А.О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків / А.О. Золковер, А.О. Гуменюк // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – №2. – С. 32–35.
7. Ключко Л. А. Фінансова стійкість комерційного банку, методи її оцінки та зміцнення: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Л. А. Ключко; Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. – К., 2002. – 222 с.
8. Лабай Я. Ю. Проблеми інформаційного та технічного забезпечення фінансової стійкості банків / Я. Ю. Лабай, Л. Б. Ольшевський // Молодий вчений. – 2014. – № 5(1). – С. 117–119.
9. Олійник А. В. Управління фінансовою стійкістю банків / А. В. Олійник, Г. С. Суцук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т. 4., № 5. – С. 159–163.

Глушак І. Ю.,

*магістрант першого курсу економічно-правового факультету
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

Науковий керівник: Кравченко О. О.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах розвитку економіки України питання фінансового менеджменту грошових потоків підприємства є досить актуальним, оскільки стан грошових потоків суб'єкта господарювання свідчить про загальний стан підприємства платоспроможність та ліквідність, можливість до самофінансування.

Управління грошовими потоками обумовлене необхідністю управління оборотним капіталом, плануванням капітальних витрат та ефективністю розподілу ресурсів підприємства з метою забезпечення економічного зростання підприємства.

Економічне зростання підприємства базується на підтримці фінансової рівноваги та підвищенні вартості самого підприємства, головним показником формування якої виступають грошові потоки.

За рахунок ефективного управління грошовими потоками підприємство забезпечує високий рівень оборотності капіталу, знижує ризик неплатоспроможності та підвищує фінансову рівновагу, отримує додатковий прибуток та сприяє втрат за рахунок раціонального використання тимчасово вільних ресурсів підприємства [3].

Основною метою управління грошовими потоками є фінансова рівновага та стабільна платоспроможність підприємства в процесі господарської діяльності підприємства шляхом оптимізації за надходженнями та видатками, їх синхронізацією в часі [5].

Основними об'єктами оптимізації грошових потоків виступають: позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік та залишок грошових коштів, чистий грошовий потік.

На результат господарської діяльності негативно впливає як дефіцитний, так і надлишковий грошові потоки. Негативний наслідок дефіцитного грошового потоку проявляється у зниженні ліквідності та платоспроможності підприємства, зростанні простроченої кредиторської заборгованості, зростанні фінансового циклу, і як

результат — зниження рентабельності використання власного капіталу й активів підприємства.

Надлишковий грошовий потік проявляється у втраті вартості тимчасово вільних коштів від інфляції, втраті потенційного доходу від частки вільних активів.

Управління грошовими потоками здійснюється на основі наступних принципів: інформативної достовірності, ліквідності та ефективності.

Керуючись вище зазначеними принципами на підприємстві здійснюється процес управління грошовими потоками за наступними етапами:

1. Забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків на підприємстві, формування необхідної звітності.
2. Аналіз грошових потоків попереднього періоду.
3. Оптимізація грошових потоків.
4. Планування грошових потоків за видами діяльності підприємства.
5. Організація контролю за грошовими потоками.

Оптимальне управління грошовими потоками може здійснюватися згідно двох основних підходів:

1. Збалансування надходжень та витрат, що передбачає оптимізацію вхідних та вихідних потоків з метою забезпечення фінансової рівноваги та стійкої платоспроможності.
2. Формування критичного мінімуму грошових коштів підприємства, даний підхід ґрунтується на нормуванні критичного залишку для забезпечення стійкої платоспроможності [4].

Отже, ефективне управління грошовими потоками підприємства, визначається синхронізацією надходжень та виплат, підтримкою постійної платоспроможності та раціональним використанням наявних фінансових ресурсів. Управління грошовими потоками одне з ключових понять ланок фінансової політики. Від якості управління грошовими потоками залежить подальший розвиток підприємства та результат його господарської діяльності.

Література:

1. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Лігоненко, Г. В. Ситник. — К. : КНТЕУ, 2005.
2. Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства [Текст] / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // Фінанси України. — № 11. — 2007.
3. Майборода О.В. «Управління фінансовими потоками підприємства» / О. В. Майборода; УАБС НБУ. — Суми: Університетська книга, 2006.

4. Циган, Р. М. «Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання» [Текст] / Р. М. Циган // Актуальні проблеми економіки. – 2010.

5. Литвинчук Т.В. Грошові потоки в системі управління підприємством / Т.В. Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009.

6. Ясишена В.В., Мельничук І.В. Оцінка якості управління грошовими потоками підприємств / В.В. Ясишена, І.В. Мельничук // Економічний простір. – 2012.

Громова О. О.,
*старший викладач кафедри
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У сучасних умовах проблема управління персоналом набуває все більшу актуальність. Будь-яку організацію, в тому числі й комерційний банк, можна розглядати як сукупність взаємопов'язаних елементів, таких як люди, структура, завдання, технології, орієнтованих на досягнення різних цілей в умовах мінливого зовнішнього середовища. Рівень розвитку банківської установи значною мірою залежить від її персоналу, який є вирішальним чинником у конкурентній боротьбі. Без ефективного управління та мобілізації зусиль і можливостей працівників банківської установи неможливо досягти довгострокових конкурентних переваг та підвищити ефективність діяльності банку.

Питаннями управління персоналом комерційного банку, які тісно пов'язані з нагальною проблемою сьогодення — забезпечення сталого економічного розвитку України, займаються такі дослідники як: П.Буряк, М.Григор'єва, О.Гришнова, А.Калина, С.Калініна, Н.Лук'янченко, Т.Мазило та ін. Проте ряд питань щодо управління персоналом в банку залишається ще не вирішеним, що особливо важливого значення набуває в умовах реформування фінансово-банківських установ.

Менеджмент персоналу в банках — сукупність видів діяльності з управління персоналом (пошук і відбір претендентів на вакантні посади, професійна орієнтація та адаптація, визначення й регламентація службових обов'язків банківських працівників, облік персоналу, оцінка персоналу, розвиток персоналу, застосування прогресивних систем і форм оплати праці, управління кар'єрами працівників тощо [3, с.11]

Банківська праця в умовах розвитку ринкових відносин значно ускладнилася, вона змушує проявляти самостійність, ініціативу, творчість, ринкове мислення. Такі риси праці вимагають максимальної трудової віддачі працівників, реалізації та розвитку їхніх потенційних можливостей і здібностей.

Сучасні банки, як правило, не формують свій колектив тільки із досвідчених працівників із спеціальною освітою. По-перше, такі

працівники потребують високої заробітної платні, по-друге, гострої необхідності у формуванні такого колективу немає (вище вже йшлося про високий попит на "механічну" працю у банківських установах). На сьогодні банки намагаються комплектувати свій персонал за двома напрямками:

1) співробітники із вищою спеціальною освітою та досвідом роботи у фінансово-кредитній сфері;

2) випускники (можливо також студенти старших курсів) вузів.

В сучасних умовах успішна діяльність банку прямо залежить від його працівників та від рівня ефективності персонального менеджменту. Однією із значних проблем функціонування банківської системи України є її недостатня забезпеченість необхідним кадровим персоналом, який здатний нетрадиційно, творчо і на високому професійному рівні вирішувати складні завдання в період переходу до ринкової економіки. Банківські працівники сьогодні обслуговують різні сфери суспільного життя, а отже суттєво впливають на економічні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні, сприяють забезпеченню ринкового механізму інструментами ефективного впливу на економіку [1, с.54].

Вибір оптимальної системи управління персоналом є однією з першорядних завдань бізнесу, стратегії банку. В рамках стратегічного планування повинна вирішуватися задача розробки і впровадження процесу роботи з персоналом, побудованого таким чином, щоб бажаний результат досягався найкоротшим шляхом. Професіоналізм персоналу разом з грамотною системою управління людськими ресурсами є одними з вирішальних факторів конкурентоспроможності банку. Тому необхідно періодично проводити діагностику загальної системи управління, організації циркуляції інформаційних потоків між структурними одиницями і вибіркового аналізу ділового потенціалу його працівників.

Стратегія управління персоналом банку повинна витікати зі стратегії самого банку. Якщо власники та керівники банківської установи планують не ліквідацію банку, а його збереження та відновлення життєдіяльності, то слід ретельно розробити антикризову стратегію. Програма управління людськими ресурсами банку повинна бути суттєвою частиною даної стратегії. Керівництво банківської установи повинно сформулювати основні цілі кадрової стратегії і донести її до персоналу. До таких цілей можна віднести:

1) забезпечення оптимального балансу процесів зберігання та оновлення кадрового потенціалу банку;

2) зняття соціальної напруги в первинних колективах (філіях і відділеннях);

3) розвиток кадрового потенціалу відповідно до інноваційних і антикризових потреб організації;

4) виявлення наявних і прихованих інтересів та цінностей, які превають в різних групах персоналу різних рівнів управління банку;

5) забезпечення економічної та інформаційної безпеки банку і попередження витоку інформації і шахрайства з боку персоналу;

6) додержання вимог трудового законодавства;

7) врахування кон'юнктури ринку праці [2, с.36-42].

Вдосконалення банківської стратегії управління персоналом, повинно передбачати створення механізму ефективної трудової мотивації, який би забезпечив: наближення інтересів банку до інтересів його працівників (і навпаки); об'єктивну та всебічну оцінку людських можливостей, доцільне використання їх у банку, створення умов для розвитку й реалізації трудового потенціалу персоналу, системи гнучкої адаптації працівників до кон'юнктури ринку; тісний взаємозв'язок форм стимулювання зі складністю та результативністю праці.

Головною метою кадрової політики для комерційних банків на найближчі роки повинно стати подальше підвищення кваліфікації персоналу і створення колективів професіоналів, здатних забезпечити вирішення задач стратегічного розвитку банків. Така активна кадрова політика повинна в обов'язковому порядку ввійти в управлінський інструментарій всіх керівних органів комерційних банків, оскільки саме від реалізації управлінських рішень у сфері управління людськими ресурсами багато в чому буде залежати успішність і конкурентноздатність банку.

Література:

1. Дубілет О. Основні критерії ефективності українських банків // Вісник НБУ. – 1998. – № 3. – С. 54-56.

2. Мазило Т.В. Актуальні питання управління персоналом комерційного банку в умовах кризи / Т.В. Мазило // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 2. – С. 36-42.

3. Сушко Н.М. С 91 Менеджмент персоналу в банках: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 146 с

Дзюба В. В.,

магістрант першого курсу економічно-правового факультету

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

м. Київ, Україна

Науковий керівник: Шиндирук І. П. к.е.н., доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

м. Київ, Україна

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕМІСІЇ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ПІДПРИЄМСТВА

Геополітичні та економічні орієнтири інтеграції України у глобальне світове середовище потребують змін у сутності діяльності основної ланки, невід'ємної складової всієї економіки країни — підприємства.

Сьогодні будь-яке підприємство не може зберегти міцні ринкові позиції, забезпечити високий рівень конкурентоспроможності у довгостроковому і короткостроковому періодах та виконати стратегічні завдання в умовах жорсткої конкуренції, не налагодивши ефективної системи фінансового менеджменту. Виступаючи, як складова системи загального менеджменту, фінансовий менеджмент систематизує принципи і методи розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства, організації та оптимізації його грошових потоків.

Фінансові ресурси є грошовими відносинами, що пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів і доходів підприємства. Від того, наскільки ефективно менеджери підприємства управлятимуть рухом фінансових ресурсів та відносин, що виникають у результаті такого руху, залежить майбутнє підприємства. Висококваліфікований спеціаліст повинен приймати виважені рішення, що ґрунтуються на всебічному аналізі внутрішніх і зовнішніх чинників, які визначають фінансово-господарську діяльність підприємства, забезпечать його стабільне економічне зростання та стійкий інтерес до нього інвесторів.

Емісія цінних паперів підприємств — це сукупність дій емітента щодо здійснення підписки на акції, продажу облігацій чи інших цінних паперів. Успішна емісія корпоративних прав (акцій, часток), а отже, збільшення статутного капіталу залежить від багатьох факторів,

зокрема від стану ринку капіталів, від тенденцій на біржі (для корпоративних прав, які котируються на біржі), очікувань на майбутні прибутки емітента та інвесторів, а також від параметрів емісії (обсяг, курс, співвідношення, з яким здійснюється емісія). Важливим елементом процедури збільшення статутного капіталу підприємства шляхом додаткової емісії є встановлення курсу емісії, тобто ціни, за якою товариство розміщує свої корпоративні права. Курс емісії встановлюється у процентах до номіналу за рішенням відповідних органів підприємства. З юридичного погляду нижньою межею курсу емісії нових акцій є їх номінальна вартість, оскільки встановлена законодавча заборона на первинне розміщення акцій за ціною, нижчою за їх номінальну вартість; з економічного — номінальна вартість плюс витрати на проведення емісії. Витрати, пов'язані з емісією цінних паперів, включаються до складу валових витрат підприємства-емітента.

З метою стимулювання попиту на акції нової емісії їх максимальна вартість повинна бути меншою за ринковий курс акцій. Таким чином, верхня межа курсу емісії проходить на рівні ринкового (біржового) курсу акцій до проведення додаткової емісії. Правильний вибір курсу емісії є вирішальним фактором успіху її розміщення. Чим вищий курс додаткової емісії, тобто чим більше він наближається до біржового курсу акцій, тим значніший обсяг ліквідних засобів залучається на підприємство при заданому обсязі збільшення статутного капіталу, тим вищим буде емісійний дохід.

Емісійний дохід, або ажю — сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав). Інакше кажучи, емісійний дохід — це різниця між курсом емісії і номінальним курсом корпоративних прав. Суми одержаного підприємством емісійного доходу не включаються до складу валового доходу з метою оподаткування.

Підсумовуючи все вище вказане, з позиції фінансового менеджменту, основною метою емісійної політики є залучення на фондовому ринку необхідного обсягу фінансових засобів у мінімально можливий термін.

Література:

1. <http://www.readbook.com.ua/book/10/363/>
2. <http://ubooks.com.ua/books/000155/inx15.php>
3. <https://uchil.net/?cm=144709>
4. http://pidruchniki.com/1795062352106/finansii/stanovlennya_finansovogo_menedzhmentu
5. http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/17928/1/Konspekt_FM.pdf

Дробот Н. М.,
к.е.н., доцент, кафедра фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Відображенням розвитку економіки країни є фінансове забезпечення галузі освіти і науки, які, відповідно, є інвестицією в подальший розвиток економіки держави. В умовах глобальних перетворень, інтеграційних процесів у світовій економіці, внутрішньої фінансово-політичної кризи, проведення військових дій, питання пошуку джерел фінансування освіти і науки є вкрай актуальним.

Державні ВНЗ поєднують кошторисне фінансування з методом некомерційного самофінансування для виконання ними статутних завдань і функцій. Вищі навчальні заклади мають право надавати і платні послуги, як освітнього характеру, так і інші, хоча їх перелік та порядок використання коштів спеціального фонду також чітко окреслені законодавством, що знижує рівень фінансової мобільності та автономії навчальних закладів.

Держава визначає розмір і механізм фінансового забезпечення діяльності ВНЗ, відповідно організовуючи доступність освіти та підготовку кваліфікованих кадрів для соціально-економічного розвитку країни. Джерела фінансового забезпечення закладів вищої освіти залежать, насамперед, від форми власності ВНЗ. Основними джерелами фінансового забезпечення державних навчальних закладів в Україні є: бюджетне фінансування, кошти фізичних та юридичних осіб, надання додаткових послуг, благодійництво та спонсорство. Такі форми, як кредитування й інвестування, характерні лише для приватних навчальних закладів.

Отже, фінансове забезпечення ВНЗ — це система формування фондів фінансових ресурсів із визначених державою джерел, що передбачає їх ефективне використання для здійснення освітньо-наукової діяльності. Тобто, з одного боку на рівні держави повинні бути законодавчо встановлені обґрунтовані норми та нормативи, порядок, методика та умови отримання та використання коштів, а з іншого на рівні навчального закладу ефективне управління фінансовою діяльністю для розвитку закладу зокрема та вищої освіти в цілому.

Відповідно, фінансова діяльність ВНЗ — це система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування закладів та досягнення ними поставлених цілей. З практичної точки зору це фінансова робота, що передбачає залучення та управління фінансовими ресурсами для виконання як поточних завдань навчального закладу, так і перспективних проектів удосконалення матеріально-технічної бази та розвитку нових проектів в освіті та науці.

Успішний розвиток вищої освіти в Україні можливий лише за поєднання зусиль держави та навчальних закладів. Система фінансового забезпечення ВНЗ повинна передбачати гармонійне поєднання державного регулювання з фінансовим менеджментом на рівні закладу освіти. Тобто, для сприяння зростанню кількісних та якісних показників основних видів діяльності ВНЗ шляхом стимулювання економії всіх видів ресурсів й забезпечення їх збільшення, повинні бути обгрунтовані нормативні підходи до фінансування та ефективного управління фінансово-економічною діяльністю ВНЗ зокрема та вищої освіти в цілому.

Загалом, до основних напрямів удосконалення системи фінансового забезпечення ВНЗ можна віднести:

- на рівні держави (держрегулювання системи фінансового забезпечення) — розроблення й затвердження методики, визначення чітких та встановлення обгрунтованих правил, підходів та нормативів державного фінансування з урахуванням галузевої і регіональної специфіки; забезпечення державної підтримки та стимулювання залучення фінансових ресурсів в інноваційну складову розвитку закладу; створення передумов для співпраці освітньо-наукових установ з бізнесовими структурами та посилення мотивації останніх до співпраці шляхом розробки фіскальних стимулів, створення спільних проектів, науково-освітніх центрів, реалізації спеціальних ощадних освітніх програм, розвиток ендавменту тощо;

- на рівні навчальних закладів (ефективне управління фінансово-економічною діяльністю та використання фінансових ресурсів ВНЗ) — застосування бюджетування поряд із кошторисним методом фінансування ВНЗ; диверсифікація джерел фінансування (використання страхових, депозитних та інших можливостей); маркетингова політика закладу, профорієнтаційна робота, розширення послуг; кадрова політика, дієва система мотивації, заохочення та матеріального стимулювання науково-педагогічних працівників за участь в освітніх та науково-дослідних проектах тощо.

Література:

1. Фінанси : [навч. посіб.] / О.П. Близнюк, Л.І. Лачкова, В.І. Оспіцев [та ін.] / за ред. І.В. Оспіцева. – К. : Знання, 2006. – 415 с.
2. Карпишин Н.І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації державних функцій на ринку медичних послуг: Дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. / ТНЕУ. – Тернопіль, 2006. – 168 с.
3. Боголіб Т.М. Модель фінансування й організація діяльності вищого навчального закладу. Режим доступу: <http://readbookz.com/articles/article-25/>
4. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ / Н.Г. Пігуль, О.В. Люта // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. – 2010. – № 2. – С. 94-102.
5. Малишко В.В. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи / В.В. Малишко // Молодий вчений. – 2016. – № 2. – С. 64-67.
6. Репко М., Руда Ю. Освіта по-українськи: 129 мільярдів – марнотратство чи інвестиція? / Центр економічної стратегії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/02/15/620955/>

Єфімцева Л. О.,
*аспірант ННЦ «Інститут аграрної економіки»,
старший викладач ККІБП*

РОЛЬ АГРОТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ В СИСТЕМІ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ

Продовольча безпека в нашій державі потребує постійного відтворення виробництва в аграрній сфері, яке залежить від ряду факторів. Одним із важливих чинників стійкого розвитку сільського господарства є ступінь матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу в галузі основними і оборотними засобами (сільськогосподарською технікою, виробничими потужностями, насінням, засобами хімізації, пально-мастильними матеріалами, енергоносіями, тощо).

В аграрному секторі значимими є своєчасне виконання і дотримання послідовності основних технологічних операцій, які передбачені умовами аграрного виробництва. Це потребує наявності основних виробничих засобів в необхідній кількості та відповідної якості, що забезпечують своєчасність і комплексність операційного процесу сільськогосподарського виробництва. В свою чергу технічна готовність основних виробничих засобів залежить від рівня розвитку системи агротехнічного сервісу для сільськогосподарських товаровиробників.

В зв'язку з актуальністю цього питання розв'язанню проблеми агротехнічного сервісу присвятили свої праці ряд науковців: Андрійчук В.Г. [1], Білоусько Я. К. [2], , Могилова М.М. [2], , Товстопят В. Л. [2,5], Підлісецький Г.М. [5], Деревець І.С. [6] та інші. Однак, потреба у формуванні розвиненого ринку агротехнічного сервісу з властивою йому пропозицією всього комплексу якісних послуг для сільськогосподарських виробників зумовлює необхідність подальшого дослідження теоретичних і прикладних аспектів цього питання. Вищезазначене свідчить про актуальність розкриття місця і ролі агротехнічного сервісу в системі матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва.

Необхідність розбудови системи інженерно-технічного забезпечення сільського господарства, невід'ємною складовою якої є агротехнічний сервіс, обумовили прийняття Закону України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового

комплексу України» [3]. Відповідно до статті 1 цього Закону «система інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу — сукупність суб'єктів відносин, що знаходяться у відповідних взаємозв'язках, а також принципів, форм, методів, організаційних та економічних важелів, спрямованих на створення, випробування, виробництво, реалізацію, використання та обслуговування технічних засобів для агропромислового комплексу». В системі матеріально-технічного, і зокрема інженерно-технічного забезпечення сільського господарств значимим і невід'ємним елементом є агротехнічний сервіс .

Технічний сервіс полягає у забезпеченні агропромислового комплексу технічними засобами і підтриманні їх у технічно справному стані протягом усього періоду експлуатації, що передбачає вивчення попиту, здійснення реклами, надання технічної і торгово-економічної інформації, доставку, передпродажну підготовку, гарантійне обслуговування нових та відремонтованих технічних засобів, забезпечення запасними частинами, навчання експлуатаційно-ремонтного персоналу.

Агросервісне і, відповідно, агротехнічне забезпечення дають можливість відбуватися постійному безперервному відтворенню сільськогосподарського виробництва шляхом дотримання технологічного процесу. В умовах конкуренції при здійсненні виробництва сільськогосподарської продукції технологічні вимоги до виробничого процесу зростають, що вимагає формування оновленого сучасного та високоефективного технічного комплексу.

У аграріїв при недостатньому фінансовому забезпеченні, невисокому рівні державної підтримки існує тенденція до зниження ефективності діючого машинно-тракторного парку, використання техніки після закінчення строку експлуатації, зношеності, що призводить до недотримання технологічних вимог виробництва, простоїв під час виконання робіт та до інших негативних наслідків, які негативно впливають на результативність сільськогосподарського виробництва.

При недостатньому рівні забезпечення вітчизняних аграріїв сільськогосподарською технікою зростає потреба у їх технічному обслуговуванні і ремонті. Так, порівняно з 2010 роком в 2015 році рівень забезпечення основними видами техніки за 5 років зменшився: кількість тракторів зменшилась на 23435 одиниць, комбайнів на 10538 одиниць, культиваторів на 3524 одиниць, плугів на 2422 одиниці[4].

Внаслідок недостатнього фінансування сільськогосподарських виробників рівень впровадження новітніх розробок залишається низьким [5, с. 81–87].

Разом з тим, як позитив слід відмітити зростання рівня техніко-технологічного оновлення сільськогосподарського виробництва в Україні. Аналіз свідчить про зростаючий попит вітчизняних аграріїв на імпортну техніку, більш продуктивну і якісну, яка потребує відповідного сервісного обслуговування.

Незважаючи на значну роль агротехнічного сервісу в процесі ефективного виробництва сільськогосподарської продукції, його сучасний стан не повною мірою задовольняє потреби аграріїв. Основними проблемами сучасного ринку послуг з агротехнічного сервісу вважаємо наступні :

- відсутність на національному ринку послуг ефективного, своєчасного і мобільного технічного сервісу іноземної техніки;
- вітчизняні виробники агротехніки недостатньо забезпечують технічне обслуговування техніки після закінчення гарантійного терміну;
- підприємства з забезпечення агротехнічного сервісу недостатньо оснащені для результативного надання всього спектру послуг аграріїв;
- висока ціна на послуги з технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки, особливо для невеликих сільськогосподарських підприємств.

Вирішення цих проблем сприятиме формуванню розвиненого ринку агротехнічного сервісу в Україні, який є значимою складовою системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських виробників.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки / [Я.К. Білоусько, В.Л. Товстолят, М.М. Могилова та ін.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 132 с.
3. Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України», затверджений Верховною Радою України від 11.02.2015 р. № 47//Відомості Верховної Ради України – 2006. – № 47. – С. 1522.
4. Статистичний збірник «Україна у цифрах 2015»; за ред. І.М.Жук; відповідальний за випуск О.А.Вишневська. – Держ. служба статистики України. – К.: Держаналітінформ, 2016. – 239 с.
5. Підлісецький Г. М., Товстолят В. Л. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства // Економіка України. – 2008. – № 11. – с. 81-87.
6. Деревець І.С. Сервісна база дилерських підприємств у системі матеріально-технічного забезпечення АПК України//Економіка АПК. – 2007. – №4. – с.23-27.

Зверук Л. А.,
*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах кризових явищ у фінансовій сфері при хронічному недофінансуванні реального сектору, одним з основних шляхів економічної стабілізації є концентрація фінансових ресурсів на перспективних напрямках економічного розвитку. В основі науково – інноваційного розвитку лежить політика спрямована на скорочення технологічного відставання і забезпечення провідних позицій на світових ринках. Для досягнення такого результату необхідна реалізація проривних наукових проєктів, які створять основу інтенсивного розвитку високотехнологічних секторів економіки. При цьому основними завданнями інноваційного розвитку повинна стати:

- інтеграція проєктного підходу в наукові дослідження як прикладні так і фундаментальні;
- реалізація на проєктній основі прикладних наукових досліджень у сферах компетенції держави, таких – як: безпека, оборона, освіта;
- реалізація галузевих проєктів, направлених на стимулювання розвитку ключових напрямків економічного розвитку.

Прискорення інноваційного розвитку економіки України вимагають не тільки глобальні економічні тенденції, але й значне відставання нашої держави від провідних країн світу. Так за даними Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012–2013 роках, Україна посідала 73 місце серед 144 країн світу, а саме, за індексом економічних знань перебувала на 56 місці, за підіндексом «Інновації» – на 71 місці, за підіндексом «Технологічна готовність» – на 81 місці[1].

Сучасний світовий досвід засвідчує, що розв'язання проблем технологічного оновлення виробництва та масштабний випуск конкурентоспроможної продукції можливий лише за умови, коли сума витрат на науку в країні перевищує 0,9% валового внутрішнього продукту (ВВП). Проте, в Україні відбувається зменшення наукоємності ВВП, яка становить 0,73% ВВП, що нижче критичного рівня, а саме 0,9% ВВП [2], тоді як середньосвітовий показник

наукоємності ВВП становить 1,9%, а у розвинених країнах світу досягає 5% [3]. Сьогодні процес створення та нагромадження нових знань призвів до переходу на такий рівень, коли знання стали новою продуктивною силою, новітнім фактором виробництва. Знання мають визначальний вплив не лише на сферу виробництва, але й на структуру та обсяги споживання. Отже, в сучасному суспільстві відбувається переоцінка цінностей, що проявляється у переході від нагромадження багатства до нагромадження інформації. Інвестиції в людський капітал та формування на цій основі інтелектуального капіталу суспільства перетворюються на пріоритетний загальнонаціональний інтерес.

У сучасній структурі ВВП розвинених країн переважають наукоємні види економічної діяльності, що дає понад с економічного зростання, зокрема: зростання в експорті частки високотехнологічної продукції та ноу-хау досягає – 32% в США, 31% у Великобританії, 24% у Фінляндії; зростання величини інвестування в інфраструктуру знань (освіту, науку, телекомунікації); збільшення частки бізнес – структур, які здійснюють вкладення в науку. Тому, для досягнення необхідного показника наукоємності ВВП не нижче 2,5%, необхідним є проведення структурних змін в національній економіці [4]. Важливим у цьому процесі є підвищення ефективності управління та узгодженості діяльності всіх розпорядників бюджетних коштів, які спрямовуються на науку (міністерства, відомства, фонди).

Інноваційний шлях розвитку економіки буде можливим на основі створення проектної економіки, заснованої на проекті як способі координації інвестиційної діяльності всіх учасників. Проектний підхід дозволяє акумулювати власні та залучені ресурси для забезпечення модернізації економіки через досягнення конкретних вимірюваних та визначених у часі завдань, особливо в умовах обмеженого фінансування. Такий підхід передбачає розробку національних проектів, які включають комплекс стратегічно орієнтованих заходів щодо вирішення завдань модернізації національної економіки [5].

Обмеженість фінансових ресурсів вимагає концентрації на ключових напрямках інноваційного розвитку та реалізації проривних наукових проектів, які сприятимуть створенню принципово нових технологій та сучасних продуктів, що складуть основу розвитку високотехнологічних секторів вітчизняної економіки. Сучасні дослідження засвідчують, що Україна має достатній потенціал науково – технічних розробок за такими напрямками як «біотехнології» та «нові речовини і матеріали». Загально визнаними є результати яких досягла Україна в технології виробництва біопалива, генетичній інженерії рослин, в напрямках біофармакологічних та діагностичних

розробок, нанотехнології та технології напівпровідникових матеріалів, композиційних матеріалів [6].

Отже, модернізація виробництва, забезпечення нової якості економічної системи, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках та довгострокового економічного зростання на основі інноваційної моделі розвитку потребують удосконалення фінансових, інституційних, правових, організаційних та інших інструментів управління.

Література:

1. The Global Competitiveness Report 2012-2013 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http:// WEF GSR Report 2012-2013.pdf>.
2. Інформаційні матеріали для слухання з питання «Про стан та законодавче забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності». Додаток до листа Держінформнауки України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http:// www.kno.rada.gov.ua>
3. Стан і формування наукової сфери. Комітетські слухання [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http:// www.nas.gov.ua / tradeunion / news/Documents/>
4. Сучасна економіка як економіка знань і технологічного розвитку [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http:// www.uintei.kiev.ua / viewpage.php?page id=467>
5. Національні проекти для України. Аналітична доповідь.- К.: НІСД, 2010. — С.4-10.
6. УкрІНТЕІ [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http:// www.uintei.kiev.ua/foresight/index.php>

Іванюк С. О.,
*магістр Київського кооперативного
інституту бізнесу і права
м. Київ, Україна*

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ ЯК СКЛАДОВА КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Сучасні зміни в економіці, посилення кризових явищ, призводять до зростання ризикованості банківської діяльності, а це потребує збільшення банківських капіталів. Величина капіталу банку є важливою складовою ресурсної політики, але ще більше значення має якість його активів, що є ключовим фактором фінансової стійкості й надійності банківської системи. Тому приведення капіталу банків у відповідність із величиною ризиків, що супроводжують здійснювані ними операції, забезпечуючи можливість банкам компенсувати можливі збитки. Регулятором запроваджені зміни методологічних підходів до оцінки кредитних ризиків банків, які визначаються Постановою НБУ від 30.06.2016 р. № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями»[1], що суттєво впливає на додаткові вимоги щодо капіталізації та інші показники діяльності банківської системи.

Управління кредитною діяльністю в цілому та кредитним ризиком зокрема — це одна з найважливіших складових системи управління діяльністю банку. Головна мета при цьому полягає в ефективному розміщенні коштів банку, що має забезпечувати ліквідність, дохідність від кредитних операцій та оптимальний рівень кредитного ризику. Досягнення поставленої мети можливе при умові вирішення ряду завдань, а саме: системної організації управління якістю кредитного портфеля; оцінки кредитного ризику та факторів, які на нього впливають; оптимізації кредитного портфеля за складом клієнтів, структурою позик та рівнем кредитних ризиків; своєчасного виявлення проблемних позик; забезпечення диверсифікації кредитних вкладень[2].

Для визначення якості кредитного портфеля банку можна використати такі відносні показники, як: питома вага проблемних кредитів у валовому кредитному портфелі, відношення простроченої та сумнівної заборгованості до акціонерного капіталу, відношення резерву на втрати за сумнівними боргами і кредитного портфеля банків

тощо. Важливо зауважити, що якість кредитного портфеля банків залежить, в першу чергу, від зміни величини проблемної заборгованості за кредитами, при цьому зниження якості активів призводить до ризику неплатоспроможності банків.

Наслідком кризових явищ у банківському секторі стало зменшення у 2015 році кредитного портфеля банків на 14,6%, в тому числі, зменшення об'єму наданих кредитів суб'єктам господарювання – на 16,9%, кредитів наданих фізичним особам – на 21,6%, а зростання простроченої заборгованості склало 35,4% [3]. За 11 місяців 2016 року ситуація дещо покращилась. Кредитування суб'єктів господарювання зросло на 2,1%, кредитування фізичних осіб зросло на 4,7%. Проте якість кредитного портфеля банків залишається низькою. За 11 місяців 2016 року прострочена заборгованість за кредитами по банківському сектору зросла на 49,4%, що свідчить про існування проблем в системі управління кредитною діяльністю банків.

Аналізуючи проблемну заборгованість по окремим банкам, слід відзначити, що в АТ «Ощадбанк» портфель проблемної заборгованості сформовано до 2014 року. Протягом 2015 року Ощадбанк відповідально формував резерви за активними операціями через погіршення обслуговування позичальниками боргових зобов'язань. У 2015 році витрати на формування резервів становили 17,2 млрд. грн., що мало наслідком отримання Ощадбанком збитку за результатами 2015 року в сумі 12,3 млрд. грн [4].

Для підвищення ефективності кредитного портфеля та зниження кредитного ризику банк вживає заходів щодо повернення проблемної заборгованості, підвищення якості заставного майна, отримання поруки з кінцевих бенефіціарів, збільшення грошового потоку до банку, вирівнювання ставок за кредитами до рівня ринкових і де можливо проводить реструктуризацію заборгованості.

В цілому, в стратегії управління кредитним ризиком АТ «Ощадбанк» запроваджено чіткий розподіл повноважень по кредитних процесах, персоналізовано відповідальність щодо кредитних рішень, реформовано функціональні обов'язки кредитних комітетів, впроваджено скорингові карти для прийняття рішень з кредитування клієнтів роздрібногo бізнесу, розроблено методику оцінки та розрахунку резерву відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності для відшкодування можливих збитків.

Отже, важливою умовою управління кредитною діяльністю банків є підвищення безпеки фінансових інструментів. Диверсифікація напрямів реалізації кредитної політики банків, що пов'язано з кредитним ризиком, вимагає його ідентифікації, оцінки та окреслення

заходів його мінімізації. В системі управління кредитним ризиком доцільним буде як удосконалення вже існуючих методів (лімітування), так і запровадження нових методик: прогнозування критичного рівня збитків, стрес – тестування. Ефективним інструментом запобігання збільшення боргів банків може стати сек'ютеризація активів через реалізацію поганих активів і реструктуризацію заборгованості. До заходів мінімізації впливу кредитного ризику в процесі реалізації кредитної політики банків можна віднести: стабілізацію роботи міжбанківського ринку, підвищення ефективності нагляду із застосуванням ризик – орієнтованих підходів за діяльністю великих банківських установ, підвищення прозорості діяльності комерційних банків та доступності інформації з кредитної політики для клієнтів, формування системи стимулів для відповідальної поведінки банківських установ на фінансовому ринку.

Література:

1. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Постанова НБУ від 30.06.2016 р. № 351[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
2. Довгань Ж. Особливості управління кредитною діяльністю банківських установ у сучасних умовах / Ж. Довгань // Світ фінансів. – 2015. – №4. – С. 43-55.
3. Основні показники діяльності банків України 2010-2016 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
4. Окрема фінансова звітність та звітність незалежного аудитора за 2015 рік ПАТ «Державний ощадний банк України» [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://www.oschadbank.ua/upload/iblock/d9f/FS%20SSBU%202015%20separate%20ukr%20ISA.pdf>

Івашук Ю. П.,
к.е.н., викладач кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету
м. Тернопіль, Україна

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОГО БЛАГА «ХОРОША ЕКОЛОГІЯ» В ГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

З огляду на економічні міркування, людство змушене постійно жити в умовах певного забруднення довкілля, оптимальний рівень якого забезпечує еколого-економічну рівновагу. Негативні наслідки антропогенного впливу на географічну оболонку сьогодні такі значні і масштабні, що їх уже визначають як екологічну кризу. Під екологічною кризою прийнято розуміти порушення взаємозв'язків у системі географічної оболонки або не зворотних явищ у біосфері, що викликані антропогенною діяльністю і загрожують існуванню людини як виду.

Виникає питання, чи можливо запровадити натомість централізованого механізму децентралізований механізм забезпечення суспільного блага «хороша екологія» в неусталених господарських системах, що характеризуються слабкими інститутами в рамках яких вплетена специфіка неформальних норм.

З метою перевірки доцільності впровадження децентралізованого механізму на базі Тернопільського національного економічного університету було проведено експеримент з використанням спеціально розробленого програмного забезпечення. В рамках експерименту взяло участь 90 осіб взаємодія яких відбувалась на засадах неперсоніфікованого обміну. Дизайн експерименту передбачав взаємодію двох осіб: Суб'єкта А та Суб'єкта Б, які мали попередньо визначитись із запропонованою роллю. В гіпотетичній економічній системі, як і в будь-якій реальній було представлено три ролі: «Рентозагарбник» – особа, переваги якої фокусуються на захопленні ренти в рамках різноманітних екоініціатив; «Безбілетник» – особа, що не налаштована до будь-яких внесків на підтримку суспільного блага, а також без хижачьких рентозагарбницьких тактик; «Альтруїст» – особа, переваги якої включають налаштованість здійснення внесків на підтримку суспільного блага «хороша екологія».

Кожному учаснику було роздано детальну інструкцію та матрицю платежів. Як засвідчили результати експерименту, що базувався на 20-ти періодах взаємодій частка «Рентозагарбників» та «Безбілетників» в сукупній кількості складає понад 70%, що говорить про недоцільність запуску децентралізованого механізму «хороша екологія» в Україні.

Калюжний Р. А.,
д.ю.н., професор, заступник директора
Юридичного інституту з наукової роботи,
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Досвід функціонування розвинутих ринкових економік вказує на те, що ринок цінних паперів є одним із найбільш регульованих та регламентованих державою на відміну, наприклад, від товарних або валютних ринків. Це пов'язано з рядом особливостей цього ринку. Головна особливість полягає у тому, що рух капіталів, який забезпечується обігом різних видів цінних паперів та їх похідних, не існує у відриві від законодавчої бази та системи правовідносин власності, що склались у державі.

Історично розвиток регулювання ринків цінних паперів у світі здійснювався через посилення державного втручання у діяльність на ринку з одночасним збереженням та підтриманням ринкових сил [1, с. 34].

Сучасний стан та структура вітчизняного ринку цінних паперів є наслідком:

- процесів трансформації економічної системи, які відбуваються в Україні протягом останніх років;
- політики держави як емітента при здійсненні випуску державних цінних паперів, а також впливу на український фінансовий ринок криз останніх років на світових фінансових ринках.

Крім того, суттєвий вплив на розвиток окремих сегментів ринку цінних паперів спричинило внесення змін до фінансового законодавства, яке не відповідало принципам організації ринку цінних паперів та істотно гальмувало, а в деяких випадках цілком блокувало розвиток як окремих фінансових інструментів, так і видів професійної та інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів [2, с. 8].

Безперечно, що на ефективності цієї політики значною мірою позначаться методи та форми регулювання ринку цінних паперів, які будуть застосовуватись державою.

Незважаючи на існуючі проблеми, у розвиток українського ринку цінних паперів вже закладено значне підґрунтя, по цілому ряду ознак,

зокрема, моделям функціонування та регулювання він наближається до розвинених фінансових ринків світу [1, с. 35].

Варто зазначити, що нині вітчизняний ринок цінних паперів переживає етап досить повільного розвитку. Каталізатором цього процесу безумовно є і соціальний фактор.

Населення України, якому традиційно притаманне підвищене почуття соціальної справедливості, покладає надії не лише на розвиток державою різноманітних форм інвестування як засобу збільшення грошових заощаджень, але й на забезпечення захисту своїх фінансових вкладень.

Найголовнішою перешкодою у більш активному розвитку ринку цінних паперів в Україні є – недостатня розвиненість ринку в цілому. Активізація та стрімкий розвиток ринку цінних паперів України може здійснитись лише за певних умов. По-перше, позитивних тенденцій розвитку економіки у цілому та ринку цінних паперів зокрема. По-друге, за наявності у державі інвестиційних коштів та інвесторів, бажаючих здійснювати довгострокові інвестиції.

Відновлення довіри населення до держави, як гаранта його добробуту, і фондового ринку є необхідною умовою соціальної підтримки курсу ринкових реформ та забезпечення соціальної стабільності у суспільстві. На цих засадах і повинна започатковуватись державна політика щодо регулювання ринку цінних паперів в Україні.

На сучасному етапі розвитку ринку цінних паперів в Україні існує ряд проблем, які перешкоджають наповненню вітчизняного ринку цінних паперів фінансовими ресурсами. Основні з них такі:

- високі ставки на позикові кошти на кредитному ринку;
- низький рівень довіри з боку інвесторів до місцевих органів влади;
- недосконале та нестабільне законодавство, яке не забезпечує достатнього рівня правового захисту інвестицій;
- недостатність надійних фінансових інструментів;
- недостатній розвиток інститутів спільного інвестування;
- низький рівень інформаційної прозорості ринку цінних паперів;
- недостатній рівень розвитку ринкової інфраструктури [2, с. 9].

Разом з тим, оздоровлення економіки України потребує переміщення значних капіталів у галузі виробництва. Структурно-інноваційна перебудова економіки потребує створення сприятливого інвестиційного клімату, становлення національного ринку цінних паперів та правил діяльності його учасників, удосконалення фінансово-кредитної системи, реформування відносин власності та прискорення процесу приватизації. Ефективність ринкових реформ потрібно забезпечити системним підходом до створення нормативно-

правового поля розвитку та інвестиційної діяльності в Україні [3, с. 78].

Україна має значний потенціал залучення величезних потоків капіталу, але на жаль, Україна ще не створила достатніх умов довіри як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів, коли інвестиційні можливості поєднуються з ясною та надійною структурою ринку цінних паперів. На сьогодні перед органами державної влади постали актуальні питання стосовно ефективного управління корпоративними правами держави. Це, у свою чергу, спонукає до необхідності швидкої реорганізації галузевих міністерств, так і створення сприятливих умов зростання інвестиційної діяльності в Україні.

Наостанок слід наголосити, що подальший розвиток вітчизняного ринку цінних паперів майже цілком залежить від розвитку перспективної та удосконалення вже існуючої законодавчої та нормативно-правової бази, яка регулює ринок, а також перспектив імплементації міжнародних правових норм стосовно регулювання ринку цінних паперів в Україні.

Література:

1. Мозговий О. М. Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні / О. М. Мозговий, М. О. Бурмака // Ринок цінних паперів України. — 1997. — № 1. — С. 34-40.
2. Рибальченко А. А. Сучасний стан та структура вітчизняного фондового ринку / А. А. Рибальченко // Цінні папери України. — 2001. — № 24. — С. 8-9.
3. Чувардинський О. Г. Щодо питання структурних перетворень в економіці країни / О. Г. Чувардинський, О. Ф. Іткін, О. В. Мажуга // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. — 2001. — № 9. — С. 78-79.

Кобець С. П.,
*к.е.н., старший викладач кафедри економічної кібернетики
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
м. Полтава, Україна*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки України головним завданням діяльності підприємства є управління його розвитком. Ефективні управлінські рішення щодо сталого розвитку підприємства передбачають забезпечення менеджерів своєчасною і якісною інформаційно-аналітичною базою та створення якісної інформаційної системи підтримки прийняття управлінських рішень. Зразком інформаційного забезпечення системи управління сталим розвитком підприємства може бути створення системи моніторингу, яка забезпечить управління повною, об'єктивною та актуальною інформацією для компетентного всебічно зваженого підходу до підготовки та прийняття обґрунтованих рішень.

Аналіз літературних джерел, присвячених дослідженню моніторингу [1,2,3,4], свідчить про те, що сьогодні відсутня концепція створення і функціонування моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства. Отже, існує потреба в розкритті змісту окремих етапів організації, структури та ролі моніторингу в процесі підтримки прийняття управлінських рішень щодо управління сталим розвитком підприємства.

Моніторинг у системі управління сталим розвитком підприємства можна характеризувати як процес регулярного збору та фіксації даних про ключові елементи реалізації програм розвитку підприємства задля виявлення проміжних результатів і досягнень, своєчасного виявлення проблем та відхилень від намічених результатів і здійснення необхідних коригувань.

Метою системи моніторингу сталого розвитку підприємства є орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей щодо підвищення рівня розвитку підприємства.

Для досягнення цілей щодо підвищення рівня розвитку підприємства моніторинг забезпечує виконання таких специфічних завдань:

- інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень щодо сталого розвитку підприємства;
- забезпечення функціонування загальної інформаційної системи процесу управління сталим розвитком підприємства;
- діагностика очікуваного рівня розвитку підприємства;
- забезпечення раціональності процесу управління сталим розвитком підприємства.

Можливість виконання цих завдань характеризує моніторинг як одну з важливіших функцій управління сталим розвитком підприємства. Адже якість ухвалених управлінських рішень залежить від інформаційної забезпеченості, тому роль моніторингу важлива для забезпечення ефективного управління.

Запровадження системи моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства потребує витрат часу, коштів та інших ресурсів, але забезпечує, своєю чергою, належне виконання програм та досягнення очікуваних результатів.

Ефективна система моніторингу передбачає цілісність взаємозв'язаних елементів моніторингу, які дозволяють в процесі їх застосування отримувати оперативну інформацію для ухвалення управлінських рішень. При цьому в числі її елементів необхідно розглядати принципи організації моніторингу, цілі і завдання моніторингу, етапи, об'єкт і предмет моніторингу, основні чинники, що забезпечують можливість формування системи моніторингу і її ефективну роботу, а також інструменти і методи моніторингу.

Організація моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства передбачає низку етапів (рис. 1).

Система моніторингу сталого розвитку підприємства вимагає постійного оновлення. Посилення впливу негативних чинників, що загрожують підприємству, ставить питання про створення надійної системи моніторингу сталого розвитку підприємства з метою завчасного попередження про ймовірну небезпеку і вживання необхідних заходів захисту і протидії.

Моніторинг сталого розвитку підприємства повинен базуватися на комплексності, системності та регулярності використання принципів та інструментів, відповідати потребам підприємства, бути об'єктивним та прозорим. Це дає змогу здійснювати поточний контроль динаміки змін щодо проблем, що виникають в процесі функціонування підприємства та своєчасно координувати напрями діяльності, використовувати адекватні методи й засоби.

Рис. 1. Етапи організації моніторингу в системі управління сталим розвитком підприємства

Література:

1. Чаргазія Т. З. Система моніторингу інвестиційної активності в економіці міста / Т. З. Чаргазія // Економічний часопис – XXI. – 2011. – № 9/10. – С. 47-50.
2. Чуліпа І. Д. Передумови розвитку і шляхи вдосконалення моніторингу показників інноваційної діяльності підприємства / І. Д. Чуліпа // Проблеми економіки та управління. – 2010. – №684 – С. 310-313.
3. Педченко Н. С. Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств / Н. С. Педченко – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2007. – 103 с.
4. Галіцин В. К. Концептуальні засади моніторингу / В. К. Галіцин, О. П. Суслов, Н. К. Самченко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 9. – С. 330-335.

Козенко А. О.,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу та права
м. Київ, Україна*

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Первинним моментом організації системи міжбюджетних відносин є питання розподілу видаткових зобов'язань між рівнями державної влади відповідно до їх функцій, а отже, і бюджетної системи. Передбачається, що та чи інша державна послуга має забезпечуватися на тому рівні державної влади, що найближче представляє економічні інтереси громадян. З цієї точки зору, виправданим є фінансування місцевих благ з місцевого бюджету, а державних послуг загальнонаціонального значення — з державного бюджету. Фінансування послуги з місцевого бюджету дає змогу розв'язати відразу дві проблеми політики у сфері державних видатків: проблему визначення реального попиту та проблему ефективності державного виробництва.

25 березня 2014 року Асоціацією міст України та 1 квітня 2014 року Урядом України була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ №333-р) та затверджено План заходів з її реалізації (розпорядження КМУ №591-р від 18.06.2014). Тобто ця концепція передбачає, що Україна фактично цими рішеннями заявила про імплементацію Європейської Хартії місцевого самоврядування в українське законодавство.

У відповідності до цього плану було внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, якими здійснено перший етап бюджетної децентралізації.

В той же час Парламентом ухвалено Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад (№157-VIII від 05.02.2015), а Урядом для забезпечення його реалізації затверджено Методику формування спроможних територіальних громад (постанова КМУ №214 від 08.04.2015). Саме вищезазначені акти визначають основні етапи, умови та власне процес добровільного об'єднання територіальних громад, а також функції та обов'язки, які набудуть об'єднані територіальні громади (ОТГ), та ресурси, які будуть надані для їх реалізації після завершення процедури об'єднання.

Відповідно до внесених змін у Бюджетний кодекс згідно зі ст. 89, 91 об'єднані територіальні громади отримують такі повноваження [1]:

Власні повноваження:

1. Планування розвитку громади та формування бюджету.
2. Економічний розвиток, залучення інвестицій, розвиток підприємництва.
3. Управління земельними ресурсами, надання дозволів на будівництво, прийняття будівель в експлуатацію.
4. Розвиток місцевої інфраструктури: утримання та будівництво доріг; водо-, тепло-, газопостачання і водовідведення та благоустрій території.
5. Надання житлово-комунальних послуг (теплопостачання і водовідведення, управління відходами, утримання об'єктів комунальної власності).
6. Утримання вулиць і доріг на території громади.
7. Організація пасажирських перевезень на території громади.
8. Громадська безпека силами муніципальної поліції.
9. Пожежна охорона.

Делеговані повноваження:

1. Соціальна допомога через територіальні центри (в громадах).
2. Адміністративні послуги через центри їх надання (в громадах).
3. Управління школами та дитсадками.
4. Первинна медична допомога.
5. Утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків.

Таким чином, можна стверджувати, що всі головні типи видатків по напрямках освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, культура та спорт повністю покладаються на бюджети ОТГ, які створюються у відповідності із Законом та Перспективним планом. Ці зміни в свою чергу зумовлюють створення в кожній такій ОТГ відповідних відділів, які реалізовуватимуть ці функції. Дані зміни є позитивними та призведуть до підвищення ролі ОМС, набуття ними реальної самостійності у здійсненні своїх функцій та практичного вирішення потреб мешканців відповідних територіальних громад. Також це означає, що ОТГ самостійно визначатиме обсяги та напрямки фінансування всіх вищезазначених сфер та, відповідно, розпоряджатись майном яке знаходиться на її території [2].

У 2015 році було створено 159 ОТГ, на кінець 2016 року було створено вже 367 громад та станом на 15 лютого 2017 року таких громад 414.

При цьому за I півріччя 2016 року фактичні надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів 159 ОТГ (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) становили 3,1 млрд грн, що більше майже в сім разів порівняно з надходженнями аналогічного періоду 2015 року до бюджетів місцевих рад, які увійшли до складу ОТГ. Основу зростання

доходів місцевих бюджетів було закладено завдяки прийнятим у 2015 році змінам до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації. забезпечено збільшення джерел формування доходної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі їм окремих доходів з державного бюджету: 100 % плати за надання адміністративних послуг, 100 % державного мита, 10 % податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, а також до місцевих бюджетів також зараховано 80 % екологічного податку (раніше – 35 %). З 2015 р. в контексті бюджетної децентралізації на місцевому рівні запроваджений новий акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання в сфері роздрібною торгівлі підакцизних товарів за ставкою 5 % від їх вартості, – 60% ПДФО (зараз 0) на власні повноваження, державні субвенції (медична, освітня), право розпоряджатися землями на території об'єднаної громади [3].

Отже, підсумовуючи процес децентралізації в Україні та його важливої складової – добровільного об'єднання територіальних громад, можна зробити наступні висновки:

1. Україна рухається в напрямку, закріпленому в Європейській хартії місцевого самоврядування та декларуючи пріоритетом реформ децентралізацію з передачею повноважень на рівень територіальної громади.

2. Процес бюджетної децентралізації є складним та складається з багатьох елементів. Окремі з них на сьогодні вже прописані в нормативних документах у вигляді Законів та Постанов КМУ. В той же час, попереду ще досить складний процес узгодження інших аспектів децентралізації та внесення необхідних змін до відповідних підзаконних актів, які мають забезпечити ефективне виконання реформ.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України, із змінами, прийнятими Верховною Радою № 2456-17 від 05.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : (<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>)

2. Податковий кодекс, із змінами, прийнятими Верховною Радою № 2755-17 від 01.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. "Аналіз та оцінка реалізації бюджетної децентралізації в Україні". Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/2242/>

4. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад . [Електронний ресурс].–Режим доступу : <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>

Кравцова Л. Л.,

*ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Закономірним підсумком ринкових перетворень в Україні стало зростання потреби у фінансових ресурсах для забезпечення стабільної господарської діяльності. На сьогодні суттєво змінилися умови та принципи формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Зокрема, відбулася диверсифікація зовнішніх джерел їх формування, майже зникла державна підтримка, як одного з джерел їх формування. З метою забезпечення конкурентоспроможності в умовах відкритості національної економіки набув актуальності такий напрямок витрачання фінансових ресурсів, як оновлення матеріально-технічної бази на інноваційній основі. Однак, розв'язання актуальних завдань реального сектору національної економіки залишається ускладненим з причини полемічності складу та джерел формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Вагомий внесок у дослідження сутності фінансових ресурсів підприємств, у т.ч. сільськогосподарських підприємств та окреслення підходів щодо їх формування та ефективного використання здійснили: Андрійчук А.Г. , Василик О.Д. , Гудзь О.Є. , Дем'яненко М.Я., Зеліско І. М., Кропивко М.Ф. , Непочатенко О.О., Опарін В.М., Павлюк К.В., Поддєрьогін А.М., Саблук П.Т та інші.

Розглянемо погляди авторів окремих праць в частині економічної ідентифікації фінансових ресурсів суб'єктів господарювання більш детально (рис. 1).

Отже, переважна більшість науковців, у т.ч. ті, думки яких наведені на рис. 1, зазначають, що фінансові ресурси підприємств це грошові кошти у фондovій та у нефондовій формах.

На наше переконання, думки фінансистів щодо економічної сутності фінансових ресурсів мають знайти підтвердження в системі бухгалтерського обліку, зокрема у вигляді тих об'єктів, що обліковуються.

Так, Ярошевич Н.Б. зазначає, що фінансові ресурси складають такі елементи, як: статутний фонд; резервний фонд; амортизаційний фонд; спеціальні фонди і цільове фінансування; кошти, надані підприємству в порядку внутрішньогалузевого розподілу); нерозподілений прибуток; короткострокова та довгострокова кредиторська заборгованість; кошти

для фінансування капітальних вкладень; кошти від реалізації власних цінних паперів (окрім акцій); інші кошти, відображені у пасиві [3, с. 11-12].

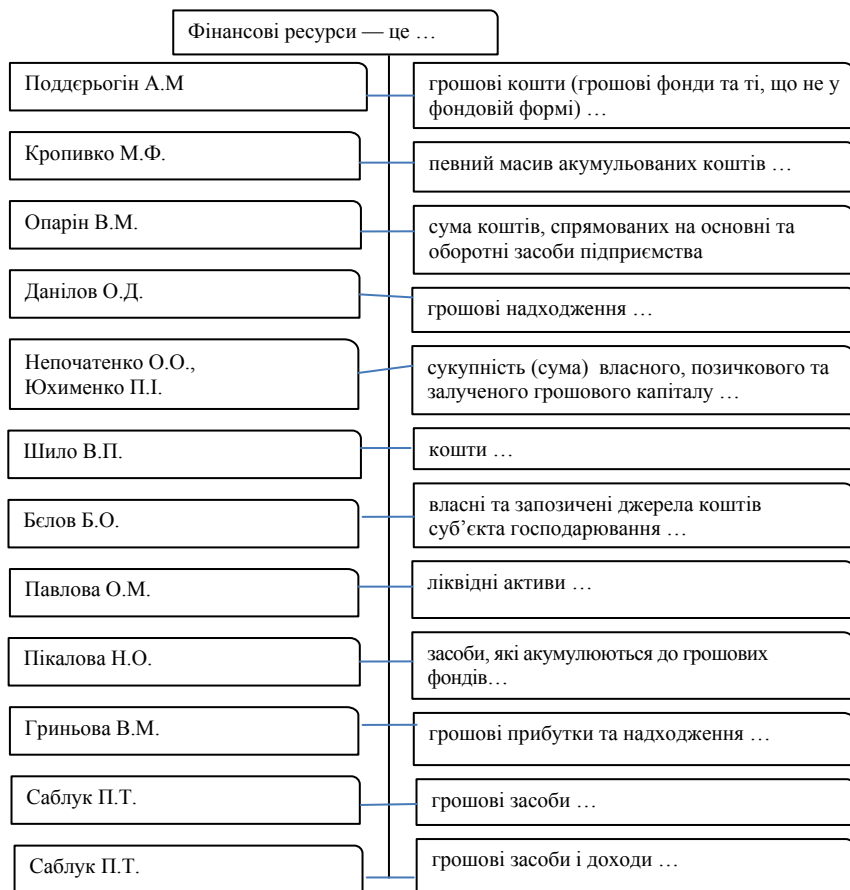

Рис. Економічна сутність фінансових ресурсів

На нашу думку, при визначенні (уточненні) економічної сутності фінансових ресурсів суб'єктів господарювання слід виходити з майнової структури та відображення фінансового стану (фінансових результатів) суб'єкта господарювання, що формується в системі бухгалтерського обліку та відображаються у фінансовій звітності.

Враховуючи проведений аналіз поглядів науковців щодо сутності та складу фінансових ресурсів підприємств вважаємо, що під фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання слід розуміти сукупність грошових засобів, які перебувають у формі грошових

коштів, фінансових вкладень та вимог (дебіторської заборгованості) та які слід розглядати як фінансові активи суб'єкта господарювання.

Враховуючи методологію Міжнародного валютного фонду, фінансовими активами суб'єктів господарювання АПК України слід вважати:

- двосторонні активи, відношення між двома сторонами (актив та зобов'язання): готівкові кошти та депозити; позики, цінні папери, окрім акцій; похідні фінансові інструменти, якими торгують на фондовому ринку; акції та інші інструменти участі в капіталі; комерційні кредити; інша дебіторська заборгованість;
- умовні фінансові активи: угоди про подальший викуп, фінансовий лізинг;
- позабіржові похідні фінансові інструменти; більшість свопів та угод про майбутню процентну ставку; інші похідні фінансові інструменти, які мають ринкову вартість.

Завданням держави у ситуації, що склалася, має бути максимальна реалізація сільськогосподарського потенціалу, для чого необхідно помірковано використати досвід інтенсивного ведення сільського господарства зарубіжних країн.

Ефективність формування фінансових ресурсів залежить від якості фінансового менеджменту. Слід зважити на те, що процес формування фінансових ресурсів є перманентним явищем, у зв'язку з цим доцільним є проведення наступних заходів:

- розробка стратегії розвитку, яка має бути оформлена у вигляді стратегічного фінансового плану;
- визначення тактики реалізації фінансової стратегії, оформлена короткостроковим фінансовим планом;
- запровадження системи ризик-менеджменту з активним застосуванням інструментів мінімізації фінансових ризиків (хеджування, страхування тощо);
- запровадження фінансового моніторингу та, вразі встановлення суттєвих відхилень від короткострокового фінансового плану, проведення фінансового аналізу, здійснення техніко-економічного та функціонально-вартісного видів аналізу.

Також основними заходами, спрямованими на формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання АПК слід вважати іпотечне кредитування, фінансовий лізинг, факторинг, форфейтинг.

Література:

1. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : монографія / О. Є. Гудзь – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
2. Зеліско І. М. Фінансові ресурси інтеграційних аграрних формувань в сучасному вимірі: [монографія] / І. М. Зеліско. – К.: ННЦ ІАЕ. – 2012. – 451 с.
3. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н.Б. Ярошевич. – К.: Знання, 2012. – 341 с.

Лазутіна Л. О.,

к.е.н., н.с.,

ННЦ «Інститут аграрної економіки»,

м. Київ, Україна

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Актуальність вивчення розвитку системи державного регулювання фінансової інфраструктури України знаходиться в рамках дослідження, реалізованого у науковій темі «Інституціональний концептуалізм фінансової інфраструктури України: методологічна структуризація та аналітична оцінка» (номер державної реєстрації – 0116U008081).

За теорією фінансів, фінансова інфраструктура відображає взаємозв'язок і взаємозалежність між економікою та фінансами. Така забезпечувальна сутність і роль фінансів характеризує їх як елемент економічної інфраструктури, що являє собою комплекс галузей, установ та механізмів, що забезпечують функціонування економіки [1].

За останніми дослідженнями, згідно інституціональності, надійне функціонування фінансової інфраструктури засновується на узгодженості трьох передумов: правове забезпечення (законодавча база); мережа установ та інституцій (організаційна інфраструктура); використання відповідного інструментарію для забезпечення реалізації функцій фінансів. Це основні складові, але, як зазначає О. Іваницька [2], можна виділити безліч підскладових аналізованого процесу – інституціональну (законодавчу, нормативно-правову), інституційну, організаційну, інформаційно-комунікативну, міжнародну, наукову, облікову, кадрову інфраструктури, які разом утворюють інфраструктурне середовище.

Законодавча база фінансової інфраструктури створюється та регулюється заходами державної політики, а «концепція державного регулювання розвитку фінансової інфраструктури полягає в тому, щоб створювати випереджальну щодо рівня розвитку фінансової системи фінансову інфраструктуру з адекватною суб'єктно-об'єктною частинами та змістовною інституціональною системою» [2]. Наразі, хоча законодавча база не є безпосередньою складовою фінансової інфраструктури, без неї неможливе формування, розвиток та дієспроможність даного суспільного явища [1].

Державна політика щодо фінансових послуг має бути концентрованою, цілеспрямованою та виваженою. Наразі, вона регулюється Законом Про фінансові послуги [3], визначенням у якому є, що ринки фінансових послуг – це сфера діяльності учасників ринків

фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг.

Для визначення прерогатив розвитку системи державного регулювання фінансової інфраструктури, необхідно відстежити зону її ризиків. У цьому плані, Національний банк України систематично оприлюднює Звіт про фінансову стабільність [4], у якому аналізуються ризики і загрози, які можуть негативно впливати на стабільність фінансової системи України. Головна увага приділена ризикам, що виникають безпосередньо в банківській системі, — кредитному, валютному, достатності капіталу, ліквідності, прибутковості, юридичному.

Важливою ланкою аналізу є вплив фінансової інфраструктури на ефективність фінансової системи, що визначається шляхом забезпечення розподілу ресурсів у часі, просторі та сферах діяльності. Фінансова інфраструктура, наразі, має спрямовуватися на заходи, що визначаються Державними програмами.

Згідно ділових очікувань підприємств України у IV кварталі 2016 року [5], респонденти поліпшили очікування щодо обсягів виробництва в Україні, а також висловили позитивні очікування щодо перспектив розвитку своїх підприємств на наступні 12 місяців. При цьому очікується: прискорення зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні (11.1%, у III кварталі 2016 року було 5 %); поживлення ділової активності на 108.7% (у III кварталі було 109.2%); зростання потреби в позикових коштах. Підприємства планують брати банківські кредити переважно в національній валюті; підвищення темпів інфляції — зростання споживчих цін на 16.2% (у III кварталі — 13.8%); посилення девальваційних процесів — середнє значення обмінного курсу гривні — 29.16 грн./дол. США (у III кварталі — 28.03 грн./дол. США). Основними негативними чинниками розвитку підприємств залишаються занадто високі ціни на енергоносії та нестабільна політична ситуація.

Індикатори фінансової стійкості — це показники поточного фінансового стану і стійкості фінансових установ країни та їх контрагентів із сектору нефінансових корпорацій та сектору домашніх господарств. Дані містять інформацію про основні індикатори фінансової стійкості депозитних корпорацій (банків) щодо достатності капіталу, якості активів, прибутку та рентабельності, ліквідності, чутливості до ринкового ризику і рекомендовані індикатори фінансової стійкості, а також вихідні дані для їх складання. Індикатори фінансової стійкості дають уявлення про ринки, на яких здійснюють свою діяльність фінансові установи.

Таким чином, інфраструктуру фінансового ринку можна визначити як сукупність інститутів та організацій, науково-методичних і кадрових

елементів, що забезпечує безперервну, прозору й надійну основу функціонування фінансового ринку в його динамічному розвитку, переміщення й розподіл потоків капіталів між секторами, суб'єктами й об'єктами ринку. Інфраструктура фінансового ринку «сама є системою, що має внутрішню структуру, обумовлену багаторівневими взаємозв'язками. Її внутрішня організація може бути представлена секторною моделлю, в основі якої містяться ступінь самостійності суб'єктів господарювання у формуванні фінансових потоків і характер їх фінансових потреб. На основі цих критеріїв виділяються державна і недержавна підсистеми» [6].

Особливі принципи формування інфраструктури фінансового ринку визначаються специфікою фінансових потоків. Для платіжного сектора цієї системи – принципи рухливості і фінансової стійкості; для інвестиційного сектора – принципи прибутковості, надійності і ліквідності фінансових інструментів; для страхового, організаційного, облікового – принципи фінансової стійкості і різноманіття [1; 6].

Основними пріоритетами розвитку системи державного регулювання фінансової інфраструктури України є цілісність і ефективність внутрішньої організації принципів суспільного відтворення, формування конкурентного середовища функціонування фінансових інститутів для забезпечення найбільш сприятливих умов задоволення фінансових потреб стимулювання факторів впливу інфраструктури фінансового ринку на зростання виробництва і споживання; підвищення різноманітності і рівномірності наданих фінансових послуг.

Література:

1. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576с.
2. Іваницька, О.М. Концептуальний підхід щодо регулювання розвитку фінансової інфраструктури в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/08-IVANICKA.pdf>
3. Закон України Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1).
4. Звіт про фінансову стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>
5. Ділові очікування підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=42352951>
6. Львовчкін С. Фінансова інфраструктура ринкової економіки: концептуальні підходи // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 57-71.

Лемещенко Н. М.,

*ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ УКРАЇНСЬКИМИ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ

Бурхливий розвиток технологій та перетворення, що відбуваються в соціальній сфері виступають каталізатором трансформування розуміння концепції маркетингу та змін в класичному інструментарії маркетингу, який використовується компаніями для досягнення успіху на ринку. Характерною рисою сьогодення є зростання ролі мережі Інтернет в повсякденному житті споживачів. Саме тут здійснюється пошук необхідної інформації, приймаються рішення про купівлю товарів та послуг, потенційний споживач активно відпочиває та спілкується в мережі. Така висока залученість стає об'єктивною причиною, що змушує бізнес-структури здійснювати активний перехід в сферу діджитал. Нині важко уявити існування компаній, які не застосовують інтернет-технології для пошуку клієнтів та привертання уваги, активного просування та продажу своїх продуктів, формування іміджу бренду та власної репутації.

Така зміна орієнтації дозволяє сучасним компаніям чітко обирати цільову аудиторію та ефективно взаємодіяти з нею, мінімізуючи при цьому витрати. Таким чином, Інтернет-маркетинг стає найбільш ефективним інструментом залучення споживачів, просування товарів та є зручною базою для здійснення різноманітних досліджень [1].

Існуюча тенденція не обійшла і ринок страхових послуг. Для вітчизняних компаній Інтернет вже не є новим інструментом просування і каналом продажів страхових полісів. Але всупереч світовій практиці, досі лишається одним з найменш використовуваних та має найнижчу ефективність, при тому, що основними користувачами Інтернету в Україні за даними 2016 року є соціально активні люди віком від 18 до 50 років з середнім та високим рівнем купівельної спроможності, тобто найбільш привабливі групи з цільової аудиторії страховика [4].

Перевагами використання інформаційних технологій страховими компаніями є:

1. Зниження витрат на ведення бізнесу, що дає змогу підвищити платоспроможність та вивільнити час і ресурси на більш якісний супровід клієнтів і оперативне врегулювання страхових випадків.

2. Охоплення споживачів у віддалених географічних регіонах.

3. Спрощення побудови партнерських відносин зі споживачами за рахунок створення більш тісних контактів, ведення діалогів у режимі реального часу, швидкої реакції на запити страхувальників.

4. Проведення рекламних компаній в Інтернет потребує значно менших витрат та дозволяє більш точно охопити цільову аудиторію [2].

Інтернет-маркетинг має власний інструментарій, а саме:

- SEO (Search Engine Optimization) – внутрішня оптимізація ресурсу під пошукові мережі, покращення роботи сайту, робота з контентом.

- SMM (Social Media Marketing) – маркетинг в соціальних мережах, блогах, форумах та спільнотах.

- SMO (Social Media Optimization) – оптимізація сайту під соціальні медіа.

- SEA (Search Engine Advertising) – контекстна реклама.

Галузь страхування, як специфічна область фінансового сектору, має свою особливість і з точки зору Інтернет-маркетингу та просування.

Сучасний рівень використання та рівнозначність приділення уваги різним інструментам Інтернет-маркетингу з боку українських страхових компаній суттєво відрізняється. Так, найбільше зусиль спрямовується на створення та підтримку веб-сайту компанії. Страховики покращують структуру сайтів, насичують інформацією, оптимізують їх під вимоги алгоритмів провідних пошукових мереж з метою забезпечення компанії перших позицій видачі пошукових систем. Така діяльність підвищує вірогідність переходу на сайт представників цільової аудиторії, і, як наслідок, збільшує обсяг продажів.

Успішний сайт страхової компанії повинен мати насичений контент та постійно оновлюватися, не бути статичним. На даний момент така вимога дуже рідко виконується українськими страховиками, а оновлення зводиться лише до стрічки новин компанії.

Незважаючи на виключні переваги SMM для страхових компаній, а саме активне поширення інформації через соціальні мережі, можливість максимального таргетування рекламної інформації, нерекламний формат просування, можливість інтерактивної взаємодії з цільовою аудиторією, велика кількість інструментів для успішного брендингу, швидка та ефективна нейтралізація негативної інформації про діяльність компанії, низька вартість [3], даний інструмент повноцінно не використовується.

Соціальні медіа, в першу чергу соціальні мережі та форуми, ідеально підходять для просування страхових компаній. Але спостерігається ситуація, за якої навіть не всі страховики, що входять до першої десятки рейтингу страхових компаній, мають сторінки в соціальних

мережах. Частіше це мережі ВКонтакте, Facebook та Twitter, але цікавих рішень з просування компаній та їх продуктів не відслідковується, фактично сторінка в соціальній мережі дублює новини з сайту, до того ж страхові компанії час від часу взагалі забувають про свої сторінки та місяцями не актуалізують дані. Таке відношення завдає удару по іміджу та репутації.

Виключно важливою для страхової компанії є робота з відгуками, як позитивними, так і негативними. Приймаючи рішення про придбання страхового полісу, потенційний страхувальник шукає інформацію про надійність страховика, якість обслуговування та вартість, переглядаючи відгуки на спеціалізованих порталах, в соціальних мережах, обговорення на форумах. Тому від страхової компанії, яка піклується про власну репутацію вимагається оперативно реагувати на відгуки, особливо на негативні. Лише деякі компанії розуміючи це, самостійно працюють на форумах, розміщуючи позитивні відгуки, та дають офіційні відповіді незадоволеним клієнтам.

Для досягнення успіху на ринку, вітчизняні страхові компанії повинні відповідати вимогам сьогодення та сучасним соціальним тенденціям, а отже, комплексно використовувати всі інструменти Інтернет-маркетингу та приділяти їм істотну увагу.

Література:

1. Верховцева О.Н. Інтернет-маркетинг: поняття, переваги, інструменти, ефективність // Научное сообщество студентов XXI столетия. Экономические науки: сб. ст. по мат. XVII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 2(17).
2. Литовченко І. Інтернет-маркетинг в діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 2 (11). — С. 179-187. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14lildsk.pdf>
3. Рижак О. Тенденції SMM У 2015-2016 рр. [Електронний ресурс] / Наукові дослідження українського медійного контенту: соціальний вимір — 2015. — №4. — Режим доступу: http://www.journ.univ.kiev.ua/ndumk/images/pdf/4_2015/ndumk_4_2015_o_rizhak.pdf
4. Динаміка використання інтернет в Україні. [Електронний ресурс] — 2016 — Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621&page=2>

Македон Г. М.,
асистент кафедри аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ

Вихід з економічної кризи в Україні вимагає збільшення обсягів інвестицій, а розвиток інвестиційного процесу потребує вирішення комплексу теоретичних і практичних завдань, що стосуються послідовного проведення державної політики із залучення й ефективного використання інвестиційних ресурсів як необхідної умови подолання кризових явищ в економіці України.

Міжнародний досвід показує, що для забезпечення стійкого розвитку АПК економічний механізм передбачає наявність двох взаємозв'язаних блоків: механізм ринково-конкурентної самоорганізації відтворення на всіх рівнях і систему державного регулювання. Інвестиційна діяльність в АПК також підпорядкована цьому механізму й ґрунтується на принципах державного регулювання та ринкового саморегулювання [2].

Динаміка інвестицій в основний капітал підприємств АПК набула позитивного характеру після реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств у приватні агроформування. Частка власних коштів товаровиробників у структурі інвестицій в основний капітал становить 66%, а залучених і позичених – 34, зокрема кредити – 23, прямі іноземні інвестиції – 3, кошти державного бюджету – 2, інші джерела – 6%.

Пріоритетами у державному регулюванні інвестиційної діяльності в АПК слід вважати: координацію дій і контроль організації продовольчої безпеки, яка є основою національної безпеки країни, досягнення максимально можливого соціального ефекту; створення здорового конкурентного середовища й становлення цивілізованого підприємництва; здійснення структурної перебудови; забезпечення кардинального науково-технічного прориву; поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів.

Активізації інвестиційної діяльності агропромислових підприємств сприяє підвищення інвестиційної привабливості агропромислового виробництва та галузі в цілому за рахунок прибутковості. Доцільною у даному напрямі є державна підтримка аграріїв, що реалізується через

створення і застосування іпотечних механізмів, а також механізмів державної кредитної підтримки довгострокових інвестиційних проектів не лише у сфері виробництва сільськогосподарської продукції, а й, насамперед, у сфері переробки. Важливим напрямом державної підтримки у сфері інвестування агропромислового виробництва має стати підтримка інноваційного розвитку аграрної сфери на рівні держави та окремих регіонів.

Позитивним у практиці інвестування агропромислових підприємств з боку держави є розробка й прийняття науково обґрунтованих регіональних інвестиційних програм, що мають на меті підтримку розвитку певних великомасштабних сільськогосподарських виробництв, які у перспективі можуть стати основою для задоволення продовольчих потреб країни.

Організаційно-економічний механізм інвестування може набувати різних форм – від найпростіших до складно структурованих моделей. Важливою складовою організаційно-економічного механізму інвестування як на рівні національної, так і регіональних економік є інвестиційна політика. Реалізація останньої передбачає надання урядових гарантій для інвесторів та захисту інвестицій; здійснення державної підтримки високоефективних проектів із позабюджетних джерел; створення інформаційної бази даних ринку інвестицій та інвестиційних товарів; ефективного пошуку партнерів, який визначається критеріями оцінки й відбору інвестиційних проектів, переговорів та інвестиційних контрактів; системи страхування ризиків [1].

Проблема інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку галузі та модернізації виробництва постає найбільш гостро у малих і середніх сільськогосподарських підприємствах, особливо у господарствах населення, що зумовлено, передусім, дефіцитом власних коштів, а також недостатньою державною підтримкою. Стримувальним чинником досягнення стабільного рівня інвестиційного забезпечення підприємств АПК є недостатні обсяги кредитування галузі та значне скорочення кредитної підтримки аграрних підприємств. Кредитами користується лише п'ята частина підприємств аграрного сектору, що значною мірою є наслідком високих процентних ставок за залученими кредитами та їх недоступності для більшості підприємств галузі [2].

Проблеми фінансового гарантування й захисту інвестицій мають ключове значення в залученні іноземного капіталу, тому доцільно створити в регіонах Регіональні гарантійні фонди (РГФ). Оцінка варіантів і джерел формування РГФ показала, що найбільш реальним механізмом реалізації такого проекту міг би стати товарний кредит. Гарантійний фонд, утворений на кошти від виручки за товарний кредит, може щорічно забезпечувати залучення іноземних інвестицій

вартістю до 70-80% від обсягу такого кредиту у формі капіталу, товарів та послуг [3].

Регіональний гарантійний фонд може бути додатковим фінансовим інструментом для розвитку аграрного сектору економіки регіону. Він надаватиме гарантії й забезпечуватиме зниження комерційних ризиків, що дасть змогу зменшити вартість кредитів для товаровиробників у системі АПК. Діяльність РГФ повинна будуватися відповідно до принципів міжнародної практики розподілу ризиків (кращих її прикладів) і забезпечувати ефективне повернення коштів, наданих кредитно-фінансовими установами.

Створення Українських ділових центрів (УДЦ) на території України й за кордоном є, на нашу думку, ще одним перспективним напрямом пошуку нових форм ділової співпраці з іноземними підприємцями. Загальна концепція УДЦ полягає у створенні на території України та за її межами мережі самостійних організацій із правами юридичних осіб, щоб забезпечити виробникам товарів і послуг, насамперед малому й середньому бізнесу, прямий вихід на потенційних ділових партнерів у конкретній країні або регіоні.

У процесі дослідження визначено засади формування та тенденції розвитку організаційно-економічного механізму залучення інвестицій у підприємства агропромислового комплексу України через обґрунтування основних завдань інвестиційної політики, що пов'язані зі створенням сприятливого інвестиційного клімату; реалізацією заходів, спрямованих на збільшення обсягу інвестицій за рахунок внутрішніх ресурсів підприємств; залученням зовнішніх інвестицій і коштів іноземних інвесторів; створенням привабливого іміджу країни

Література:

1. Гуткевич С.А. Формирование инвестиционной привлекательности аграрного сектора экономики: дис. д-ра экон. наук : 08.07.02 / Гуткевич Светлана Александровна; Национальный научный центр «Институт аграрной экономики». — К., 2004. — 384 с.
2. Підлісецький Г.М. Напрями наукових досліджень проблем відтворення та ринку основних засобів сільського господарства / Г.М. Підлісецький, М.М. Могилова // Економіка АПК. — 2011. — № 7. — С. 76–80.
3. Скопенко Н.С. Інвестиції в АПК: переваги, недоліки, ризики / Н. С. Скопенко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. — 2011. — №2. — С.58–62.

Onegina V.,
Doctor of Science, Professor
Head of Economics and Marketing Department
Kharkiv Petro Vasylenko National
Technical University of Agriculture
Kharkiv, Ukraine

INVESTMENT AND ENERGY RESOURCES SAVING INNOVATION IN AGRICULTURE IN UKRAINE

Development and implementation of low-carbon technologies, growth of use of alternative renewable energy sources have become the signs of the current stage of technological progress. These technological changes give possibilities to reduce energy dependence for national economy, the costs of resources for producers, pollutions, to decrease using of non-renewable energy sources.

Since 2010 the Ukrainian agricultural producers have been actively implementing technologies of energy self-sufficiency, using bio-fuels, solar and wind energy, developed agricultural machines with low fuel consumption, low carbon technologies.

The economic and financial problems of innovation technologies and energy resources saving in Ukrainian agriculture have been considered in the scientific works of Ukrainian scientist N. Gerasymchuk, L. Melnyk [2,3] and many others, but a wide range of scientific problems of further development and implementation of new technologies require investigations.

To evaluate of changes of energy resources use in agricultural enterprises we calculated and defined trends of costs of oil products, electric power, fuel (costs of energy resources or total energy costs), the ratio of energy costs to market value of sold agricultural products and total costs of agricultural enterprises in Ukraine in 2008–2014. These calculations showed the absolute growth of total energy costs (almost by 3 times). This growth was caused mainly by the price growth and growth of production. But they also showed the reduction of the energy costs capacity of value of agricultural product sold. Every Ukrainian hrivna of sold agricultural product contained 15 kop. of total energy costs in 2008, and 12 kop. in 2014, among them – 2 kop. of costs on electric power in 2008 and 1 kop. in 2014. The reduction of the share of energy costs in total costs of agricultural production was from 14.2% to 13.3% for enterprises included in Statistical Yearbook «Agriculture of Ukraine [5].

Remarkable progress in resources saving technologies implementation demonstrated greenhouses in Kharkiv region. If in 2010 the share of energy costs in total costs of these enterprises reached 52%, then in 2014 this share went down by 20 p.p. in 2014 and 30 p.p. in 2016.

The main incentives of resources saving technologies implementation were the prices of energy resources. The main sources of investments in these technologies in the agricultural enterprises became profit due to the high world agricultural product prices, tax privileges for agricultural producers. Coefficient of correlation between the volume of VAT privileges and investments in Ukrainian agricultural enterprises equals 0, 816 (due to our estimates for 2008-2014).

But in 2015 there was radically increase of the single tax of 4-th group (or fix agricultural tax), in 2017 – abolishment of VAT privileges for agricultural producers. Due to the Law of Ukraine «On State Budget of Ukraine in 2016» the amount of state financing of agrarian sciences planned only 87,5 mln. hrn.

Scenario analysis of ERS specialists of USDA confirms strong long-term link between public R&D and productivity growth. ERS estimates that if R&D spending is raised by 1 percent each year in real terms, the annual rate of agricultural TFP growth will increase to 1.46 percent during 2010-50 [1]. So in this case of reduction of state financing of agrarian sciences there should be expected the braking of innovation progress and productivity growth in agriculture in Ukraine.

Tax privileges are very important, but they are not sufficient to stimulate energy innovation implementation in agricultural enterprises in the conditions of budget limitations and political instability. To enforce the technological changes of energy resources saving there is a necessity of the searches of the models of financing of the development and implementation of innovations; development of marketing of innovation, sound and stable state agrarian policy.

Literature

1. Agricultural Productivity Growth in the United States : Measurement, Trends, and Drivers [Electronic Resource] / S.L. Wang, P. Heisey, D. Schimmelpfening, E. Ball/ USDA ERS, 2015 – Regime to access : <http://www.ers.usda.gov/amber-waves/2015-september/us-agriculturalproductivity-growth-the-past,-challenges,-and-the-future.aspx#.Vr8zPrSLTMw>
2. Gerasymchuk N.A. Development of resource saving strategy in economic activity of agricultural enterprises / N.A. Gerasimchuk. Modern Management Review, # 1,- 2013. – P. 21-28.
3. Melnyk L.G. Ecological and economic basis of resources saving / L.G. Melnyk, S.A. Skokov, S.N. Sotnyk. – Sumy : SSU, 2006. – 276 p.
4. Main economic indicators of production of agricultural products in agricultural enterprises in 2008-2014: Statistical Bulletins / State Statistical Services of Ukraine. – Kiev, 2009–2014.
5. Agriculture of Ukraine in 2008-2015: Statistical Yearbook / State Statistical Services of Ukraine. – Kiev, 2009-2016.

Підпанюк А. В.,
магістр спеціальності «Фінанси і кредит»
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова система як складова економіки країни утворюється трьома рівнями — державними фінансами, фінансами підприємницьких структур та домогосподарств (населення). Кожна із згаданих ланок по-своєму відіграє важливу роль в економіці країни, проте можна відзначити, що все ж домінуючу позицію займають фінанси підприємств, адже саме вони відповідають за створення первинних доходів і грошових потоків, які пов'язанні з формуванням доходів бюджету та працюючого на підприємствах населення.

Проте інтенсивність руху фінансових ресурсів між «підприємством та державою» та «підприємством та населенням» мають значні відмінності. Зокрема, основою фінансового обміну між підприємствами та державою є податки, через які в бюджети різних рівнів надходять кошти, які потім перерозподіляються згідно потреб держави. За даними Держкомстату за 2016 рік ВВП нашої країни становив 2,383 трлн. грн. із них на сплату податків підприємствами спрямовано із загальних 0,608 трлн. грн. доходів державного бюджету — 0,358 трлн. грн., що становить майже 59%. [1] Крім податків, державні підприємства (включаючи НБУ) також своїми коштами наповнюють державний бюджет через не податкові надходження — в 2016 році — 0,052 трлн. грн. (8,6%). Сукупно з податками підприємства в 2016 році «внесок» підприємств був — 0,41 трлн. грн. (67%). [2] При цьому паритетності в обміні між підприємствами та державою не має з 0,41 трлн. грн. сплачених підприємствами податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт — 0,397 трлн. грн. або 97%.

Інтенсивність руху фінансових ресурсів між «підприємством та населенням» значно складніша і кількісно значиміша. Насамперед населення є кінцевим споживачем значного числа товарів та послуг підприємств, формуючи таким чином їх основні доходи. Так з 2,383 трлн. грн. ВВП України у 2016 році кінцеві споживчі витрати домогосподарств склали 1,538 трлн. грн. (65%). Друга складова фінансових відносин підприємств з населенням є виплата заробітних плат підприємствами на користь своїх працівників — 0,877 трлн. грн. в 2016 році. [1]

Третя складова, найбільш складна – це виплати підприємствами фізичним особам отриманих прибутків у вигляді дивідендів та інших форм виплат на залучений капітал та зворотнього залучення заощаджень населення для фінансування та інвестування. Як відомо в основі підприємництва лежить ініціатива приватних осіб, які своїм капіталом (кошти, матеріальні цінності, праця та ідеї), запускають і підтримують роботу підприємств. З іншого боку наявність вільних ресурсів/капіталів, неспожитих населенням в поточних періодах, формують цінний для економіки фінансовий капітал, який обертається на фінансовому ринку в межах діяльності фінансових установ банківського та небанківського типу.

Як стверджує сучасна теорія фінансів фінансова інфраструктура – це різні за змістом діяльності та призначенням установи й інституції, які забезпечують функціонування фінансів. Організаційна фінансова інфраструктура включає три складові: управлінську, інституційну та обслуговуючу інфраструктуру. До управлінської відносять державні регулюючо-контролюючі органи такі як Міністерство фінансів, фіскальну службу і т.п. До обслуговуючої – фондові, валютні біржі, торговців цінними паперами, фінансових консультантів, рейтингові установи і т.п. І до інституційної відносять власне фінансове підприємництво представлене фінансовими установами – банки, кредитні спілки, фінансові компанії, інвестиційні фонди, страхові компанії і т.д. [3]

Сучасний фінансовий менеджмент підприємства є складною з організаційно-правових, економічних позицій системою, без якої будь-якому підприємству важко налагодити довготривалу, ефективну роботу та отримувати стійкі доходи і прибутки при прийнятних рівнях операційних, інвестиційних та фінансових ризиків. Складність управління фінансами підприємства посилюється тим більше чим масштабнішим стає виробничо-збутова та інвестиційна діяльність, оскільки вони розширюють фінансові потреби і можливості підприємства, вимагати формувати на підприємстві відповідні фінансові структури, розширювати методи роботи фінансових служб підприємства.

При такому ускладненні підприємствам як споживачам фінансових послуг фінансових установ та фінансового ринку потрібно враховувати доступність та вартість як нових так і старих «фінансових продуктів», зокрема, комбінованих кредитно-платіжних послуг, посилення ролі зовнішнього управління коштами підприємства через послуги кеш-менеджменту, довірчого управління, хеджування ризиків, випуску цінних паперів, організації проектного фінансування і т.п.

Висновки. Роль фінансової інфраструктури в сучасному управлінні фінансовою діяльністю підприємства пов'язана з комплексністю, оперативністю, варіантністю методів прийняття та реалізації фінансових рішень. Так, швидкий розвиток насамперед інституційної фінансової інфраструктури, вимагають від фінансового менеджменту підприємства активнішого співробітництва з фінансовими установами, зміни бізнес-моделі, оцінки фінансових рішень з позицій вартісних моделей.

Зворотній зв'язок фінансових установ з підприємствами має розвиватись у напрямку більш детального вивчення фінансових потреб останніх та переобрання на зовнішніх фінансових професіоналів частини внутрішніх управлінських функцій підприємства, при їх інтеграції в управлінську структуру підприємства, особливо публічної акціонерної форми власності. При цьому ресурсна база фінансових установ є і буде на 1/2 формуватись за рахунок ресурсів підприємств.

Література:

1. Валовий внутрішній продукт у I–IV кварталах 2016 року й у 2016 році. Експрес-випуск Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: ukrstat.gov.ua.
2. Закон України № 928-VIII «Про Державний бюджет України на 2016 рік». [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/928-19.
3. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. Теорія фінансів. Підручник. — К.: ЦУЛ, 2010. -576 с.

Рій Т. О.,
студентка групи 41-01
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шпак В. А.,
д.е.н., професор
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

СУТЬ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

В сучасних умовах динамічного ринкового середовища для підприємства важливими є завоювання й утримання конкурентних переваг. Це спонукає їх до пошуку нових шляхів розв'язання наявних проблем у цій сфері. Суб'єкти господарювання постійно повинні відслідковувати зміну попиту, вартості сировинних ресурсів, використовувати новітні підходи у сфері стратегічного маркетингу для підвищення ефективності діяльності.

Вище зазначене актуалізує проблему підвищення потенціалу конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Питанню підвищення конкурентоспроможності підприємств приділено увагу у працях Ареф'єва О.В., Балабанової Л.В., Бузько І.Д., Воронкової А.Є., Іщука С.О., Отенко І.П., Радченко В.В., Хомякова В.І., Шершньової З.Є та ін.

У загальному розумінні конкурентоспроможність слід трактувати як можливість об'єкта протистояти конкуренції аналогічних об'єктів, які знаходяться в умовах ринкового середовища.

Найважливішою характеристикою конкурентоспроможності підприємства, є потенціал конкурентоспроможності. Потенціал конкурентоспроможності забезпечує здатність підприємства до адаптації в умовах турбулентного зовнішнього середовища та нестабільності ринкової інфраструктури, що є її невід'ємною характеристикою. Швидке пристосування потенціалу до змін повинне забезпечуватися комплексом різноманітних характеристик (економічних, технічних, технологічних, організаційних та інтелектуальних), за допомогою яких здійснюється ефективна діяльність на ринку.

Найважливішими методологічними завданнями, що постають при вирішенні проблеми підвищення потенціалу конкурентоспроможності підприємства є:

- визначення критеріїв конкурентоспроможності й формування системи показників її вимірювання;
- розроблення методів оцінки рівня конкурентоспроможності;
- розроблення методів формування алгоритмів підвищення конкурентоспроможності.

Оскільки, конкурентоспроможність підприємства знаходиться в безпосередній прямій залежності від потенціалу конкурентоспроможності, то до організаційних заходів його підвищення можна віднести наступні:

- забезпечення пріоритетності продукції;
- зміну якості виробу і його технічних параметрів з метою обліку вимог споживача та його конкретних запитів;
- виявлення переваг товару порівняно із заміниками;
- виявлення недоліків товарів-аналогів, які випускають конкуренти;
- вивчення заходів конкурентів з удосконалення аналогічних товарів;
- виявлення й використання цінових факторів підвищення конкурентоспроможності продукції;
- нові пріоритетні сфери використання продукції;
- диференціація продукції, що забезпечує відносно стійкі переваги споживачів, які віддаються певним видам взаємозамінних товарів;
- вплив безпосередньо на споживача, шляхом штучного обмеження надходження на ринок нових товарів, проведення реклами, надання грошового або товарного кредиту.

Застосування усіх, або хоча б частини вище перелічених заходів дасть змогу підприємству значно підвищити рівень свого потенціалу, що безумовно позитивно позначиться на ефективності здійснення господарської діяльності в цілому. Також необхідно згадати про важливість впливу впровадження інновацій та фундаментальних наукових і технічних розробок у виробництво. Це дозволить відкрити нові можливості для підприємства, а також забезпечить йому беззаперечні конкурентні переваги над аналогічною продукцією підприємств-конкурентів.

Існують два види конкурентної переваги:

- більш низькі витрати — означають здатність підприємства розробляти, випускати і продавати схожий товар з найменшими витратами, ніж у конкурентів;
- диференціація товарів — це здатність забезпечення покупця більшою цінністю у формі нової якості товару, його особливих споживчих властивостей або після продажного обслуговування, що дає можливість встановлювати більш високі ціни [1].

Існує ряд факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємств. Їх можна розділити на внутрішні та зовнішні.

Зовнішні фактори — це ті, на які підприємство впливати не може і в своїй політиці повинно сприймати їх як дещо незмінне. До них відносяться: діяльність державних владних структур, господарська кон'юнктура, розвиток нових технологій, параметри попиту.

До внутрішніх факторів можна віднести: діяльність керівництва та апарату управління підприємства, систему технологічного оснащення, сировину, матеріали і напівфабрикати, збут продукції, його об'єм та витрати реалізації. Саме останній фактор суттєво впливає на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Завдяки йому можна досягти непоганих результатів в виробництві, випускаючи продукцію вищої якості і відносно невисокої собівартості.

Узагальнюючи вище зазначені визначення пропонується розглядати потенціал конкурентоспроможності як здатність підприємства змагатися з виробниками і продавцями за споживачів на ринку аналогічних товарів за допомогою забезпечення більш високої якості товарів, більш доступних цін, створення зручних умов для споживачів в умовах невизначеності.

Література:

1. Ігнатюк А.І. Формування конкурентного середовища та механізм протидії монополізму в економіці України / А.І. Ігнатюк // Держава та регіони. — 2008. — №5. — С. 208-212.
2. Отенко І. П. Управління конкурентними перевагами підприємства: наукове видання / І.П. Отенко, Є.О. Полтавська. —Харків : ХНЕУ, 2010. —212 с.
3. Потенціал і розвиток підприємства. Навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА напрямку 0501 «Економіка і підприємництво» денної та заочної форми навчання /Р.В. Севастьянов. — Запоріжжя, 2009. — 133с.

Стасіневич С. А.,

*к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Розвинений фінансовий сектор є ключовою умовою для зростання економіки будь-якої країни. Одним з основних елементів повноцінного фінансового сектору є розвинений ринок цінних паперів (фондовий ринок) тобто ринок капіталу, який поділяється на біржовий (організований) та позабіржовий (неорганізований).

Проте, в Україні на даний час ще не сформований, а головне не набув повноцінного функціонування ринок цінних паперів, подальшому розвитку ринків капіталу заважає існування цілого ряду невирішених проблем.

Загальний обсяг торгів на організованому ринку протягом 2016 року досяг шестирічного мінімуму. Обсяги торгів за всіма фінансовими інструментами, крім опціонних сертифікатів, значно скоротились у порівнянні з останніми роками. Разом з тим, структура торгів на біржовому ринку значно не змінилась.

На кінець 2016 року діяльність з організації торгівлі здійснювали 8 фондових бірж. Обсяги торгів в розрізі окремих бірж значно впали: по деяким – в п'ять і більше разів (зокрема, УФБ, УМВБ, СЕФБ), а по іншим – мінімум в два рази, виключенням є ПФТС [3].

Організований ринок за структурою обсягів торгів в розрізі фінансових інструментів фактично є ринком державних облігацій (94% загального обсягу). Характерним є те, що у 2016 році зменшились торги державними цінними паперами, але у порівнянні з іншими інструментами, зменшення було несуттєвим. Обсяг торгів акціями зменшився більш ніж вдвічі, деривативами – в 4рази, інвестиційними сертифікатами – в 5 разів.

Помітним є значне зростання обсягів біржових контрактів, укладених на ринку РЕПО, що є винятком із загальної тенденції. Предметом 95% всіх контрактів, укладених на ринку РЕПО, є державні облігації.

У зв'язку із підвищенням вимог до перебування цінних паперів у біржовому реєстрі, значна кількість емітентів була делістингована протягом останніх двох років (загалом 330) [3]. Цей факт вплинув

на загальний обсяг торгів, адже в учасників зникла необхідність підтримувати торги з цінними паперами, що пройшли де лістинг.

Обсяг торгів на позабіржовому ринку зберігся на тому ж рівні, що й роком раніше. Виключенням з тенденції є дзеркальна, порівняно з організованим ринком, ситуація з ОВДП.

Що стосується торгівлі акціями, то 99,5 % загального обсягу торгів з акціями відбувається на позабіржовому ринку. Найбільш активно на позабіржовому ринку торгуються цінні папери, торгівля якими була зупинена на фондових біржах.

На організованому ринку відбувається торгівля акціями тих емітентів, які переважно є предметом контрактів інтернет-трейдингу. Торги із зазначеними емітентами залишаються незначними. Нестабільність ринку і низька ліквідність не сприяють появі інтересу у іноземних портфельних інвесторів.

Переважає більшість договорів на неорганізованому ринку укладаються в інтересах юридичних осіб-нерезидентів (81,8%). На фондових біржах контракти укладаються як в інтересах юридичних осіб-нерезидентів (33,8%), так і фізичних осіб-резидентів (33,3%) (останні є основними користувачами послуги інтернет-трейдингу).

Результати аналізу свідчить, що вплив на обіг акцій здійснюється вузьким колом осіб – 2% унікальних інвесторів здійснюють більше 50 % всіх операцій. Щодо організованого ринку, то 2 % юридичних осіб вплинули на 58 % обсягу торгів, 2 % фізичних осіб вплинули на 80 % обсягу торгів. На неорганізованому ринку 2% юридичних осіб вплинули на 44% обсягу торгів, 2% фізичних осіб вплинули на 92% обсягу [3].

На ринку корпоративних облігацій були присутні в основному локальні інвестори та банки. Первинне розміщення здійснювалось здебільшого на організованому ринку компаніями будівельної галузі з подальшою реалізацією цільових облігацій будівельників фізичним особам-інвесторам на неорганізованому ринку. Вторинний ринок характеризується обігом цінних паперів серед обмеженого кола осіб. Більшість лідерів торгів по облігаціям – також компанії будівельної галузі.

Протягом 2016 року спостерігалась зацікавленість інвесторів до державних облігацій з середньостроковим терміном погашення (від 2 до 3 років) та помірне зростання попиту на облігації з довгостроковим терміном погашення. Тенденція зростання попиту на державні облігації з середньостроковим та довгостроковим терміном погашення є позитивним індикатором та свідчить про зростання довіри інвесторів до державних боргових інструментів.

На фондовому ринку найбільшим попитом користуються ф'ючерсні контракти на валюту, друге місце займають строкові контракти на індексний кошик. Найбільшим попитом серед клієнтів ринок деривативів користується у фізичних осіб. Разом з тим невелика кількість юридичних осіб впливають на 45% обсягів всіх торгів [3].

Важливу роль в забезпеченні прозорості та ефективності функціонування фондового ринку відіграє механізм його регулювання. Наразі в Україні нагально стоять завдання підвищення якості державного регулювання фондового ринку, удосконалення його саморегулювання, покращення міжнародного та національного співробітництва у даній сфері.

Удосконалення регулювання фондового ринку України базується на положеннях Програми розвитку фондового ринку України на 2015 – 2017 роки "Європейський вибір – нові можливості для прогресу та зростання", що має забезпечити функціонування єдиної державної політики стимулювання покращення інвестиційного клімату [2].

Існує необхідність у комплексному вдосконаленні законодавчих норм в частині забезпечення належного й ефективного контролю та нагляду на фондовому ринку, а також вдосконалення захисту прав інвесторів та споживачів фінансових послуг на фондовому ринку.

Незначною залишається інтеграція національного фондового ринку до міжнародних ринків капіталу. Безпосередньому виходу українських емітентів на міжнародні ринки капіталу, а також активній участі іноземних інвесторів у національному ринку заважає низка правових, ринкових та технологічних складнощів.

Дуже важливим для подальшого розвитку вітчизняного фондового ринку є усунення перепон для його інтеграції до міжнародних ринків та спрощення процесу інвестування нерезидентами.

Ще 20 листопада 2015 р. у Верховній Раді зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регульованих ринків та деривативів» за № 3498. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регульованих ринків та деривативів)» розроблено з метою покращення функціонування ринків похідних цінних паперів та деривативів, а також вдосконалення інфраструктури ринків капіталу та інших регульованих ринків на основі передової міжнародної практики [1].

Література:

1. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регульованих ринків та деривативів) від 20 листопада 2015 р. № 3498 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57159.
2. Проект Програми розвитку фондового ринку України на 2015 –2017 роки "Європейський вибір — нові можливості для прогресу та зростання" [Електронний ресурс] / Вебпортал Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. — Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/development/plan>.
3. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку [Електронний ресурс] / Вебпортал Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. — Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/fund/analytics>.

Танклевська Н. С.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет",
м. Херсон, Україна*

ФІНАНSOVA БЕЗПЕКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК БАЗИС ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

В умовах затяжної політико-економічної кризи, девальвація національної валюти, необґрунтована державна політика та низка інших факторів зумовили порушення ефективної роботи економічної системи України. У зазначених умовах стабілізувати ситуацію можливо завдяки розвитку та якісному функціонуванню сільського господарства, що забезпечується шляхом вирішення питання підвищення його фінансової безпеки. Сільське господарство, як сектор вітчизняної економіки, потребує найбільшого захисту як у регіональному так і у міжнародному значенні. Фінансова безпека є багатогранною категорією економічної теорії, яка за останній роки набула особливої актуальності, тому багато вітчизняних та зарубіжних вчених присвячують їй дослідженню свої наукові праці.

Дефініцію фінансової безпеки трактують залежно від об'єкта й рівня дослідження, але у сучасних нормативно-правових документах її визначення відсутнє. Так Нартова І.В. й Кіріченко Я.О. влучно зауважують про багаторівневість фінансової безпеки, яка утворена низкою підсистем, яким притаманна унікальна, власна структура й логіка розвитку [1]. Тому формулювання елементів повноцінної фінансової безпеки залежить від змісту, який вкладається у її трактування [2, с.18], а Синюгіна Н.В. зауважує, що переважно досліджувану категорію розглядають із таких сторін: як певний стан фінансової системи; як ступінь захищеності; як певний рівень фінансової системи; як складову економічної безпеки [3, с.25]. Головна мета фінансової безпеки – гарантувати найбільш ефективне використання ресурсів аграрних формувань для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам [4].

Сутність фінансової безпеки сільського господарства характеризується через головні його ознаки. Існують думки, за якими ознаки фінансової безпеки варто відобразити у спектрі

характеристики показників фінансового стану суб'єктів господарювання, а саме ліквідності, платоспроможності, незалежності, забезпеченості власними фінансовими ресурсами, якості фінансових інструментів та інше [5].

Базовими характеристиками фінансової безпеки є унікальність (визначається особливостями кожного конкретного підприємства та залежить від розмірів підприємства, його виробничо-технічних, фінансових, організаційних можливостей), відокремленість (незалежність від інших виробничих одиниць), комплексність (забезпечені безпеки усіх її функціональних складових), ефективність та динамічність (забезпеченні можливостей швидкої зміни послідовності дій та стратегії забезпечення фінансової безпеки при зміні факторів та умов фінансового середовища) [6, с. 196]. Стосовно останнього варто наголосити, що, ми вважаємо більш коректним дану характеристику назвати адаптивністю, оскільки таким чином коректніше розкривається його зміст.

Продовжуючи наукову думку Акименко В.В. про неоднорідність регіональної політики [7, с.37], варто зауважити, що фінансову безпеку сільського господарства необхідно розглядати як відкриту економічну систему. Тому основа її формування та функціонування ґрунтується на таких основоположних концепціях, про актуальність яких стверджує О.М. Ляшенко як концепції сталого розвитку, концепції управління вартістю, концепція соціальної відповідальності бізнесу, концепція Кайдзен, концепція усунення обмежень, концепції стратегічного управління, концепція SAST, концепції управління знаннями, концепція компетенцій та інші.

Фінансова безпека розвитку сільського господарства має бути орієнтованою на створення конкурентоспроможної національної економіки, першочерговим завданням якої є забезпечення продовольчої безпеки країни. Тому механізм забезпечення фінансової безпеки сільського господарства повинен враховувати джерела формування фінансових ресурсів і мінімізації фінансових ризиків [8, с. 55]. Саме від них залежить удосконалення економічних відносин і забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, що досягається завдяки фінансовим інструментам, важелям та методам, що, впливаючи на фінансову безпеку галузі, формують її рівень, який базується на фінансовій самодостатності, надійності, незалежності, стійкості та стабільності [9].

Базовими елементами механізму фінансової безпеки розвитку сільського господарства виступають фінансові методи або організаційно-економічні форми забезпечення фінансової

діяльності, які включають: фінансове планування, фінансове забезпечення, фінансовий контроль, оперативне управління, фінансове регулювання і фінансове стимулювання. Ключовими елементами даного механізму є фінансові важелі (фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули; фінансові санкції), які приводяться в дію відповідними фінансовими методами.

Отже, у питанні забезпечення економічного розвитку країни, фінансова безпека відіграє важливу роль, оскільки є основою високої конкурентоздатності та продовольчої незалежності країни. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства має ґрунтуватися на таких основоположних концепціях як концепція Кайдзен, концепція соціальної відповідальності бізнесу, концепції управління знаннями, концепція сталого розвитку та інших. Передумовою стабільного економічного розвитку є фінансова безпека функціонування сільського господарства, головним завданням механізму забезпечення якого виступає формування ефективної фінансової системи й мінімізація ризиків.

Література:

1. Нартова І.В. Сутність дефініції «фінансова безпека» та суміжних категорій і понять [Електронний ресурс] / Нартова І.В., Кіріченко Я.О. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/3_102536.doc.htm
2. Барановський В.М. Проблеми фінансової безпеки в умовах інтеграції України у світовий фінансовий простір / В.М. Барановський // Вісник Національного банку України. — 2003. — №10. — С.18-20.
3. Синюгіна Н.В. Фінансова безпека підприємства в сучасних умовах як індикатор дієвості фінансового контролю. / Н.В. Синюгіна // Технологический аудит и резервы производства. — №4/2(6). — 2012. — с.25-26
4. Чупіс А.В. Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств / А.В. Чупіс // Вісник Сумського національного аграрного університету. — 2009. — Вип. 2. — С. 36-40.
5. Орехова К.В., Караченцева І.О. Ознаки фінансової безпеки підприємства в умовах фінансової кризи. [Електронний ресурс]/ К.В. Орехова, І.О. Караченцева. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — №1(7). — 2010.
6. Матвійчук Л.О. Структура системи фінансової безпеки в управлінні підприємством / Л.О. Матвійчук // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — №6. — Т.3 — с. 194-197
7. Акименко В.В. Механізм управління фінансовою самодостатністю регіону. / В.В. Акименко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. — №25(1). — 2013. — с.35-42

8. Синчак В.П. Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств як необхідна умова їх конкурентоспроможності / В.П. Синчак, А.В. Крушинська // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Економіка і менеджмент" – Випуск 4 (52). – 2012. – С. 55-60

9. Танклевська Н.С. Основні принципи формування та забезпечення фінансової безпеки підприємств / Н.С. Танклевська, О.С. Пристемський // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – Спецвипуск. – С. 41-46.

Ткачук І. Я.,
к.е.н., асистент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

ЕГОЇЗМ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах мінливості соціального середовища, над швидких темпів поширення та накопичення інформації, а також жорсткої конкуренції суб'єкти економічних відносин всіх рівнів все частіше звертаються до соціальної відповідальності як з однієї сторони логічного методу звершення соціальної діяльності, а з іншого — як дієвого способу мотивування найманої робочої сили та й цілих суспільних інститутів до більш ефективної та злагодженої діяльності.

Соціальна відповідальність у широкому трактування розуміється як волевиявлення, яке визначається певною поведінкою щодо дотримання усвідомлених обмежень та соціальних норм, гарантує безпеку та прогресивний розвиток, забезпечує узгодження інтересів суб'єктів, задіяних у суспільних відносинах та управлінні ними [3, с. 11].

Підтримуючи цю наукову хвилю, частина науковців дотримується думки, що спільна соціальна відповідальність заперечує домінування індивідуального та колективного егоїзму, натомість передбачає рівноцінну відповідальність усіх соціальних партнерів [4]. Однак, вважаємо, що саме егоїстичне прагнення отримати преференції від соціального партнерства стимулює власників чи інвесторів бізнесової структури, представників державних та регіональних органів влади; інститутів громадянського суспільства бути соціально відповідальними.

Погоджуючись з тим, що найбільшої результативності та синергетичного ефекту можна досягти при усвідомленні та реалізації соціальної відповідальності всіма суб'єктами економічних відносин (колективної соціальної відповідальності) [4], розглянемо особливості реалізації соціальної відповідальності у взаємодії основних її суб'єктів (відповідно до видів соціальної відповідальності): держави, бізнесу та неурядових організацій (рис. 1).

Дослідження взаємодії трьох основних економічних інститутів в межах колективної соціальної відповідальності (рис. 1) базується на так званій поведінці економічної взаємності, коли соціальна діяльність будь-якого з суб'єктів так чи інакше впливає на становище інших [1, с. 384]. Тому при колективній соціальній відповідальності кожен з

суб'єктів соціальної взаємодії буде виступати як суб'єктом, так і об'єктом соціальної відповідальності. При цьому кожен з них як суб'єкт соціальної відповідальності буде прагнути максимізувати особисті вигоди від соціальної діяльності.

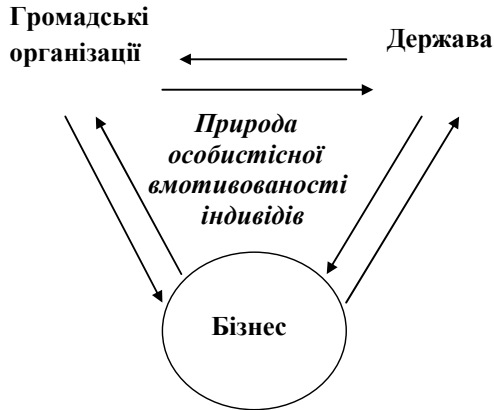

Рис. 1. Економічна взаємність основних суб'єктів соціальної відповідальності

Поведінка окремих індивідів є основоположною у процесі дослідження проблем соціальної відповідальності, оскільки саме індивіди є виразниками тих якостей, що є базовими при формуванні всіх інших інститутів соціальної відповідальності, а саме сім'ї, бізнесової структури, громади, суспільства та держави в цілому тощо [2].

Природа соціальної відповідальності індивіда носить двоїстий характер, адже частина індивідів є соціально відповідальною, оцінюючи позитивні наслідки соціальної діяльності для себе (або ж відсутність негативних), інша частина є соціально відповідальною, очікуючи позитивних наслідків для прогресу середовища, в якому вона реалізує свою діяльність (громада, суспільство, держава, людство). Варто зауважити, що, не зважаючи на сутнісні відмінності характеру здійснення соціальної діяльності кожною із зазначених груп, егоїстичні спонуки є беззаперечними в обох випадках: так для першої групи особистісна вигода розкривається у вигляді зростання доходів, руху по кар'єрним щаблям, суспільного становища тощо, для другої групи вона не є настільки ж очевидною, але не менш беззаперечною: підвищення якості соціального середовища, в якому функціонує індивід, відчуття приналежності до здійснення позитивних змін у суспільстві, власної корисності.

Вважаємо, що особистісне мотивування індивіда значно залежить від рівня його доходів, із збільшенням яких буде зростати і прагнення до участі у позитивних змінах соціального середовища та суспільства загалом.

Навіть у тих випадках, коли особа вдається до соціально відповідальної діяльності абсолютно безкорисно (на її думку та на думку оточуючих), як, наприклад, у випадку допомоги учасникам АТО чи переселенцям зі Сходу України та АРК, особистісна вигода все одно присутня: особа задовольняє своє особисте «Я», оскільки глибинні психологічні процеси (емпатія, співчуття, співпереживання) не дозволяють їй досягти внутрішнього психологічного балансу та спокою у випадку соціальної бездіяльності.

Важливою є і роль закону та моралі: прагнення уникнути негативних наслідків у вигляді законного покарання чи суспільного осуду є значним стимулом до здійснення соціально відповідальної діяльності окремими індивідами.

Отже, соціальна відповідальність є складним феномен, який вимагає узгодження інтересів різних її суб'єктів, однак, зважаючи на те, що носіями соціальної відповідальності є окремі індивіди, які за своєю природою є егоїстичними, егоїзм є визначальним чинником реалізації соціальної відповідальності. Врахування цього факту є важливим як у процесі реалізації наукових досліджень, так і в практичній діяльності представників державної, приватної, бізнесової сфер.

Література:

1. Zvonar, V. P. Economic behaviour within the phenomenon of social responsibility / V. P. Zvonar // Actual Problems in Economics. – vol. 182. – p. 383.
2. Колот А. Соціальна відповідальність людини як чинник стійкої соціальної динаміки: теоретичні засади / А. Колот // Україна: аспекти праці. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2011_3_3
3. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.
4. Сторонянська І. З. Громадські організації в системі консолідованої соціальної відповідальності / І. З. Сторонянська, У. А. Волинець // Регіональна економіка. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2015_4_22

Токар В. В.,

д.е.н., професор

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

м. Київ, Україна

ІНСТИТУЦІЙНИЙ КОНЦЕПТУАЛІЗМ САНАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Процес «очищення» банківської системи України виявив значні прогалини в системі захисту прав фізичних і юридичних осіб у випадку санації та ліквідації комерційних банків. Серед основних проблем є низький рівень забезпечення інтересів фізичних осіб — підприємців та суб'єктів господарської діяльності юридичних осіб, які мають депозити та розрахункові рахунки у фінансових установах, у яких запроваджено тимчасову адміністрацію або вже розпочато процес ліквідації. Розрахунково-касові операції взагалі знаходяться в зоні ризику, що пояснюється дивною черговістю задоволення вимог кредиторів, яка регламентується чинним законодавством.

Відповідно до ст. 99 Конституції України и ст. 6 Закону України «Про Національний банк України» основною функцією Національного банку України (далі — НБУ) є забезпечення стабільності грошової одиниці, а саме гривні [2; 4]; одночасно пріоритетом є досягнення та підтримка цінової стабільності в державі.

У зв'язку з відсутністю в нормативно-правових актах критеріїв цінової стабільності доречно взяти за основу підходи Європейського Центрального Банку (далі — ЄЦБ), яким передбачається встановлення верхнього рівня інфляції за групою споживчих товарів у середньостроковій перспективі на рівні 2% на рік [1], тобто абз. 2 ст. 6 Закону України «Про Національний банк України» необхідно доповнити таким текстом: «Цінова стабільність означає не перевищення показником інфляції за групою споживчих товарів двох відсотків на рік».

Відповідно до п. 1 ч. 5 ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі — Закон), під час дії тимчасової адміністрації не задовольняються вимоги вкладників та інших кредиторів комерційного банку [3]. Такий на перший погляд правильний підхід позбавляє захисту зокрема платників, які здійснюють оплату квитанцій через касу банку, які перетворюються на кредиторів (для фізичної особи — лише шоста черга відповідно до ч. 1 ст. 52 Закону). У цьому випадку сумлінним фізичним та

юридичним особам доведеться повторно виконати платежі на користь контрагентів та сподіватися на позитивний результат санації проблемного комерційного банку.

У свою чергу юридичні особи у випадку блокування платежів від їхнього та на їхнє ім'я перетворюються на кредиторів восьмої черги, а за наявності вкладів — кредиторів сьомої черги. Встановлена законодавством черговість задоволення вимог не є справедливою з точки зору соціально-економічної відповідальності за дії, зокрема викликає сумнів практика виплат заробітної плати працівникам комерційного банку, які прямо або опосередковано винні у ситуації неплатоспроможності фінансової установи, до повного відшкодування вимог клієнтів та контрагентів.

У цьому контексті доцільним є розробка нового Закону України «Про систему захисту інтересів клієнтів комерційних банків» на базі чинного нормативного акту, а саме Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», із відповідними правовими новаціями:

- зрівняння в правах фізичних (у тому числі підприємців) та юридичних осіб, що передбачає розповсюдження на всіх суб'єктів дії ч. 1 ст. 26 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі — Закон) про гарантування 200,0 тис. грн. з коригуванням даної суми на рівень інфляції з одночасним збільшенням початкового внеску до Фонду, що передбачено ч. 1 ст. 21 Закону, до 2 процентів статутного капіталу;

- гарантувати позачергову компенсацію до 15,0 тис. грн. з коригуванням граничної суми на рівень інфляції фізичним та юридичним особам, платежі від імені та на ім'я яких були заблоковані, з одночасним запровадженням збору в розмірі 0,5 проценту на користь Фонду при проведенні розрахунково-касових операцій фізичними та юридичними особами за аналогією з нормою, що представлена в ч. 1 ст. 22 Закону;

- розповсюдити обмеження при введенні тимчасової адміністрації та ліквідації на виведення та гарантування коштів власників, пов'язаних осіб, керуючих комерційними банками, аудиторів та оцінщиків, у випадку віднесення комерційних банків до категорії проблемних;

- запровадити зміни в черговість задоволення вимог кредиторів, що передбачені ч. 1 ст. 52 Закону, а саме грошові вимоги за заробітною платою, що виникли через зобов'язання банку перед працівниками до прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку, перенести із другої черги в останню, що збільшить відповідальність працівників банків за діяльність їхньої фінансової установи.

Література:

1. Monetary Policy of the European Central Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/mono/html/index.en.html>.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14/print1446461904749544>.
3. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/print1446461904749544>.
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-вр [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/print1446461904749544>.

Чан-хі О. С.,

*к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Київський кооперативний інститут бізнесу і права*

Мосійчук Н. О.,

*аспірант кафедри економіки праці та соціального розвитку
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

За статистичними даними Держкомстату на 1 червня 2016 р. в Україні було зареєстровано 1971 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що на 4 % менше ніж у 2010 р.

Формально членство у кооперативах для сільськогосподарських товаровиробників є добровільним і відкритим незалежно від їх юридичного статусу, розмірів їхніх господарств та рівня ділової активності. Фінансова підтримка свого підприємства – найважливіша кваліфікаційна умова членства у кооперативі. Фінансування роботи сільськогосподарських кооперативів в Україні переважно відбувається за рахунок оплати послуг, одержуваних членами кооперативів, членських внесків, частини нерозподілених доходів, в рідкісних випадках – коштів державного або місцевого бюджетів, а також коштів, зароблених на обслуговуванні осіб, які не є членами кооперативу. Активи деяких кооперативів поповнилися в результаті приватизації майна колишніх колективних сільськогосподарських підприємств. Однак враховуючи, що кооперація призначена для взаємодопомоги товаровиробників з невисокими, а точніше, низькими і вкрай низькими доходами, фінансування кооперативної діяльності стало критичним моментом забезпечення виживання сільськогосподарських кооперативів. Становище ускладнюється також тим, що кредити комерційних банків кооперативам недоступні, а державний фонд розвитку кооперативів (на зразок Державного фонду підтримки фермерів) взагалі відсутній. В Україні не знайшла належного розуміння думка, що кооперація, в силу специфіки своєї економічної природи, не визнає зовнішніх інвесторів, не може вдаватися до високоризикованих фінансових операцій, впадати у фінансову залежність від окремих осіб та інститутів, а отже, цілком залежить від фінансової допомоги держави [2].

Сільськогосподарські кооперативи належать до неприбуткових організацій, згідно Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію». Після виконання зобов'язань сільськогосподарського

кооперативу та відшкодування збитків за минулі періоди залишок фінансового результату господарської діяльності кооперативу розподіляється загальними зборами: у вигляді відрахувань до фондів кооперативу, кооперативних виплат його членам [3].

Сільськогосподарським кооперативам надано право самостійно вибирати для себе систему сплати податків з-поміж трьох основних альтернативних варіантів. Перша альтернатива – кооператив може бути як звичайна бізнес-корпорація платником податку на прибуток, при цьому також здійснювати ряд обов'язкових платежів, передбачених чинним законодавством. У цьому випадку він жодним чином не ідентифікує свою унікальну економічну природу, специфічні цілі, а також особливості господарського механізму і розподілу отриманих результатів. Друга альтернатива – кооператив вибирає так званий єдиний податок, який передбачений для підприємств малого бізнесу та приватних підприємців. У цьому випадку він теж прирівнює себе до прибуткової структури, підкреслюючи відсутність амбіцій істотного зростання обсягів ділових операцій або іншої нагоди розширення бізнесу. І, нарешті, третя альтернатива – отримання статусу неприбуткової організації, тобто орієнтованої не на отримання прибутку, а на якісне обслуговування своїх клієнтів-власників. Така можливість не завжди може бути реалізована в Україні через випадки частого нерозуміння сутності сільськогосподарської кооперації з боку податкових органів. Також недосконалість правового поля, що регулює функціонування неприбуткових організацій, не дозволяє повною мірою запровадити модель кооперативів, поширену в країнах з розвинутою ринковою економічною системою [2].

Важливим чинником для створення та подальшого фінансування сільськогосподарських кооперативів є державні цільові програми, завдання яких втілюються через відповідні бюджетні програми, що являють собою сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів в межах покладених на нього функцій. Розвиток кооперації потребує державної підтримки, важливим чинником якої є розробка і реалізація спеціальних державних програм. Аналізуючи стан кооперативного руху за останні періоди, бачимо, що кількість зареєстрованих кооперативів зменшується. Це відбувається переважно за рахунок недосконалості державної регулятивної політики, а саме відсутність належної бюджетної підтримки (фінансування) і податкового стимулювання. Зміна державної політики, введення нових стимулюючих законів, які передбачають низку пільг при оподаткуванні виробленої продукції, дасть певний поштовх для розвитку та діяльності об'єднань

співвласників земельних ділянок та сільськогосподарських кооперативів, дасть можливість виходу на новий рівень розвитку. Найбільш суттєві кроки у цьому напрямі було здійснено у 2009 році. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 184 була схвалена Концепція Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року. Постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. № 559 була затверджена Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року. Мета та завдання програми полягали в удосконаленні нормативно-правової бази, що регламентує діяльність сільськогосподарських кооперативів; наданні організаційної підтримки створенню сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; поліпшенні матеріально-технічної бази сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [4].

Відсутність фінансової стабільності в країні, періодичні спалахи інфляції і загрозлива розбалансованість банківської системи – фактори, що стримують капіталізацію сільськогосподарських кооперативів, а також виключають виникнення і маневреність вільних фінансових ресурсів в кооперативному секторі. Кооперативи практично позбавлені можливості розширення й диверсифікації свого бізнесу. Підвищення фінансових ризиків і ступеня невизначеності щодо фінансової стабілізації пояснює крайню обережність фінансової діяльності товаровиробників та відсутність належної взаємної довіри [2].

Література:

1. Зіновчук В.В. Організаційно-правові засади становлення сільськогосподарської кооперації в Україні [Електронний ресурс] // В.В. Зіновчук. – Режим доступу до ресурсу: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/1857/1/Zinovchuk_V_Organizational_and_legal_principles.pdf
2. Мартинів А. Не кожен кооператив прибутковий, але члени кожного мають зиск від об'єднання [Електронний ресурс] // Мартинів А. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.agrotimes.net/journals/article/svij-do-svogo-rosvoe>
3. Сиченко В.В., Ходирева О.С. Особливості розвитку обслуговуючої кооперації в аграрній сфері [Електронний ресурс] // В.В.Сиченко, О.С.Ходирева. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_13/144.pdf

Юзефальчик І. В.,
аспірант кафедри банківського дела
Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Беларусь

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ПРОИЗВОДНЫХ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ

Возрастающая актуальность поддержания финансовой стабильности государства обуславливает необходимость совершенствования механизмов управления финансовыми рисками и повышения эффективности функционирования финансовых и нефинансовых организаций. В этой связи внимание регулирующих органов как развитых, так и развивающихся стран направлено на активизацию развития и обеспечение безопасного функционирования финансового рынка в целом и рынка производных финансовых инструментов (далее — ПФИ) в частности, являющегося одним из ключевых механизмов регулирования финансовых рисков в экономике. Эффективно функционирующий рынок ПФИ обеспечивает стабильность финансового сектора, что в свою очередь способствует повышению уровня привлечения иностранных инвестиций в экономику, тем самым оказывая благоприятное влияние на экономический рост конкретной страны.

Вместе с тем, международный опыт свидетельствует, что стремительное развитие мирового рынка ПФИ характеризуется также негативными тенденциями, которые оказывают соответствующее отрицательное воздействие на уязвимость, целостность и эффективность финансовой системы. Наиболее актуальными в данном контексте являются вопросы:

- 1) умышленного использования ПФИ с целью их возможного разрушительного влияния на финансовую систему;
- 2) неправильного и неквалифицированного использования ПФИ, угрожающего экономической стабильности [1, с. 65].

В целях устранения негативных тенденций использования производных финансовых инструментов, на наш взгляд, целесообразно рассмотреть основные направления развития внебиржевого (неорганизованного) рынка ПФИ, поскольку данный сегмент финансового рынка является менее регулируемым, что таким образом определяет его большую подверженность возникновению системных рисков, дестабилизирующих финансовую устойчивость в экономике.

Анализ зарубежного опыта регулирования рынка производных финансовых инструментов свидетельствует о том, что снижению рисков на внебиржевом рынке ПФИ способствует реализация институциональных мероприятий, направленных на решение следующих задач:

а) повышение прозрачности данного сегмента рынка ПФИ и предоставление регулирующим органам доступа к информации о заключаемых сделках;

б) увеличение операционной эффективности внебиржевого рынка ПФИ и снижение рисков контрагентов сделок.

К примеру, в странах G20 в целях снижения негативных тенденций внебиржевого рынка ПФИ принято решение о реализации ряда мероприятий, направленных на институциональное развитие финансового рынка, в том числе:

– формирование и направление отчетности по заключаемым внебиржевым сделкам в репозитарий (торговый репозитарий);

– введение централизованного клиринга обязательств по стандартизированным внебиржевым сделкам ПФИ с участием центрального контрагента;

– заключение внебиржевых сделок со стандартизированными ПФИ по возможности на электронных торговых площадках;

– введение повышенных требований к капиталу участников рынка, заключающих сделки без использования централизованного клиринга;

– обязанность контрагентов по сделке ПФИ, заключенной без централизованного клиринга, обмениваться обеспечительными платежами [2, 3].

Названные мероприятия являются взаимосвязанными и взаимообусловленными:

во-первых, стандартизация внебиржевых сделок с ПФИ, с одной стороны, позволяет снизить операционные риски процесса заключения контрактов (к примеру, минимизировать человеческие ошибки, сбои компьютерных систем и др.), а с другой стороны способствует повышению прозрачности рынка посредством формирования в репозитарии единой базы контрактов, доступной для принятий решений участникам финансового рынка и регулирующим органам;

во-вторых, репозитарная деятельность напрямую связана с центральным клирингом — зачастую оба вида деятельности выполняются одной институциональной единицей. Опосредуя отношения сторон, заключающих сделки с производным финансовым инструментом на внебиржевом рынке, центральное клиринговое учреждение не только регистрирует и ведет учет таких сделок, но и обеспечивает расчеты по ним;

в-третьих, предоставление дополнительного обеспечения (например, в виде увеличенного размера маржи или повышенных требований к капиталу) при отсутствии централизованного клиринга позволяет снижать риски неисполнения сторонами обязательств по контрактам, а также стимулировать участников рынка проводить сделки через центральный клиринг.

Учитывая вышеизложенное, можно констатировать, что каждый из названных элементов инфраструктуры рынка ПФИ также является инструментом снижения системных рисков на финансовом рынке, что определяет необходимость внедрения каждого из них. Полагаем, что реализация обозначенных мероприятий способствует полноценному развитию и эффективному функционированию рынка производных финансовых инструментов, направленному на обеспечение финансовой устойчивости и содействующему экономическому росту страны.

Литература:

1. Комарова А. Негативные тенденции развития мирового рынка производных финансовых инструментов / А. Захарова // Рынок ценных бумаг. — 2007. — № 2 (329). — с. 65-68.
2. G20 Leaders Statement: The Pittsburgh Summit [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.g20.utoronto.ca/2009/2009communique0925.html>. — Date of access: 20.04.2017.
3. Cannes Summit Final Declaration — Building Our Common Future: Renewed Collective Action for the Benefit of All. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.g20.utoronto.ca/2011/2011-cannes-declaration-111104-en.html>. — Date of access: 20.04.2017.